

గురుకులాశ్రమము

III

ఆశ్రమ విద్యార్థులు.

విద్యార్థులు శాలియాశ్రమములో నానందమును పొందినట్లు ప్రశంసించుచు జరిగినట్లు నిరీక్షింపబడియు చెంతకుండు పట్టణముల కప్పుడప్పుడు పోయి నేర్పకొను చుండలేదు. అంతియకాక పట్టణములలోని సంఘములు దెలిసికొనుటకు గా వారాహారమున కడపించుచు పట్టణములకు బోవుచుండలేదు. అంతియకాక చెంతకుండు పట్టణములలో ఇండ్లు కాలిపోవుట మొదలుగాగల కలహములు జరుగుచున్నవి విద్యార్థులు పట్టణ వాసుల సహాయమున బోవుటలు వాగ్విరహమున.

గురుకులాశ్రమముయొక్క గొప్పతనము.

మన పూర్వీకుల గురుకులాశ్రమ విద్యావర్ధనమునకు సంఘముగా వ్రేలి విడిచింపలేదు. రామకృష్ణుల వంటి మహాత్ములకు, కపిలేంద్రులవంటి వేదాంతజ్ఞులకు కాణాద చార్యుల వంటి శాస్త్రజ్ఞులకు, పరిశ్రమ శ్రేష్ఠులకు శ్రేష్ఠాశ్రమములంటి జ్ఞానము, వాణిజ్యాశ్రమములంటి వైద్యకళాజ్ఞానము; వాత్సీకి వ్యాసులవంటి కవిత్వములకు భారతకర్మ మునకు పాపి పంపకేడిని గురుకులాశ్రమము. అట్టిమహాభావుల మాహాత్మ్యముల కారణమున మన గురుకులాశ్రమము చుండేదేముల గౌరవమును. కాలక్రమమున భాతీయము గురుకులాశ్రమమునకు నిండుక నువేళ్లు జేయుచు వచ్చియున్నది వానిమాహాత్మ్యము మాత్రము పూర్వముగ జీవించలేదు. ఉద్యమకర్తలవలన సమరముల కారణమున వానపర్తి గంగోపాధ్యాయులు, భవభూతి కాళిదాసులు, ముక్తిరామానుజాచార్యులవంటి ఉదాత్తపురుషుల జ్ఞానవికాసము కారణమున మైగురుకులాశ్రమము విరాజిల్లింది. ఆ యల్లకల్లాలనుచుచున్నట్టి మహానుభావుల కు జీవించలేకనే మాత్రమున గొంగొని గురుకులాశ్రమము కందరియందుగాక అప్పడప్పుడు మహానుభావుల మొదలించినట్లు గురుకులాశ్రమమునకు మనవారు మిగిల అనాదీయులు జూపి వారి కుత్సన నానుమాత్రాకర్మము మాత్రము చేకవైచివారు. కల్పవృక్షమునకు వది జీవించుచునే వచ్చింది. మనముగీ నులు హిందూదేశము నాకరించిన దానిక ఏదేమిది కేతాబ్బులునువలె, దినదిన గంధముతోడను, ప్రతిదిన మారినభావముతోడను, మత, భృగ్వచక్రములతోడను, రాజదండన భీతితోడను దేశములకు కలగుచున్నది పూర్వచారము లన్నియు పూర్వముగా కలచివేయబడినవి ఫలితము "తీర్థయానకర్తృక (సాధనమునకు ప్రసాదము)" నై ఆసన్నియు తాను మార్చి ప్రస్తుత మొకటియై ఆగొనెనెడియట దున్నది.

పునరుద్ధరణము.

పుణ్యభూమియగు భరతవర్షముయొక్క పూర్వచారము లన్నియు నశించియుండునపుడు, సరస సమంజసమున వాత్సీకరామానుజుల కృత్యములు మహానుభవమునపుడు, గణిత శాస్త్రములన్నియు పట్టెగురియ నుండునపుడు జ్యోతిష శాస్త్రమునకుండునపుడు, దినచక్రము పూర్వసంగ్రహముగా పరిణమించినపుడు దైవతమున బ్రీతిపూర్వము (రామీచి దేశమున కాంతినిజనుకాటింది. ఆనందకరమైన బ్రీతిపూర్వమున మనముగొనించి భారతీయత మనకు పూర్వచారమునకు దగ్ధ జాపరాక్షుల కైతెలులకు తనముల గాంచినది. రామమోహన రామ దయానంద సరస్వతులవంటి పునరుద్ధరణమున, నిలియమోగి ముప్పునుల్లనలవంటి పాశ్చాత్య పండితులకు భూగర్భములకు పూర్వప్రాదక నాగరికతా ధర్మముల క్రవ్వ నారంభించింది. తనయావచ్చి నీదేవ నకు యోగించుచు విశేష కాల పరిచర్య వలన దయానంద స్వామిలవారు పూర్వ ప్రాదక నాగరికతా పునరుద్ధరణ మే భారతీయులకు కొత్త జీవనము గొని భారతభూమి నుదాత్తతకి తేగలది గ్రహించివారు. చిత్తూరుగోటయందలి పాడుకడిన పులముల పశోధించుపు డీయూహ యాతని హృదయమున నాటి యాతడు తన యుద్ధయముల వెలువడ జేసెను. అతని మహాంతర విరళియ్యుడు శ్రీ కండిక గురు దత్త విద్యార్థి ఎం. ఏ. నాథు తన గురువుగారి యుద్ధయము ను గ్రహించి దానిని భారతదేశమునకు కంఠము వ్యాపింప జేసెను. దేశములకు నాదా మన పత్రికాద్యము జూపిరి. నలు దెసలనుండియు ధర్మము వెలుగు తెల్లముగ వచ్చెను. కాని కార్యవాచుల ద్వంద్వవిభాగములను జరిగినట్లు దయానందకళాకాల పునరుద్ధరణముల ననుసరించియే స్థాపించబడి గురుకులాశ్రమ పథముల నలవలించుటకు కొంతకాలము జేచియుండవలసి వచ్చెను.

ఆశ్రమముల నెలకొల్పుట

అయిన సంకటితో నాయుత్తము చుగియులేదు. మహాత్మా మున్నీ రామజీగారు పాపిపంపకేడిని సాఖ్యవిముఖులు, తేమా ము దేశనేన కర్మింపబూని సంజాబుదేశమున మొదటి గురుకులాశ్రమమును స్థాపించిరి. మొదటకేరీపురము జేయునపుడు దండన సర్వీగారి ఆప్తులమునకు తన పట్టువిమలక ప్రియత్నించి సఫలీకృత మనోరథు డయ్యెను. ఆతని గురుకులాశ్రమ మజూరి యనేకమంది దేశాభిమాను లనేకప్రదేశముల నీయూ శ్రమముల నెలకొల్పిరి. వారిపూర్వమునకు రామజీగారు స్థాపించినదిగాక మరెవరూ ఆశ్రమములను ఏ. సం. యుక్త రాష్ట్రములలో నైదాన ఆశ్రమము లున్నవి. బొంబాయిలో నొక ఆశ్రమము స్థాపించబడినది. సంజాబులో నాలుగు ఆశ్రమము లున్నవి ఉధ్యరాష్ట్రములు, రాజపుత్రాష్ట్రము, బీహారు, బంగాళా దేశములలో సభ్యములైన నొకొక్క ఆశ్రమములున్నవి. సింధుదేశములో చిన్న ఆశ్రమము లైదు గలవు ఇకన్నియు విద్యార్థుల ఆశ్రమములు. విద్యార్థుల ఆశ్రమములనుండ నెలకొల్పి బ్రతుక్కించుచున్నాడు. ఇప్పటికి మారు వారిలాశ్రమము లున్నవి. అందు ముఖ్యమైనది తాతా పట్టణమునకు సేతు నరసింగలాలు దమనములగారివలన స్థాపించబడినది. నే నిట్టిఆశ్రమము లనేకములైన వారివ్యాసములలో గురుకులాశ్రమములో 18 మునులు. వనిచేసియుండిరి. గురుకులాశ్రమమున పేరుపెట్టకొనిన మార శాస్త్రములన్నియు ఆ పేరు నొందకపు. కొన్ని ఆశ్రమములకు కామదేశ్యములే తెలియవచ్చువి. కాని వెల్లువోట్లమాత్రము పేరు సార్థకము జేసికొనుటయేగాక ఈ యాశ్రమములు విద్యార్థులకు గొప్ప ఉత్సాహము గలిగించుచున్నవి. వారుగా నిర్వహించబడిన గురుకులాశ్రమముయొక్క పని నిండుక వివరించుచున్నాను.

వారివ్యాస గురుకులము.

"మహానందరాజుక మన ప్రకృతి పరిపరములను స్థాపించబడిన వారివ్యాస గురుకులమున ఆవ్యాసాచ భక్తితోడను, సుమధర్మముతోడను; సర్వరక్షణ కర్తృత్వముతోడను మారటజనకదేవో యననముల నున్న రామా మహాత్ములవారు పోషించుచుండ నీయూశ్రమము సజీవబ్రహ్మచారులండిరి. కాలగర్జనము ప్రకారము గంటల కొట్టుచుండగా విద్యార్థుల యాకాలములందు తమకు నియమింపబడిన విధానము కృత్యముల నెరజేర్చుచుండిరి. విచారించుటగాని, కోపమునొందుటగాని, ఏడ్పుటగాని, కులానాగా మాట్లాడుకొనుటగాని, తిట్టుకొనుటగాని, కొట్టు కొనుట గాని ఒక గడియయైన సారకాశ్రమలే శిష్యులు ఎల్లప్పుడు నేరి యోగని చేయుచుండిరి. వైకపూర్ణము, చతుర్థ, భోజనము, పాతకాలలోనినో, పాలత్రాగుట, మరలపాతకాలలోనినో, సిక్కుట ఆట, మరలభోజనము, చక్రపుగొనుట, దైవసార్థనము, పండుగముల ఆనుదినముల ని ఆనందోకా హేమల నే వారు నెరజేర్చుచుండురు. ఎల్లప్పుడును శుభ్రముగానున్న పచ్చని డున్నుల ధొంది ఆటకేకాని, నూలుకేకాని, ముయిచ్చటికిగాని పోయినప్పుడును వచ్చునపుడును చిక్కినపులు గుంపులుగా వావిద్యార్థుల త్యాగవంతులతో పోవుచు వచ్చుచుండురు. ఇట్టి ఏర్పాటులకు విద్యార్థుల కితర దురభ్యాసము లేవియు పట్టు పడవంతులుగాక ఏకాలమున నాపొ సురు యోధియుగ నిర్వర్తించుటరాద పట్టుపడకయు.

"వివిధములగుట్టియు, మనము గలిగింపజేయు, నిర్మలమైనట్టియు, కాకాభోజనము వివిధగల అందటికి సమానము గను పంచిపెట్టుటకును, జీవించుటకును, అభివృద్ధికొందుటకును వలయును క్రమబద్ధతను వేరెరుము గానరాదు వై.య్యదేవచ్చి ఆహారపదార్థముల సుము గానండునటుల వాది ప్రతివిద్యార్థియొక్కయు కీరసీతి యెటులన్నదియు నొకట్టితో చాగియుండును.

"బ్రహ్మచారు లాట లాడుచుండునపుడు కాళ్లకుగాని, పాదములకుగాని ఏమియు కలిగియుండునట్లు, క్రితముఆట అను నప్పుడునూడ వారికాళ్లు చేతులు పాదము లన్నియు దిగంబరములుగానే యుండును. ప్రతిఉదయమునను పాయంకాలమునను ప్రతి విద్యార్థియు కీరవ్యాయాసము జేయుచుండలేను. ప్రతి విద్యార్థియు ఆటలకు వచ్చినప్పుడు మా నదియు ఒక అధికారి మామచుండును.

"వారి ఉపాధ్యాయులు ఉపాధ్యక్షుల సంకతి తెలిసి కొనుటకు విారు డుతూముల లయ్యెదరేరి వారును సాధారణముగ నే యుండురు. ఉపాధ్యాయులు, ఉపాధ్యక్షులు, విద్యార్థులందఱు నొకేపోటున నుండుటవలన వారిందఱును కలసి మెలసియే యుండురు. ఉపన్యాసకు లేవియూ పరిశోధక కార్యములందుండురు. విద్యార్థులకులచేతను, దయానందచేతను,

సంఘపరిషత్తుల చేతను ఉపాధ్యాయులు, బ్రహ్మచారులను ఆన్వేషింపై తి గలిగి యుండురు. అటులండుటవలన విద్యార్థులకు యోగ్యులకు తమ ఉపాధ్యాయుల నుజునులును, ప్రదర్శనములను అలవడుచుండురు. కచ్చితమున కిట్లుగలవకు, మదము కలగజేయు ఆహారములను, పరిశీలుల నైతికజ్ఞాన నూనకములచేతను, బ్రహ్మచర్య ప్రతీకము, దానియొక్కము హోద్యేశముల చక్కని నిర్వర్తనములను ఆగ్నే శ్రీ మంతుని పురుషుడైయు, కటిక చేదనాని పురుషుడైయు, ఒకే విధమున నాడబడుచురు."

వారివ్యాస గురుకులాశ్రమ ఫలితములు

వారివ్యాస గురుకులాశ్రమ చుండకి నొకవిధమున ఉత్సాహము గలుగజేయుచున్నది. ఉదాహరణిస్తోడను, గంగోద్యోగముతోడను ఈ ఆశ్రమజీవనము నెలకొల్పుచున్నది సదర్పక మిచ్చుచున్నది తక్కిన విద్యార్థులకంటె సజటి విద్యార్థులను, ఉపాధ్యాయులను ఎత్తుకు ఆకాగ్యరతులగుచున్నాడు. కలికత్త కలవనీవేరుగుటలకు వారికి మంచి మనః కరణ్యముగలుగుచుండును. మేకము గలుగజేయు పదార్థముల నేవియు వారి వాదన తాలిశంబనననను వారోర్వకాలకు. చీట్లాటమొదలుగాగల ధర్మములకు ఆటల నేరియు వారాదను. వారి హృదయములు దయాసహృదీయులను సాత్వికములై యుండును ప్రశోపకారము వారిస్వాధ్యాయములకు తదవధక నిర్దయగుచుండురు. ఒకానొక సత్కార్యములకు వారి యోహారములు మారుకొనియే ధర్మ సహాయము చేయుట వారిభీషించుచుండురు వారిజ్ఞానాభివృద్ధి మారచున కిక్కిరింపకొకలం యుత్తరముల ది ఏ విద్యార్థులకు తిసికొరు

వివిధములగు అంశములన్నిటిలోను వారికెలిగి జ్ఞానమును పంచుమును అత్యుత్తము గలిగించు చుండును. ప్రస్తుత కాలపు సమస్యలందు గాని పూర్వకాలపు సమస్యలందు గాని చారిత్రాత్మిక సమస్యలందుగాని వారు బహుపుణులుగను వివిధగల తిర్గింపగలుగుదురు. ఉదాహరణములను ప్రాచీనవిద్యార్థులము అని అభిప్రాయపడుచుండు ప్రస్తుత కాలపు మహానుభావులు కొందఱు మృతభావ (dead language) అని పేడిస సంస్కృతభావనే వారతిజేయగను చుత్కారముగను మూటాడ గలుగుదురు.

సంస్కృతభావ నేగాక హిందీభావమునూడ పాతముల మొదలగునవి బోధనకు పథ్యములు ఆభావము బోధించుటకుపదవి పాతము లేని తేన కొందరి నిదర్శన పూర్వకముగ చెప్పుచున్నాడు. నిజముగా నీ గురుకులాశ్రమము వలన గొప్ప పని నెరజేర్చబడగలను. విద్యార్థుల తెగ్గుడుజ్ఞానసంపన్నులగు చు రుట నిర్వహణాంశము. భాతీయ పరిశీలము, భారతీయ పరిభాషలు, భారతీయ చరిత్రములు, మృగకాములు, భారతీయ పరిదర్శకసలములు, విజీవక విద్యార్థుల తెలివైనము నైక పొందగలుగుదురని గురుకులాశ్రమము నిర్ధారణ చేయుచున్నది.

సాధారణ విద్యార్థులకున్న ఏ విద్యార్థులసము సులభసాధ్యములనున్నది. వారినింక సులభసాధ్యముగ జేయుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. సులభసాధ్యము కావలయునను ఉద్దేశముతో దానివలన గలుగున్న లాభముల కేమియు గొంతరి గలుగని ఆట. ఈ విద్యార్థులకి పేదటిక మను భవించుచున్న భారతీయ కాలర విద్యాభివృద్ధి నెట్లు నెరవేరగలదను సమస్యకు దగి యుత్తరముల నిచ్చుచున్నది

ఈజేతు విద్యార్థులకి భారతీయులకు అంగక్రియ నిర్మాణకర్త (Organising Capacity) విశేషముగా గలదను అంశమును ధూధిచేయు చున్నది ఈ యాశ్రమపు సాంకర్మికోత్సరము జరుచునపుడు 80,000 ల మంది మాడలు లా ప్రదేశమునకుబోవురు. ఆ యుత్సవము జరుగు అయిదురోజులలో నూడ పోలీసులని సహాయ మినుచుండును సకలరేకయే, ఒక దెబ్బలాటగా, వోకిగా, అకార్యకగాని జరుగకుండ గలుగుటకు వాదిన నై యంశములకు విశేషముగా బోధనగలరు.

చివరముట

మాచమన లీటుకులాశ్రమ విద్యార్థులకునుగూర్చి పూర్వముగా తెలిసి; దేశాభివృద్ధికి తోడ్పడుటకై తమ శక్తిసామర్థ్యములకొని యిట్టి ఆశ్రమములు దేశమందంతట నెలకొల్పబడుటలకు ప్రయత్నముచేసి ప్రాదక సోదరభావమున సార్థకపరచెదరుగాక యని కోరుచున్నాను. ఇంతియకాక ప్రతి ఆశ్రమమున పూర్వముగా విద్యగలన శిశువులనుద్ధరము; కనుక శక్తికి తగినకాలదిగి శిష్యులగుండ ప్రయత్నించి, చిన్నచిన్న ఆశ్రమములను, స్వాధ్యాయము జేసి విద్యాభివృద్ధియుల నెలకొల్పిరి తిగి నీ స్వాభిమానమునూడ క్రిజింది, తమ ఆశ్రమములందలి విద్యార్థుల వైద ఆశ్రమముల వారి కప్పుడెప్పి విద్యార్థుల విద్యాభివృద్ధికి తమృలముగా దేశాభివృద్ధికిని తోడ్పడెదరుగాక యని మనసాం గోడుచున్నాను.

"తారచంద్రుడి. గారాగారు."

గుంటూరు మండల గ్రంథాలయ మహాజన సభ

తెనాలిలో సమావేశమగుట

సభాధ్యక్షుల యువన్యాసము

(మాసపత్రిక విశేషము యొద్దనుండి)

తెనాలి మే 27:—నేటి యుదయమున గుంటూరు మండల పరిషత్ గ్రంథాలయ మహాజన సభ సమావేశమయినది. మిట్టపాటి శేరిలింగంపల్లి గారు అధ్యక్షత వహించిరి.

సభ్యుల రాత్రి పంతులుగారి యువన్యాసమునుండి యీ క్రింది భాగముల ముద్రించుచున్నాము.

మనదేశము దండెత్తుకొనిపోయినదిగా నభిప్రాయపడినది. దీనిని సంతకములు "మా కిది ఇంకా, మా కిది ఇంకా" అని యియ్యవలసి కోరుతున్నాము. గ్రంథాలయమున అటువంటిదిగాక, స్వయంసహాయమునకు కొంతవరకు స్వార్థర్యాగమునకు, దానిచేతనే.

జ్యోతిషశాస్త్రమును మన భారతదేశమున రెండు కక్షలు కలవు. ఆంధ్రకావ్యమునకు పాత్ర పోషించినది.

సాగరికతను, సత్వమును సహజభర్తలను కలిగియున్నాము. సారముగ సురమింకాని, పుష్టినింపజేయుటయే మనకు మన జాతికి, మనభారతదేశమునకు కలిగిన ప్రకటించుచున్నది.

అంతిమి చెందినది దక్షిణభారతమునకు సర్వసామ్యమును నింపుచున్నది. అందుచేతనే, ప్రభులచంద్రచంద్రులు, మనకు మోలిన మూలము, మహాత్ములను గూర్చి, పండితులందరూ.

కృష్ణస్వామి అచ్యుత, బాలగంగాధరతిలక, గాంధీ, బ్రాహ్మ సమ సుందరరామణి మొన్నటివరకు, అంతిమి గాను పీఠామెచ్చారణ వలననే, ఆనాడు హిమచలపర్యంతము.

వీరిజన్మము భారతమున దేహము పులకాంతము చెందకుండును? రెండవోటి మనదేహమున, మనసిద్ధాంతమున, మన ఆచారములు, మన ఆంతర్జాతీయత భేదములు.

మన పౌరకృత పురాణములు, కారణములను కానినన్నిటిని, బలవంతముగ నయిన, తీసివేయవలెను. పాశ్చాత్యులారమున, పాశ్చాత్యుల సాగరికత, నవలంబించిన, మనకు సమస్తభాగ్యములు, బహుత్వము చేకూర్చిన, మనయువకుల ముందర, వెదచల్లుచున్నది. దీనికి కొందరు మహాకవులు సాయము చేయుటకు పూనుకొని యున్నారట.

వారు సామాన్యులుగాను, ఏదీ యుటులున్నను, ఉభయములు, వారివారి యతీతములు, సత్వములను నమ్మియున్నార; కాని సత్వముమో వీరిలో నెదియో యొకటిగానే, యుండవలెను. రెండును సత్వములను చెప్పట కేమియును నీలకావము. బహు కొలది కాలములోనే, వారు సత్వసత్వములు కేటగరీలవలన వాడంత

రాత్రి చెప్పుచున్నది. అది యీ ఘోరముగ్రామాంతరము దలి సయితము దోషించుచున్నది. మన పౌరీయవాగ్ధతయే శ్రేష్ఠమయినదనియు, దానిని పుష్టినింప జేయుటయగునయ్యే, చెప్పి అనేకులలోనే నొకస్వల్పమైనది. నేను చెప్పబోవు విషయము లా

తత్వము ననుసరించుచున్నాను. కాన, నాతోనే కేవలమింకొకటిగా దరులు, నన్ను తుమించి, విడుతు చెందక, శ్రద్ధాశ్రులము చే చెప్పవలసి వివేకరం ప్రార్థన. కేవలమింకొకటిగా నున్న, పౌరీయ తత్వమే, మన జాతీయభ్యుదయమునకు ప్రయోజనముక

మన పాతీయ మహానీతియు, కానీ మందలి ప్రాంతర కళా కాలము, కాంగ్రియందు నుడువల నిశ్చయమును, వారి ద్వారా నందు ఋషిశిష్యులు వారిలో మహాగ్రంథమునందు

నన్ను ప్రాంతర నిశ్చయములను; మొన్న మొన్ననే లా హూరు నగరమునందు సహితభక్తి కళాకాలము ముగిసి

చోట్ల సంస్కృతి కళాకాలము, విహితమునొకములకు దయోగకారు లగునటుల నెలకొల్పి. కేవలమే సుఖమునే

ప్రధానము. దానితోనే దేశము నిరర్థకములని యువకులనుం బులచెందెనచేసిన మహానీతియు, నెలకొల్పి కనవదరసా

యనకళాకాల తక్కువగా విద్యావిద్యులములకేదో? పాఠశాల విద్యను గరపు పాఠశాల విద్యలయను

తక్కువ? కృతసాయ కలాకాలతక్కువ? రాజ్యసంక్రమణ, రాజనీతి కుకీలించు సభారంగములందు, నాట్య ముడిపెట్టు

దక్క, చాడు నెలకొల్పిన రాజనీతి తత్వము, రాజ్యసంక్ర తత్వము, జనసామాన్యులకెల్ల నులువున బోధపడునటుల

జేయు ప్రతిపాదనలు తక్కువగానైన? రాము చేయకపోయినను, ఆమహానీతియు చేసిన వని వాదన ముడి కృతజ్ఞత

ను చూచెట్లపోయినను, దక్షిణ సుహృద్భావముగారిని గురించి యొక మహానీతియు, వ్రాయుచు "ఈ సహిత భర్తా

ధికారి విభూతిదాల్చి, కానివస్త్రముల గట్టుకొని వచ్చెదరను కొంటినికాని, తలగడ్డ, చొక్కాయల వేసికొని వచ్చెనె" అని పాశ్చాత్యులయందూ జేకేకై? ఈలాటి అసంబద్ధ పరిలాపములను ఏదేకేకైకై కాంతము బూససాధ్యము?

గ్రంథాలయస్థాపనము ఆంధ్రదేశమున పౌరసంభ మయినదాని, బహుకొలది కాలములోనే, అనేక గ్రంథాలయ

ములు నెలకొల్పబడినవి. వానియందు కొన్ని బహుభాషాగ్రంథని జేయుచున్నవి. విశేషకృతముల గొప్పపట్టుదలతో, పూర్వ పురావస్తులను దైవభక్తి భావభియానముల వృద్ధిబొందిన నలు

ములు, స్వార్థర్యాగములు, నిజదేశభక్తియు, నిరంతరము జేయుచున్న శ్రీమత అచ్యుతి శేరిలింగంపల్లిగారు ముఖ్యమం

తులు నూరి నరసింహశాస్త్రిగారు మహాత్ములను పాత్రులని దెలుపుటకు నాకలమి తాండము గలుగుచున్నది. పౌ

కృతకములు తిరువతి వెంటకములు నిలకయై లక్ష్యకరమి హము పంతులు మొదలుగారు మహానీతియు భారతజాతి

యందుగల విశేషభియానములను మన మెంతయు కృతజ్ఞులము. గ్రంథాలయ సంఘములను పౌరసంభములను ప్రచురము

లలోని విషయములనే చెప్పబూతునటు చర్చితచర్చణము. గ్రంథాలయ స్థాపనోద్దేశ్యము తెలిసె?

అనేకు విషయముల చర్చించుట ముఖ్యము. చతువుని నికానికి వారిద్వారా చతువుననికానికి జ్ఞానోదేశము చే

యుటకే యిది స్థాపనవిధానము నానమ్మకము. జ్ఞానముగా బ్రతినిధియమున తెలిసికొనటయే గాక, తెలిసికొ

నిన విషయములలో శతాంశముయిన, ఆచరించుట, జ్ఞానము బాగుగా ఆచరించుట విద్య విద్యకాదు. జ్ఞానము జ్ఞానము కాదు. కొంచెముయిన, స్వార్థర్యాగములూ,

యాజ్ఞానకోటి కేవలమయిన, ఏమాత్రముయిన, నవకారము చేయుటయే విద్యజ్ఞానముల ఫలము. ఆఫలమునలేని, విద్యా

జ్ఞానము, లేనిదో జనులకు విశేషముగ లాభము గలుగునని నాజ్ఞానితాము. లోకానుభవమును బట్టి మాడ అవకా

ముచేయబడుట, కనుక తొలగించుటయే. యాచకారముని వీర్లు దృష్టికి గోచరింపక మానదు. అవకారములేనిదో, ఉపకా

రమేమిటి? కాన చెప్పిన, భీతిలేక, మోహములేక, నునా రించుటయే, మహాదురకారము. వైవిధ్యము చెప్పు

టకు, ఆపుకపో త్తము, శ్రీకృష్ణభగవాండు సాక్షి అయినా నీయు దుకదేబించిన భగవద్దీక్ష మరొకసాక్షి. స్వార్థపరత్వ

మేమియు లేక స్వార్థర్యాగమునే యవలంబించి చుట్టకేజ్ఞాని శిష్యులసాలన చేసి యీ భారతభూమి యందరించిన మహా

నీయు దాయనయే! ఆయన చెప్పిన చేయుటయే గాక మం దాచరింపకుండు ప్రతిపాదనయు పూనుకొనవలయు నని యా

మహానీతియి యాచయెను. ఈ యాచణయే గమ్యస్థాయిగ నుంచుకొని పొందెను విద్యయే విద్య. జ్ఞానమే జ్ఞానము.

ఈ జ్ఞానముపొందుట ప్రథమోద్దేశ్యముగాగల గ్రంథాలయములే గ్రంథాలయములు. ఈ యాద్యమును ముఖ్యతను

ముగా నుంచుకొనిన గ్రంథాలయములు మా స్వాగతములు చేయుటలేని నున్నవి. ఈ భావమును కొందర భార్తమును చేసికొని ముక్కుపట్టుకొని మార్గమునందూ యని యాచేసింపెదరు.

భగవద్దీక్ష ఆధ్యాత్మికములలో గాని కృష్ణానుభవమున చర్చల వలనగాని యెచ్చట కట్టి దుర్భాగము కనబడదు. దూర

దృష్టిని చూచి, అందు దైవభక్తి, ఆధికతత్వము గాజనీతు లినిడియున్నవని గోచరింపక మానదు. ఆధర్మసంహరణ, ధర్మ

సాధన, రాజనీతికాగా? దైవభక్తి కానేనా? ఆధిక తత్వము కాజనీతా? ఈ మూడును, మూడు కక్షలుగాగల అద్భు

తమిటి. ఆ అద్భుతము, ముందుదరము, అనుభవము మాత్ర లాంతము గుంటుము ప్రాంతగట్టుట మామయన్నాడు.

దానియందుగల విచిత్ర మేమన గానికి కదలింపుడెల్ల ఎర్ర గాను, వచ్చుగాను, పడుపుగాను నుపయోగమును ఒకప్పుడు

పనుపురంగుగ ననుభవించి ఆవైపుయను చునుచును. ఎంతవరకు ననంత, పనుపురంగ గమనము. ఈ మూటిని బకటియని చెప్పి

నా? లేక మూడనిచెప్పి? ఒకటియని ఆపునను. మూడని కాదనెదను. ఈ తత్వసారిత్యా పరికించిన, ఆధికకాత్రము, చతుకాత్రము, రాజనీతి, ఒకవిషయములే. అయినను వానికి

మూడుకక్షలు గలవని నాభావము.

సామాన్యజనులు తెలియదగిన, నిత్యకృత్యములకు దుర యోగపడు అనేకవిషయములు గలవు. గ్రామపరిశుభ్రత, గృ

హపరిశుభ్రత, జేమాతరిశుభ్రత ముఖ్యములైనవి. ముఖ్యము. వానిని తరుచుగా మనము జనులకు బోధించుటయే గాక, చేసి

చూపవలయును. అప్పుడప్పుడు దానికారము వారు జనుల మున్నారా లేనా, అని పరీక్షించుచు నతరము వానిని నేర్పు

కొనునరకు తరగింపు చేయవలయును. ఈవిషయముల శ్రద్ధతో బోధించుబోధములు కావలయును. లోకమునందు జనులనున్న

సర్వ విషయముల జనుల బోధనే ముఖ్యము. జనులలో గల దురాచారముల మూర్ఖత్వ పట్టుట యాత్రుమాత్ర

మండలమును. పాశ్చాత్యులకొనిన, యిటువంటి వెన్నెయో గలవు అన్నిటిని చచ్చట ముడమించుట అవసరము. అనేకు

లీనిష ములను మహాసభలలో చెప్పి యున్నారట. మొన్న నీంహ పురియందు సమావేశమయిన తృప్తియాంధ్రదేశ గ్రంథాలయ

పరిశిషిధుల మహాజనసభ కావ్యసంఘాధ్యక్షులు, నామిక్రము, విరపరిశితులు, మైదవోలు వెంకట్రామంతులుగారు తమ యువ

న్యాసమున పీఠాన్నిటిని, ముచ్చటగ, ముక్తసరిగ, దిక్కుముగ బోధింపవలసిన అనేకవిషయముల ముచ్చటించియున్నారట.

వాని యువదేశముల పరిశిగ్రంథాలయమువారు ఆచరణలో చెల్ల పౌర్ణికులు, ఉద్యోగియు, అనుద్యోగియులు, జనుల

నీనించునపుడు, అపీడలకు నొకడక కష్టముల న్యాయముగ నెదరించక పోయిన పో, వానిని తగిన అధికారుల

కు, దెలియచెప్పి జనులకు సాయము చేయవలయును. న్యాయ మును పొందకపోయిన, అకృత్యముల పరిశిగ్రంథాలయము

వలయును. సత్వము చెప్పటయందు భయ మొకమాత్రమును లేదు. సత్వము చెప్పటలతో కష్టములు వచ్చిన వెనుదిరుక్క, కాని ననుభవించుటకు పూనుకొనవలయును. బలహీనులయందు

బలాభ్యుజ్జ్వలయెగిరించు దుర్భాగములు ఖండించి, బలహీనుని కాపాడుటకన్న పరమధర్మ మొదలు కానను. ధర్మాభ్యులబ

దోషము అవకారము చేతు ననుకట్టుచును. ఇది లోకధర్మము. మనోబాగ్నాయములతో వానిని లెక్కనెట్లక ఆధర్మమును

యాత్రుమాత్రుల పురుష ధర్మము. సామాన్య జనులకు బోధించ వలసిన తత్వ మిదియే. మాయకు లమాయకుల నమ్మించి వారిని

మామోహములచే విశేషములకు దీసికొనివెల్లి లాభముల బొందు చున్నవి వికృతముల కమ్మి లాభము పొందుచుందురు.

అట్టివానిని విచారింపవలయును. ప్రకృతము గ్రంథాలయముల వీరిని చేయగలవు అట్టి వానిని స్వయముద్భవమున న్యాయ స్థాపనముగా నెన్నుకొనవలయును. ఈలాటి తెన్నిటిలో చేసిన

గాని, సామాన్యజనుల యాధారకారమును యాత్రుమాత్ర జాలము.

స్వార్థర్యాగము కొందరు కావలయును. గ్రంథములు చతువుకొని వానివలన ఈ సంగతు లన్నిటిని గ్రహించుట

శ్రవ్యతత్వ కాలపరిశీలనలను బట్టి, మూడు రెండువలన సుర త్వరములయిన బట్టుకు. అప్పుడే వీరిని ననుకర్త వచ్చునని

చెప్పట మృత్యువృక్షకాటి. అసంఖ్యాకములగు గ్రంథాలయములు లన్నియు, లేకపోయినను, గొప్పస్థలములయగున,

వైభావముల ననుసరించుచు, యుండవలయును. అటులలేక పోయిన నట్లు మా ను పుక్తములవలె కాఫీ, టీ, ఉ

ప్పుడు, చీట్లములు వాడించుట, తెన్నిములను మార్చిమే, యువయోగమునని, నా అనుభవములను చెప్పగలము. కాన గ్రంథాలయ స్థాపనోద్దేశ్యము లీ చెప్పిన రీతి, ఉండినదో,

మనదేశము బహు కొలది కాలములోనే, వృద్ధి కాలవది నా అభిప్రాయము.

గ్రంథాలయములు-పుస్తకములు. గ్రంథాలయములలో నేలాటి గ్రంథములు యుండవలయు

ననెడి పుస్తకములకు ముఖ్యములు. నీతి పుస్తక, రాజ్య పుస్తక, తత్వ పుస్తకము, ఆలోచనాకాగ్య, పరిశుభ్రతా

వ్యవసాయ తత్వ పుస్తకము, సహకార పుస్తకము సుర తత్వములను, ముఖ్యము బోధనే ముఖాంధాగాను యుండవలయును

పుస్తకములను, అర్థమగునీతి, భగవద్దీక్షాసాగము, నా మాయ, భారత, భాగవతాది గ్రంథసంపుటములు, ము

లితకము, నేనుపద్యములు, పంచతంత్రములు, కొనురార్తి, లక్ష్యముగావు, గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తరావు, చిలుకూ

వీరభద్రరావుగార్ల చుట్టి గ్రంథములు, ఆదిపూడి సో. నాధరావుగారి భక్తిరస ప్రధాన తత్వములు, వృద్ధ

భీష్మ, కిశాది, కృష్ణదేవ రాయలు, రాస, లక్ష్మణ, భగ

హరిశ్చంద్ర, గాంధీ, గోఖలే, తిలక్, గాంధీ మహానీయుల చరిత్రలు, గ్రంథాలయములందుండవలయును. సామాన్య పల్లెటూళ్ల, ప్రాచీన, పౌరాణిక ఆర్థములు, గాంధీ వానిలో నిదికీర్తనములయి యున్న గంభీరములు, గంభీరభావముల జనులకు బోధనయి వలయును. ఆ మహాభారతముల సంతతి వారు మిరటలు, వారి కవిత్వ శాస్త్రముల కవర్తన జేయవలసి నతము బోధించవలయును. ఇంకొక మానవునికి భారతీయుని కన్న, ఎక్కువ రాజభక్తి, భావ్యభక్తిపూరితము లోకమున కలరని నేను నమ్మును. ఆభక్తిని వెల్లడిచేయ గ్రంథముల నేకములు చేయవలెను, ఆవిషయమున, భారత భాగవత రామాయణములను యితర గ్రంథములను చదివించుచున్నది. క్రితము దరణ్యములకు కవిత్వము భక్తియు శాస్త్రము దిద్దించబోయి నపు డామె, మహామోక్షరాలయమును, విద్యావతియైనను, శ్రీస్వభావముననుసరించి భరతుని మార్గముగానుండింది. ఆట్టియెడభరతుడు తానొకకర్మము గుర్రెగుగనని, యెటుల మనల కావేళములునుటలు చెప్పివాడో మిరంద రెంగి నదియేదా! నీలాదేవి యాభరణములముట కిష్కింధలో దొరకినప్పుడు, కత్తులుని అనగలు సీతదియోనో కాదో గుర్తిం పును యడిగినపుడు ఆమెపాదములందుండి అందెలనే తాను గుర్తింపగలను నని తక్కినవానిని చెప్పియుండెను. ఆమహా పతివ్రతాశిరోమణి పాదములనే సహా నేనచేయుచున్నందున, తక్కినవానిని అతడు గుర్తింపజాలకపోయెను. ఇందెంత నీతిగ లు! దేశభక్తిచక్రంలో కట్టి నీతులమును గాంచగలము! ఇందు భాగ్యములేక భావము! రాజ్యము లేకపోవచ్చును! దైవము మున్న కలియిండు! నిమిషములో వందలకొలది జనుల చంపుట కిందగులు లేకపోవచ్చును. కాని మహాత్మా కృష్ణ, అమాల్వగ్రంథములు, మాత్రమే మనకు చాలును. వీనితోనే స్వరాజ్యము నయిన మనముకోరవచ్చును. ఇవి పోయి పుష్పంచ చక్రవర్తిత్వమున చిన్ననాడు, మనకు అనవశ్యము. గ్రంథాలయముల వానిగ్రంథములలోని తత్వములను జనములకు బోధించవలయును. సీం దు మారిన గాల్గ పొంతుడే కవిత్రయ మనకు వలయు వలయు

గ్రంథసంపాదన

గ్రంథముల సేకరించుట కష్టము. ద్రవ్యసాయము లేనిది యీపని సాగును. కుమ్మరి పీయములు ఈపనికి దూరములు. ఇవి పరస్పర సహకార, సహాయములన పొందించదగినది. విక షత్వము, ఉపాధిరహితము, స్వాధ్యాయము వీనిలననే తేట పడును. ఇది చదువు నే వచ్చు చదువు! ఆచార్యులను నీచములు మెరుగు! సభారంగములను దొడక వాక్పూర్వము మాత్రం తమతమతాము అనుగ్రహే వాక్పూర్వమున సాయ ముచేసినగాని గ్రంథముల సేకరింపజాలము. దయాద్రవ్యమున యులగు మహానీయులవలననే మనదేశము వృద్ధియగును. గాంధీ మహానీయునివంటి మహర్షికోట లనేజులు, భారతవర్ష మునందు జన్మించి, ప్రవోదనప్రతి గలువారి మృదుఃకౌంతి గా లేమండ, మాతృభూమియు ప్రజేంద్రుని జాతియులై ద్రిప్పి వారి ద్రవ్యమునకు సత్కారమును గలిగించగలరు గాని సామాన్యులకు సాధ్యముగాదు.

భాషాభిమానము.

భాషాభిమానము కలిగించు తెలుగు అనుకూల మరయుక విషయము. తెలుగు దివ్యమయిన భాష. భాషలలో తెలుగు లెస్సమని లోకవిదితము. అది మన కనుభవము. గ్రంథాలయ ములవారు కొంచెము రాగధాటిలో దివ్యముగాచదివెడు చదు వకుల సమకూర్చుకొన వలయును. పూర్వ మిట్టివాడు ఆశేప జుండియుండిరి. కృత్తుడు సతతమచ్చుట చ్చుట నిగురు గప్పిన నిప్పులవలె యున్నాడు. ఆ జాతిని పోగొట్టక ప్రాత్యాహ్నము గలగజేసి యుత్సవాదులు సంతల యందు రామాయణాది గ్రంథములలోని కొన్నిపట్టుల చదువు నటుల చేయవలయును. పదము పదము విరిచి విరిచి అచరకు బోధపడుటల చదివినవలయును. తిక్కన వెదన నన్న యాది యాంధ్రకవుల భాషాపటముల పులి గ్రంథాలయము నందును జేరాలెడ గట్టలయెను. ఆమహానీయుల జన్మస్థానము లందు, కృష్ణాతిగాంచిన స్థలములందు వారి మూర్తుల సంస్థా పింపవలయును. ఏవో రెండుమూలకల రంగస్థలములలో మాట్లాడి వేలకొలదిరూప్యముల వార్జించినవారి భావకార్యముగా మనము మూర్తుల కట్టుచున్నాము. అపరాధులకు శిక్షాగ్రహముల కట్టించుచున్నాము.

ఆ మహాభావుడు ఆ భక్తాగ్రేసరుడు పోతన్న బం గారుమూర్తి స్థాపించినను, వారి భూమియను దీర్చుకొనగలు గుదుమా? ఆంధ్రభాష జీవించిరూండునంతదాక, ఆ ప్రాచీన ధర్మములు మన మృదయాంతరాళములందుండవలె, పోతన కానుము మాయుడు! ఆయనకొరకు మీ భాషను చెడిపోకుండ

25 - వ గుంటూరు మండల సభ.

తెనాలి లో సమావేశమగుట.

[మాత్రత్యేక గతీభవన కద్దనుండి]

ప్రథమ దినచర్య

తెనాలి మే 25. - నేటిమధ్యాహ్నము నామగు గంటలకు, విషయనిర్ణయ సభయించి, కొన్ని చిత్తుతీర్మాన ములు చర్చింపబడిన యనంతరము మహాసభ సమావేశ మయింది. పృథమగుంటూరు మండల మహాసభకు ఆధ్యక్షత వహించిన వావిలాల వెంకటేశ్వరభామయ్యగారును, కొంతమంది దొర తనమువారి యుద్వోగీయులును, సభ నలంకరించిన తరువాత తీర్మానములు ప్రారంభమైనవి.

తీర్మానములు.

I

దేశసేవా నిరతులకు సర్ ఫిరోజుషా మెహతా జి. నుబ్రహ్మణ్య అయ్యరు, ముట్నూరి ఆదివారాయణయ్య, ఏకా రామయ్య, గురజాడ అప్పారావుగార్లు మరణములన దేశము నకు కలిగిన నష్టమునకు మిక్కిలి సభవారు చింతిల్లుచున్నారు.

అగ్రసాధికరి

II

కృష్ణాపడమటి డెల్టాలోని మాగాని గ్రామములలో మెట్టపాడున నున్న సమస్తస్థానములు, డెల్టా కట్టెరుగారు సరి చేసి సంవత్సరములలో సాగుబడి యగుచున్న భూములను ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా విభజించి ఆట్టి భాగపు ప్రకారమే నీ దిచ్చెదమనిచేసిన 1915 సం॥ జూలై, ఆగష్టు నెలలలోని డెల్టా గజెటులోని యుత్తరపుట, కొన్నిభూములు సరిచేసి, వివేక్షిత లేకయే, సాగుగుండుటవలన సదరు వివేక్షిత రైతుల భూమి సాగుచేసికొను స్వాతంత్ర్యమునకు అవసరములగు ప్రతిబంధ మగుటవలనవచ్చునాగుయొక్క, అభివృద్ధిభంగము కలిగి నష్ట ము సంభవించునుగాన, ఆట్టి వివేక్షిత కద్దచేయుట అవసరమి యు, అట్టివివేక్షితకు గురించి డెల్టా గజెటులోచేసిన ప్రయత్న ములలో చేసి సంవత్సరములలో నుండవలసిన భూములను,

చేయును. మీ నన్నయ తిక్కన్న పోతన్నలతో స్వరాజ్య మెంచుట? స్వాధ్యాయములు, మహా భక్తాగ్రేసరులు, ప్రబంధ భరత లక్ష్మణులు లేని స్వరాజ్యము మన కెంచు లకు? కృష్ణాభివృద్ధియే లేని స్వరాజ్యము, బలి కిది కర్ణ దధిమయిలేని రాజ్యము మన కెంచుట? భాషను విడచిద టుడు. ఆ భాషాధారకుల మనకవుల మరచిపోకుడు. పోతన్న స్మరణచిన్నమునకయి పాటుపడుచుండెడు, ఆశాం ద్రుడు, నా మిత్రుడు, మానీయుడు, కేశవకృష్ణగారికి నా వందనములు. లోకమంతయు తరువాదని కొరదగిన పోతనా మాత్యుడు ఒంటిమిట్టవాడు కాదు; ఓరుగల్లువాడని చర్చ చెల్లుకొని కార్యమునకు భంగము గలగజేయుచున్న, ఆంధ్ర భాషాభిమానులు ఆంధ్రసోదరులకు సహస్రకందనములు. ఇంత టి ఉండియైన ఆచర్య వదలకొని ఆ మహానీయుని పోతన్న స్మరణచిన్నమును, ఒంటిమిట్టయందు, వీలయినయెడ ఓరు గల్లునందు సాధ్యమయినంత త్వరతో నెలకొల్పి ప్రచురములు చేయుట సులభము. తిక్కన్న స్మరణచిన్నమును గుంటూరు నెల్లాకలకు మధ్యస్థానమును ఒంగోలునందు స్థాపించిన వారు గా ముంకునని నామిత్రులు చెప్పెలగంటి అప్పారావుగారు కాకినాడలో జరిగిన ఆంధ్రసమావేశ సభయందు చెప్పినటుల ఒంటిమిట్ట ఓరుగల్లుల మధ్యస్థానము దెబ్బపడెదమని పోతన గారి స్మరణచిన్నము నెలకొల్పిదని చెప్పవలెననుటలు చేయ నాసోదరులు ప్రార్థితులు.

సంస్కరణములన కొంతమంది యువకులు చెడిపో వుచున్నారు. ప్రేమానంద భారతిగారి కృష్ణచరిత్రము, భక్తా గ్రేసరుల లాలా లబధిరాయగారి కృష్ణజీవితముల చదువు జపుడు ముక్కుపచ్చలూరి పిల్లలు కొందరు యువ పెద్దలు వినుగుకొను నీతికి కచ్చినది. కృష్ణాభివృద్ధి స్వాధ్యాయగి లేకు. అట్టివారియందు నయితము మీ ఆసనాధికర చూపుట యెంతయు విచారకరము. వారి సరియైన మార్గమునకు దెచ్చుట మన విధి. గ్రంథాలయములు ఈ విషయమున ఎక్కువ పని చేయవలసి యుండును.

నా మృదయాంతరాళమునందున్న విషయముల నెల్ల మీకు చెప్పి చెప్పితిని. వీని ననుసరించి గ్రంథాలయములవారు, దేశసోదరులు అనుసరించిన దేశమున కెంతయు సహకారము చేయ గలగుదురు.

సరి సంవత్సరములలో నుండవలసినవానిని, చేసి సంవత్సరముల లోను నమోదు పరచుటయు అట్టిసాగు పరిమితిగాడ తక్కువగా నమోదుచేయుటయును కొన్ని భూములు సరిలోగాని, చేసిలోగాని చేర్చకనే, వదిలివేయుటయు మామూలు కృత్యా రము సాగుచేసిన భూములకు, నీటిదరభావము మంజూరు చేయక అపరాధపు శిక్ష విధించుటయు అక్రమమని సభవారు అభిప్రాయపడుచు తమ సవరణలు చేయుటయు అపరాధపు శిక్ష చేయుటయు వ్యాధియువలన అవసరమని దొరతనము వారిని ప్రార్థించుచున్నారు.

ఉపపాదకులు. - వెంగళ వెంకటసుబ్బయ్యగారు.

ఆమోదకులు. - పులిపాక వెంకటరామరావుగారు.

కొంగర బ్రహ్మానందముగారు, కొండవీటి భావయ్యగారు, గం పాల కరయ్యగారు, వింజమూరి భావనాచార్యులుగారు బలిజే కలి నుబ్రహ్మణ్యముగారు.

III

దేశభాషలలో వివ్యగరమేగాని, విద్యావ్యాపకమున కు తగినంత అవకాశము గలగలుగగాన, పాఠశాలాంత్య తరగ తికరకయిన, అంగ్లేషభాషైక విషయములకు తక్కినవాని నన్నిటిని దేశభాషయందే బోధించు కద్దలిని నియమించుటకు, దొరతనమువారి నీనభవారు కోరుచున్నారు.

ఉపపాదకులు. - విష్ణుకోట రంగారావుగారు.

ఆమోదకులు. - కొటం రాజు రాజేశ్వర రావుగారు.

IV

కృష్ణాపడమటి డెల్టా కాలువలనుండి, పొలములకు నీరు పాడవలచేయు తూములసంఖ్యను పరిమాణములను తగ్గించుట వలన కావలసిన జలము రాక పొలములలో పంటలుకల్గి రయి తులకెక్కువ కష్టము కలిగి యాందోళనము గలిగియున్నదని యు వెదతెగని నీటి పాడుటలేక వంతులచే తమపంటనున్న భూముల కిట్టె ఏర్పాటు చేసిన తూముల ద్వారా తగిననీటి పారుదల యగుట ముక్కురమయ్య, నిజవరకుతూములకల్గిం చిన భూములపాడుట చక్కగాచున్నదా, లేదా, అది విచా రించుటకు, నొకరిద్దరు తపశ్శీలువారుల, ఇంజనీరుగూ అధికారుల, వ్యవసాయాభివృద్ధిగల రయితుల నొక సంఘముగా జేటనే నియమించుట అవసరమయి నిపుడు నియమింప బడిన ఇన్స్పెక్టర్ ముఖ్యభార్యుల నికరము జరిగి, రీ స్టూసింగులోపముల, నుజుచుచిచారామిద సవరించవలసిన దనియు, ఇది పరిష్కారమగువరకు, ఇతరకార్యములు, పరిమాణములు, కొత్త తగ్గించవలెననుటలు, ఇంజనీరుగూ భవారు అనుభవ సంగతులముననుకూలములు తూములు తగ్గించుట వలన కొత్తవోట్ల తూములు వెల్లుట కలవక, అవసరమగు పంటకాడువలకు బోధకాములకు, సరిజుకు వీలు, ఏర్పడవ నీడ ఇంజనీరుగూభవారు భూర్యపుతూముల మార్పుచుడవ యు అట్టితూములవలన అవసరమగు తృప్తిరచుకు బోదకా ముల డి. పి. డబ్ల్యు. వారి ఖర్చులమీదనే త్రవ్వించవలయు ననియు ఆధార రయితుల ఖర్చులమీదనే దొరతనము వారే బోదకాములనే గూటు చేయవలయుననియు సభవారు ప్రభు త్వమువారికి మంచి చేయుచున్నారు.

ఉపపాదకులు. - మండల వెంకయ్యగారు.

ఆమోదకులు. - బేతవూడి భుజంగరావుగారు.

జొన్నలగడ్డ వెంకటసుబ్బయ్యగారు, వెంకటసుబ్బయ్య, చింతలచెరువు సుబ్బయ్య, చింతలసేని భావయ్యగారు, కొత్త సంకయ్యగారు, కొత్త భావయ్యగారు.

V

మాగాటి గ్రామములలో మామూలుగా కావలసినట్లుల మీద ముఖ్యము, పశువులు, కోపెట్లు పోవుచున్న మార్గము లను డి. పి. డబ్ల్యు. వారు అడ్డగించుటచేత, ఇతరమార్గము లేనియు లేకపోవుటచేత, రయితులకు, మితిలేని కష్టములు, వ్యవసాయాది పనులకు గలగు అంతఃకూటక కష్టములగు మండుటవలన, అట్టి మామూలుమార్గములను అడ్డబాటుచేయక డి. పి. డబ్ల్యు. వారికి యుత్తరపులిచ్చుటకు, అట్టిమార్గముల లేకపోట తగినమార్గము లేర్పరుచుటకు, సభవారు దొరతనము వారిని కోరుచున్నారు.

ఉపపాదకులు. - జంపాల సరసింహముగారు.

ఆమోదకులు. - వెంగళ వెంకట సుబ్బయ్యగారు.

విషయానుక్రమణిక.

గురుకోలాశము	2
గుంటూరు మండల గ్రంథాలయసభ	3
25-వ గుంటూరు మండల సభ	4-5
కావ్యసంస్కృతి	
ఎవరికి లాభము?	6
న్యూ ఇండియా జామీను, బిల్లు	7
విశాఖ జలహాసంక్రమణము	
నిజమేమిటి?	8-9
జేతయ తండ్రికావ్యము	10
ఇంగ్లీషు తండ్రికావ్యము	11-12
భరతసార్వభౌమ కృతకథ	13
భీమవరం వార్తలు	14
గంజాము ద్వితీయ మండల సభ (అనుబంధము)	

ఆంధ్ర పత్రిక

1916 వ సం॥ మే నెల 27-వ తేది

శనివారము

ఎవరికి లాభము?

మన స్థానిక ప్రభుత్వము వా రొక కొత్త యాజ్ఞాచర చేసినారు. ఈ దేశమున నుత్పత్తియగు నూనెగింజలు అందులో ముఖ్యముగా ఆముదము కొబ్బరిలు, తోటలు, పత్తి, తేయాకు, జరుము, గోగు, ఇతరములగు నారులు, కొబ్బరినూనె, కొబ్బరిపీచు, మిరియాల, తొంకి, పసుపు, నేపాళము, మొనము, ధాన్యాలు, గంధపురూనె ఇత్యాదులకు విక్రయంగణము రుమ్మాలో వారకునేమో విచారించినిర్ణయించుటకు ప్రత్యేకము అధికారి నొక్కరుని అచ్చటికి పంప తలపెట్టినారు. ఈ యాజ్ఞాచర యే గొప్ప పౌరభాటుగా మాకు కాన్పించుచున్నది. రుమ్మా సామ్రాజ్యము పరిశ్రమలకు పేరిందిన సామ్రాజ్యము గాదు. పంటలుపండవి సామ్రాజ్యమును గాదు. అచ్చటినుండి పుష్కలముగా అకర్షణశక్తులు ఎదురై యగుచున్నవి. ఒక్క పర్యాయము ఎగుమతి జాలితాను చూచినయెడల విషయము స్పష్టముకాగలదు. రుమ్మానుండి ఎగుమతియగు వస్తువులు వినుడు.

భౌతిక పదార్థములు	బొమ్మ, తోటలు, గోగు, ఈతలు, ఉన్న, పట్టు, హంగునీసుకాయ
గింజలు, పిండి, గోదూరు, గ్రద్దు, క్షీరొత్పత్తి, చక్కెర, మినహము, పాగాకు, సిగరెట్లు, హంసము, తేన్ను, సారాలు	లోహములు (ప్లాటినము) జంతువులు కోళ్లు మొదలైనవి, గుర్రములు, పక్షులు, పండ్లు, ఇతరములు.
అపకర్షణశక్తులు	తయారై పరశక్తులు రబ్బరు, ఉన్న, గుడ్డలు, పత్తి, లోహపువస్తువులు.
కలప, కలపవస్తువులు, వాస్త్ర, వాస్త్రానూనె, జనులు, గామగిండి, మానెనిర్తములు	

ఈ జాబితాను చదివి మన స్థానికాధికారు లిచ్చిన జాబితాతో పరిపోల్చి చూచు నెడల మనము పంపగల వస్తువులకొనువా రెవ్వరైనను నుండురేని రుమ్మాయే ఎగుమతి చేయగల దనుట తోచకపోదు. ఇట్టి పరిస్థితులలో మన వస్తువుల వ్యాపారమునకు నుత్సాహము కలుగుటకు మనము రుమ్మాకు పోవలయునని తలంచుట భ్రమ యని చూసవచ్చును. స్థానిక ప్రభుత్వమువారేల ఈ భ్రమ యందు పడినారో ఆకారణము మాత్రము తెలియ

రాలేదు. నిజముగా నొకవేళ అంత విస్తీర్ణము గల రుమ్మాలో సంబంధము పెట్టుకొనదలచిన యెడల ఏదైనను నొకపదార్థమున కయినను— నిదర్శనమునకు కొబ్బరి, కొబ్బరినూనె, కొబ్బరి పీచులకు ననుకొందము— ప్రోత్సాహము కలుగక పోదని యొక్కకొందము. ప్రత్యేకము విచారణ కర్తను బంపవలసిన యవసరమున్నదా యని అప్పు టికిని విచారించక తప్పదు. అందులోను ఇచ్చట వ్యవసాయశాఖకు అధ్యక్షుడుగానుండు ఛార్జిక్కు గారేనా పోతగిన వారనుట తరువాతి ప్రశ్న. అతడు తగినవాడు సంపూర్ణముగా కాజాలడమటకు ముద్రాసు అయిరోపియను సంఘమువారి సలహా యే తగినసాక్ష్యమైయున్నది. వారు అతనితోగూడ ప్రత్యేకము వ్యాపారానుభవము కలవానిని పంప వలసినదనినారు. రుమ్మాకు పోవుటగూడ సంతయుక యోగకరము గాదని ఈ వ్యాపారసంఘమువారు చెప్పుకున్నను మరియొక సలహావలన సూచించి వారనుట స్పష్టము. రుమ్మామాత్రముతో విచారణకు నిలువక ప్రాంసుకు కూడ ఈ విచారణను వ్యాపింపజేయవలసిన దని ముద్రాసు అయిరోపి యను వ్యాపారసంఘమువారు కోరినారు. ఇందున కర్తము మరియేమియుకాదు. రుమ్మాలో నుపయోగము కల్పింపకున్నను ప్రాంసులో నైనను నుపయోగము కలుగుననియే గ్రహించదగి యున్నది. నిజమే. సామాన్యవస్థయందు, శాంతినియుచును, పారిశ్రామికభూములలో నొక్కటియగు ప్రాంసు మన యకర్షణవస్తువులను నెక్కువగా కొనియుండ వచ్చును. అయిన నిప్పుడు యుద్ధసమయము. పరిశ్రమలు అడుగంటియుండు ననుట మన మెరింగిన సంగతియే. ఇప్పు డెవ్వరు మన ప్రతినిధులను పట్టించువారు. వ్యాపారవిజృంభణ మొనర్ప దలచుకొనువారు ఈ పరిస్థితుల నాలోచింపవలదా? మాకుంజూడ నేడు విచారణకర్తను రుమ్మాకుగాని ప్రాంసుకుగాని పంపుట వట్టిదండుగ గాక జేరుకాదు. అత డొక్కడు అతని కొక సహాయకుడు ఇంకను దండుగ. రుమ్మా ప్రాంసులు చూడనివారైన యెడల వీరు ఆ దేశములను సుఖముగా జూచి రావచ్చునేమో కాని ఎక్కువ ఫల ముండదని నమ్ముచున్నాము. ఫలము గతి ఇట్లు పోగా మన స్థానికాధికారు లీ పనిలో నుపక్రమించిన పద్ధతియు చిత్రముగానే యున్నది. ఈ కార్యము నకు వ్యాపారస్థులు సగము వ్యయములు ఇచ్చుకొనిననే గాని మేము మంజూరు చేయజాల మని ఇండియా ప్రభుత్వమువారు తెలియజేసినారు! కావున మన స్థానికాధికారులు వ్యాపార సంఘములకు ఉత్తరములు వ్రాసినారు. ముద్రాసు అయిరోపియను వ్యాపార సంఘము వై సలహాలు చేసి తమ ప్రతినిధి యొకడు ఛార్జిక్కుగారి సహాయకు డగు మార్గము చూచికొని స్థానికాధికారుల మాటకు తలయూపినారు. అపకర్షణవస్తు వ్యాపారము విజృంభింప చేసిన యెడల తాము సుఖముగా ద్రవ్యార్జనము చేయవచ్చు ననుట కంటే పరమోద్దేశము వీరికేమి కావలెను. అందులోను తమ ప్రతినిధి విచారణకర్తతో సమాను డగు సహకారి యైనప్పుడు తమలాభము తెల్లయు సంగీతము లగునుగదా! వీరితోనింత ఏర్పాటులు

కావించుకొని మన స్థానికాధికారులు దక్షిణ ఇండియా వర్తకసంఘమువారికి ఛార్జిక్కుగారిని పంపనున్నా మను విషయమును తెలిపి వీరును ద్రవ్యసహాయము చేయుదురా యని యడిగినారు. దక్షిణ ఇండియా వర్తకసంఘము హౌదవ సంఘము. ఆ సంఘపు బధ్యక్షులు తాము సాయము చేయుట కభ్యంతరము లేదు గాని హౌదవప్రతినిధి నొక్కరుని విచారణకర్తలలో చేర్చి పంపవలసిన దనియు మొత్తము వ్యయమంత యగునో తెలుపవలసిన దనియు కోరిరి. అందుకు వచ్చిన ప్రత్యుత్తరమే గమనింప దగినది. వ్యయము రు 21,000 లగు నని తెల్పుచు స్థానికాధికారులు హౌదవప్రతినిధిని విచారణకర్తలలో చేర్చుటకు వీలు లేదని తెల్పిరి ద్రవ్య మిచ్చుటకు హౌదవ వ్యాపారసంఘము కావలసి వచ్చును ప్రతినిధి బంపుటకు పనికి రాక పోవుటయు ఏమానవుని హౌదవమున కైనను న్యాయముగా దోచునేమో ఎవ్వరైనను చెప్పగలరా! ఛార్జిక్కుగారే తగియుండ, వారికంటే ఎన్నియో రెట్లు వ్యాపార విషయములలో నభివేషము గల హౌదవులు ఎందరో యుండ, వీరికి ప్రాతినిధ్య మియ్యక, ముద్రాసు బ్యాంకులో కార్యనిర్వాహక వర్గము నుండి హౌదవులను బహిష్కరించుటలో ప్రఖ్యాతి గాంచిన పాశ్చాత్యుని అయిరోపియను వ్యాపార సంఘము పక్షమున ప్రతినిధి నొంద్చి పంపుట ఎంత ఆక్షేపణీయమో ప్రభుత్వమువా రాలోచింతురు గాక యని కోరుచున్నాము. నిజముగా నీ విషయమున కలుగజేసికొనిన అధికారులు ప్రభుత్వపు ద్రవ్యము కర్చుపెట్టిపాశ్చాత్య వ్యాపార సంఘముల మేలుకై పనిచేయ దలపెట్టుటయే గాక హౌదవ వర్తకుల నుండియు గూడ ప్రభుత్వపువారి పలుకుబడి ఆధారము చేసికొని ద్రవ్యము సొపాదించి తనువారి బతువు తగ్గింప జూచుచున్నారని కదా సామాన్యలర్థము చేసికొనవలసి వచ్చుచున్నది. ఇట్టి యర్థమున కేక మిచ్చు సంగతిని మనము దారప్రభువులు తలపెట్టియుండుట విచారకరము. అంతగా పాశ్చాత్యవ్యాపారసంఘముల కవసరమని నోచియెడల ద్రవ్యము వెచ్చ పెట్టి వారే తగిన విచారణలు చేయించికొందురు గాక. ప్రభుత్వమువారు మాత్రము ఈ సంగతిలో తమ ద్రవ్యమును వ్యయముచేయకయుండురు గాక యని కోరుచున్నాము.

న్యూ ఇండియా జామీను.

హౌదవభూమి నోరు కట్టివేయు శాసనము లలో ముద్రా శాసనములు దినదినమును బలవత్తరము లగుచున్న పని హౌదవభూమి యంతటను మొర నిండిపోయి యున్నది ఆంగ్లభూమిలోను హౌదవ విషయములను గమనించువారి సంగతిని వ్యక్తపరుప నారంభించినారు. ఈ వారపుటప్పలో చూచు చేరిన న్యూ స్ట్రేట్సును పత్రిక ఇండియా యనిన ప్రజ నోరెత్తరాని దేశ మని వ్రాసినది. ఈ దక్షిణ రాజధానిలో నిద్రవకు యల్లకల్లోలములు ప్రజల పక్షమున గాని ప్రభుత్వమువారి పక్షమున గాని ఎక్కువగా లేనందున కొంచెము స్వతంత్రముగా నున్నామను తలంపున నొకవేళ ఈ న్యూ స్ట్రేట్సును పత్రిక వ్రాత అతి

శయోక్తి యగునా యను సందేహము కడితిమి. రెండు రోజుల లోపుగనే మా సందేహమును కడల్చి శాసనము లింత దూర మాటంకము లగునే యను ఆశ్చర్యము నందించగల స్థితి ననుకూరి సందులకు చింతిం చున్నారము. న్యూ ఇండియా పత్రిక రు 2000 లు ధరావత్తు కట్టవలసిన దని అధికారు లాజ్ఞాపించినారట! ఒకవత్తుముదినములు వ్యవధి యిచ్చినారట! ధరావత్తు కట్టవలయునో కారణ మేమియో తెలిపి యుండలేదట! న్యూయిండియా క్రొత్తచట్ట మేర్పడినవిధవ ప్రారంభ మయినది. ప్రారంభించు నప్పుడు ధరావత్తు అడుగలేదు. అందువలన సామాన్య పరిస్థితులలో ఇట్టి పత్రికలవద్దనుండి ధరావత్తుడుగు నప్పుడు ప్రత్యేక కారణము కనబరచుట సాధారణ న్యాయము. కాని శాసనప్రకారము ఆశాసనము పుట్టకముందు స్థాపితములైన పత్రికల విషయములోనే అధికారులు కారణము లిచ్చితీరవలసి యున్నాడు. కాని తరువాత స్థాపితము లైనవాని విషయమున తామిచ్చిన యశుజ్ఞులు తామేయార్పుటకు అధికారము కలవారై యున్నాడు ఈశుభ కారమును వహించి మన ప్రభుత్వాధికారుల ప్రవర్తించినారతలు స్పష్టము. ఎ.త.శుభకారమున్నను దానినిరీతిని విచారించుట సరళ కార్యముగా కాన్పించును. రాజధానిలోని ప్రజకు న్యూయిండియా చేసిన హావమేమియో తెలియదు. బ్రిటిషు సంబంధము హైందవభూమికి నత్యవసర మనియు బలాత్కారపద్ధతులు గర్హములనియు ఆపత్రికాభిధించుట యెల్ల రెండుగురుకు. హైందవభూమికి బంధించిన అంతర్దేశ విషయములలో స్వతంత్రముగా నాకర్తృక వాయుననియు ప్రతీతి. అభిప్రాయభేదము లుండిన నుండవచ్చును. కాని న్యూయిండియా పత్రిక నేపగించుకొనుట మాత్రము హైందవులలో నేపక్షమువారును, హైందవులు స్వపరిపాలనకు బనికొరరని వాదించు పక్షమువారు గూడ, అనుభవించునట్లు కానరాదు. ఈ రాజధాని వాతావరణంబును శాంతమై సరళమై సామాన్యమై యున్నది. పెంట్లండు ప్రభుత్వమున నేతీక్షణవిభేదము లును లేక ప్రజ కాలము గడిచుచున్నారు. ఏదో యుద్ధానంతరము మనకు లాభము కలుగనున్నదని ఆలాభము నెంతవరకు కోరవచ్చునా యనుట యందు చచ్చునిరుగ్గులయి యున్నారు. అచర్చకు న్యూయిండియా పత్రిక ఎక్కువ యుత్సాహముతోను వికాసముతోను తోడ్పడినది నేమి ఆపత్రికను ధరావత్తు కట్టవలెనుటచే అచర్చను ఆభావవ్యాపనమును ఆమానసికవ్యాధులను మాను ప్రభుత్వాధికారులు సహించలేదను నభిప్రాయము ప్రబలక తప్పదు. ఒకవైపున బ్రిటిషువారు స్వల్పరాష్ట్రముల స్వాతంత్ర్యముకొరకు స్వల్పరాష్ట్రముల సంగక్షణకొరకు స్వాతంత్ర్యతత్త్వమును నిలువజెట్టుటకు జర్మనీలో హోరాహోరంగ పోరు యుండమరయొక వైపున వారి ప్రతినిధులు కొందరు భావప్రపంచమునకు జెందిన సాత్త్వికస్వాతంత్ర్యచర్చను గూడ నిరుత్సాహపరచుచున్నారను ననుమానము వ్యాపించు మానదు. కావున నుదారులగు పెంట్లండు ప్రభువువారు ప్రశాంతసరస్సున వేయబడిన ఈగండశిలయలలను బెంచుటకు ముందే ప్రతీకార మొనర్చు గాక యనియు నిష్కారణ నిరోధములను తాము కలిగింప రనుటను ప్రతినిధులు గాక యనియు నెచురు చూచుచున్నాము. తిరువల్లిక్కేణిలోని మరియొక పత్రికను మనస్థాని కాధికారులున్యూ ఇండియా గతియే పట్టించినారను వార్త పగ్గియున్నది. ఇది కల్లయగును గాక యని కోరుచున్నాము. ఎంతటి పరిస్థితులలోను లేనిపోని

కలకలను, దెచ్చి పెట్టుచుండు పత్రికా స్వాతంత్ర్య నిరోధక శాసనము నాడే యంతరింపవలసి యుండెను. ఇంకను నది హైందవుల యొక్కయు స్వతంత్రాంగులయొక్కయు గౌరవమునకు వారి యిష్టము లేకయే భంగము కలిగించు చుండుట విచారకరము. కావున దానిని రద్దుచేయవలసినదని హైందవభూమి యంతయు గట్టిగా కోరవలసి యున్నది. హైందవవాంగ్ల సభ్యము కదల్చరాని బునాదులపై కట్టబడి యున్నదని అంగీకరించిన పిదప నీ శాసన ముడినయెడల ఏకుదురులో స్వల్ప కారణములను మనస్సులో జెట్టుకొని గందరగోళములు కల్పించి తాము ఘనులగుటకు బ్రయత్నించుట సహజము. ఇట్టి యనకాశ మియ్యరాదని సవినయముగా మనము. ప్రభుత్వాధికారులకు నొక చెప్పుకొనవలసి యున్నాము. బొంబాయిలో నేర్పడి యుండు ముద్రణాధికారుల సౌముఖ్యము వారును దేశములోని ప్రజాహిత సంఘములును ఈ తిరుణమున తమ తమ ధర్మములను నిర్వహించును గాక యని కోరుచున్నాము.

మరియొక ధరావత్తు.

ఎమిగ్రేషన్ పత్రికనుండి ముంబై గూడ ప్రభుత్వాధికారులు రు 2000 ల ధరావత్తు కొరవరని మేము పత్రిక అచ్చునకు పంపబోవు సమయమున తెలిసినది. ఉన్నట్లు లుండి ఈపత్రిక ధరావత్తుల వశగండ్ల జడివాసకురీతులుటకు నిశ్చయము తెలుపుటకంటె మాకు ప్రస్తుతమేమియు దోచుట లేదు. నింగతులు చక్కగా బయట పడినప్పుడు ఉచిదిచిరపు చేయవలసి యున్నది.

స్థానిక వార్తలు

కుస్తీ:—మే 28 వ తేదీ ఆదివారమునాడు బ్రిటిష్ కేసు గోధాడర్ల ఫిల్లీ కేంద్ర ప్రజామానుగారి శిష్యుడు ఎరాజి ప్రిన్సిపాల్ ఫ్రెజుమానుగారికి హతకాల పీడితక ప్రైలుమాను శిష్యుడు పానూజీను ప్రైలుమానుగారికి కస్తీజరుగును.

మొరళీగాన సభ:—యద్రాసు బార్డిటపురు నా రాయణమొదలి పిప్ప నెం. 24 కలిదిరావన్న కెట్టి కైక్ల్య పత్రములో 1916 నం మే 25 తేదీ ఆదివారం సాయంత్రం 4 గంటలకు కన్యాసవీచాయనల్ల నీకాకల్యాణకాలక్షేపము ఆభిషేకముతో జరుపబడును.

దక్షిణ యిండియా బ్రహ్మసమాజము:—28-వ తేదీ ఆదివారము సాయంత్రం 6 గంటలకు ఆర్జున పిల్లపిప్ప 97 నం. బ్రహ్మసమాజ సుందరమున “ప్రేమయే మతధర్మము” అను విషయమును గూర్చి, కొండాచార్యులు గారు ఉపాసనాసంతోషము ఉపన్యసించెదరు.

ప్రమాదము:—సుబ్బరామియ్యగారికింద కూలి గానుండి పంజే ముయండి రంగన్నగోవిందు అను 20 ఏండ్ల పొరచిమగల మునవడు 21-వ తేదీ కొబ్బరిచెట్టునుండి కల్లుతీసుచు ప్రమాదమున కాలుబారి క్రిందపడిపోయెను. విశేషముగా దెప్పింపు తగిలినది. నిన్నటిదినున వాడు జనరలు ఆసుకల్లిలో వృత్తివొందెను.

పోలీసు బహుముతులు:—కాయాడు జెయిలులో నుండి తప్పించుకొని పోయిన యిద్దరు నొంగలకు మరల పట్టుకొనినందున పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు జనరలు బి. ఎల్. మాడు గారు కోడంబుత్తూరు జిల్లా పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుగారికి రూ 80 ల బహుమానమును ఇచ్చి ఇన్స్పెక్టరు యొక్కయిజు ముగ్గురు కుమార్తెయల యొక్కయు పేరులూ మంచి పంజేనీ కలుల ప్రాసీ కొని.

బార్డి ఆర్మీ ను మోసించు గారు:—ఆ మాధవాసముల నిబంధనల తప్పించి బార్డి ఆర్మీను మోసించి కెచ్చిన అధికారము మరల తీసివేయబడినది.

హెచ్. కలక గారు:—ఇండియా దొరతనమువారి మోలానుండి పార్లమెంటు కార్యదర్శి హెచ్. కలక వి. సి. ఎస్. గారు సెలవాఖరున (నెప్టంబరు 18 1916) లంగారాట్ వచ్చుచున్నాడు.

హిందూదేశముదలి పోర్చుగీసు రాష్ట్రము పోర్చుగీసువారు గోవా మున్నగు ప్రదేశముల విజయ గూడదను నిరోధన ఉత్తరజే గోవానగరమున విజయ లక్ష్యము భర్తవచుచున్నది. ఈ విషయమై గతర్షురు జనరలు పోర్చుగీసు ద్వితీయతనమువారిలో నుత్తర ప్రత్యుత్తరముల జరుపుచుండెను. నిరోధన వుత్తరపును గోవా నగరమున అచట లోనికి దెచ్చిన న సంభ వింక గల చిక్కులు మున్నగువాటి నీరకు తన దొరతనమునకు విన్నవించెను. దొరతనమువారి నిర్ణయము తెలియునంతవరకు నై ఉత్తరపును ప్రయోచించుటగాని, అచటబోబెట్టుటగాని జరుగలేదు. ఒకదేశ నీయుత్తరపును అచటబోనికి దెచ్చినవో వలనపోవుటపంబులించిన పరిస్థితుల కనుగుణ్యముగయ్యాలు చేయబడును. నైపుత్తరపు అచటజనపబడుని కొందరితలంపు. తత్కారణమున పీరలభీతి తొలగలేదు. గతవారమున ఇండియా ప్రజలీ పురమును పీకుట యారంభించిరి. వర్ష పొరంభ సమయమైంది అపుడు బొంబాయికిని గోవాకును స్త్రీమగులు నడువవు. ఈ కారణమున బట్టిగూడ వలనపోవువారి సంఖ్యను నానాటికి కృద్ధివోందుచున్నది.

బొంబాయికి పోవుమిత్ర మొకగాడు శేలగిరికి ప్రజలు ఏంజిమయొద్ద వేది ముడిరి. స్త్రీమగులలో స్థలములేక పీరిలో వెక్కింద్రోనువిడిచివేయవలసినచ్చెను. పోర్చుగీసుదేశముండి సారాయిలు, ఆహారపదార్థములు ఎవరుచిచేయ గూడదని ఇటీవల ఆజ్ఞయై అచటబోనికి లేబడినది.

ఈ యుత్తరపునల పోర్చుగీసువారి స్థానములకు నష్టము కలుగుచున్నది. ఇండియాలోని పోర్చుగీసు స్థానములకును మాతృదేశమునకును (పోర్చుగీసు) సారాయిలు ఆహారపదార్థములయందు విశేషమున న్యూపారము కలను. మీ మీముత్తరపులను జరుపసాధ్యములేదని విన్నవన గ ర నుంుండు గోవా అధికారములు తాలూకా ప్రతినిధులు తమ వారలకు తెలియపరచిరి. నైపుత్తరపునల గోవాపోర్చుగీసుల వర్తకము తాత్కాలికముగ అడుగంటును. ఈవిషయమున గూడ గతర్షురు జనరలు మాతృదేశ పరిపాలకులకు విన్నవము నంపుకొనియెను.

యుద్ధతంత్రీవార్త.

సిన్హా ను 25:— ఇండియానుంచి రాజప్రతినిధికిట్లు తంత్రీవార్తనంపెను:— ఇమిర్జిక్కువర్షగో మాన్యుకలుగలేదు. ఇరువీడులవారును ఫిరంగులతో గాల్చుకొనిరి. హాజ్ ఈ ప్రెసు రూలన్న ఇరువీడులకి నడుచుచున్న కందకములనై కేసు) సేనలు తమఫిరంగు లావచేసిరి.

వెర్దను చుట్టుపట్ల పోరాట మతి తీవ్రముగ జరుగుచు న్నది. 804 గుట్టనై కేసు) ప్రైక్కుమున బలమును ప్రతిఱుట్టుటల నొనర్చి ఓడిపోయినది. బ్యూల్యావ్యాకరగోళముల మువయోగించి తన్మూలమునకేసు) సేనలొకకందకమున బ్రచేరించిరి. కాని ప్రతిఱుట్టుడివలన ఆస్థలమున నుండి వెంటనే తరిమి వేయబడినది. ఉదయమంతము (23వ తేదీ) అగ్ని గోళములను ద్వీ జర్మనీ కలులు అనంతరమున మార్చిమునకు తూర్పునకు వర్షియమునకు ఉండు సావమునై వెళ్ళుసాదు గవిసిరి. ఒకసారి కొంత ప్రదేశము కాకగిమిండుకొనిరి. వెంటనే ప్రతిఱుట్టుడి యొనర్చి ఆస్థలమున నుండి తొలగి చరిరి. ఇట్టి భీర సంకాగ్రామ మే మ్యూజునది మడితల్లవ గూడ జరిగినది. కేసు) సేనలు గుంపులు గుంపులుగ వచ్చియెదిరించినది. ఈవిడిదింపులయందు విశేషమైన నష్టముల నందినది. తత్ఫలితముగ, ఉదయవారిదివరలో బట్టికట్టి ముడయమాంటుపరిసరమున నున్నట్టియు కందకములలో నొకదానిం మరల కాకగిమించుకొనిరి.

ఇతరస్థలములయందు వెల్లడలను పరగులు గాని రిపు స్థానముల గాపాడుకొనుచు జర్మనీ వైన్యముల మరల గొట్టుచుండిరి ఒక్క ఉత్తరపు మూమాత్రి మిపురు జర్మనీయుల యధి: మున నున్నది.

ఇటలీరంగమున యుద్ధ మంత తీవ్రముగ లేదు. గార్డు ఏడిజ సకొరముల నిజుడు ఆస్త్రియనుసేనలు గుమిగూడుచున్నది.

పిస్టికో బ్రెన్జియును మును ఇటాలియనులు గత దినమున ఆస్త్రియనుసేనల వెనుకకు గొట్టిరి. పిదప క్రొచెగ్రయముగ తమ పంక్తులయ బోయిరి. ఫిరంగిదళ యుద్ధములు మాత్రి మతిభూకముగ నుండెను.

రుష్యరంగమున చిలరముద్దములు జరుగుచున్నవని తెలియవచ్చింది. బ్రెవిజొనునకు దక్షిణమున తునుమ్ములు మరల రుష్యవారిం తలపడ రుష్యునుసేనలు వారి పొందోలి నది. ఉమ్ములుట్టుం నున్న రెడ్గానును రుష్యకాకాక్రి మించుకొనిరి.

ఐరోపా మహా సం గ్రామము

నిర్బంధ సైనిక సేవాశాసనము: రాజుగారి ఉత్సాహపూరిత సందేశము

అయ్యుర్లాండు వ్యవహారమును గూర్చి సంప్రతింపుమని లాయుడు జార్జిగారిని నియోగించుట.

అయ్యుర్లాండు సమస్య విషయమున ఆస్పిక్తు చేప్పిన సంగతులు.

వెర్దను యొద్ద : మహాయుద్ధముగ పరిణమించుట.

ఇంగ్లాండు

సైనికులకు భూములు

ఇంతుకు సంబంధించిన శాసనము

లండను మే 27:— 2 లక్షల యశశరముల భూమిని 15 వేలమంది సైనికులకు బాగాపాటుని ఇచ్చుటకు తెచ్చిన శాసనము రెండవసారి ప్రభువుల సభయందు అంగీకృతమైనది. ఇందునిమిత్తము 60 లక్షల పౌణులు వెచ్చించును.

నిర్బంధ సైనిక సేవాశాసనము.

లండను మే 28:— సైనిక సేవా శాసనము చక్రవర్తి యనుమతి పడవించిన గాబోవునె 24 తేదీనుండి అమలులోనికి వచ్చును.

యుద్ధానంతరమున వర్తకము.

బోనదులగాడ చేప్పిన యంశములు.

లండను మే 28:— యుద్ధానంతరమున వర్తకము, ఎట్లునడువవలె ననువిషయమును దొరతమువా రాలోచించుచుండిరి. అధికారములనుండి ఈ విషయమున అధికారకృత విస్తృతము తెచ్చియును రాతేది. అధికారములనుండి మిత్ర మండలివారికినీ వర్తక పౌరకృతములనుండి యావత్కృతముని సామ్రాజ్య దొరతమువాని నిర్ణయించి యున్నాడు. ఇంతు విషయమైనాడ తీవ్రముగా బాగాడను చేయుచుండిరి. ప్రజల సభయందు బోనదుల గా యుద్ధమునెరి.

ఇంగ్లాండు

ఇంగ్లాండు వ్యవహారము

పార్లమెంటులో ఆస్పిక్తు చేప్పిన సంగతులు.

లండను మే 28:— నేటి సాయంత్రము కామన్సు సభలో ఇంగ్లాండు గురించి ఆస్పిక్తువుచున్న సంగతి సందర్భములను తెలియజేసిరి. వీరు చెప్పిన సంగతులను వినుటకై చాల మంది సభకు వచ్చియుండుటచే సభ ప్రజలలో కిక్కిరింపులు మొదలుపెట్టెను. ఇంగ్లాండున కిదివరకు గవర్నరుగ నుండి ఇటీవల రాజీనామా ఇచ్చిన వింజోరను ప్రభువునాడ సభకు దయచేసిరి. దేశమునందు అలజడి లేకుండ జేసి తిరిగి నెమ్మదిని కలిగించుటయు, తిరిగి గౌరవగోళము జరుగకుండ కట్టుదిట్టములు చేయుటయు దొరతమువారి ప్రధాన భర్తమని ఆస్పిక్తు గారు నెల విచ్చిరి. విద్రోహులపట్ల ప్రజలలో చాలమందికి సానుభూతిలేదు. ఈ విషయ మెందరో సాత్తుకొనువలన ప్రభువునున్నది. ముందు కాపులలోరకే సైనిక ప్రభుత్వ మింకను నెలకొల్పబడియున్నది. ఆస్థితిత్వంలో కర్ణింపబడునని ఆస్పిక్తు తెలియజేసిరి. తాత్కాలికముగ కార్యనిర్వాహకవర్గ మేర్పాటు చేయబడును. ఇదివరకున్న కార్యనిర్వాహక వర్గము పోయినది. క్రొత్త స్థితిగతులకేర్పడి వ్యవహారము పూర్తిగ పరిష్కారమగునని ప్రజలందరకుకొనుచున్నారు. వారువీరనెల ఇంగ్లాండులోని ప్రతి పక్షమువారును సామ్రాజ్యముకొరకు ప్రాణములర్పించున్నారు. యుద్ధానంతరము ఇంగ్లాండులో సంకటలహములు బయలుదేరి ఒకరిగొంతు లొకరు కోసికొనుచుండ మాచికొని యూరకొనుటకు వీలులేదు. ఇట్టిస్థితి యేర్పడునట్లు చేసినయెడల దేశాధిమాన మనిపించుకొను. రాజనీత్యభావ మనిపించుకొనును. వివిధపక్షములు తమతమ ప్రత్యేకలాభనష్టములనే మనసునందుంచుకొనక, దేశక్షేమమునకు సంబంధించిన మంచిచెడ్డలను యోచించునట్లు చేయుట త్యవసరము. వారివారియుభయతములను తెలిసికొని సంకతిసందర్భములను సంప్రతించుటకు లాయకుజార్జి గారు తమకేర్పడి వినియోగించ పాటుపడుదురు. వారి పక్షము వారందరు వీరి నీపనికి నియోగించిరి. వివిధపక్షములవా రిదివరకే ఉత్తరములను జరుపుచున్నారు. వీరు ఇంగ్లాండులో శాంతిస్థాపనకై పూనుకొనియున్నారు. వివిధ పక్షములవారి యభిప్రాయభేదములను పోగొట్టెదరు. వీరి

యత్నములు కొనసాగుగాక యని ఆస్పిక్తుగారు కోరిరి. వీలైన యెడల వీరిలో వీరికి వికచత్వము కూడ నేర్పాటు చేయుటకు యత్నించుదురు. ప్రతివారు దీనిని గురించియే మాట్లాడి ఏదో ప్రతిబంధకము చెప్పుచు వచ్చినచో శాశ్వతముగ వ్యవహారము పరిష్కార మగుటకు ప్రతిబంధకముగ నుండవచ్చును గాన ప్రతివారు దీనినిగురించి ప్రస్తుతము చర్చ విరమించవలయునని ఆస్పిక్తు కోరిరి.

కఠినవ్రతమును పూనవలసినదని ఇంగ్లాండులోని పక్షముల వారిని, ఆస్పిక్తుగారు కోరియుండిరి. మేము వారియజ్ఞకు బద్ధులము. దొరతమువారు చేయదలచిన క్రొత్తయేర్పాటులు కొనసాగక పోయినయెడల తమపక్షమున కేవిధమగు బాధ్యతయు నుండనేరదని చెప్పించు నెలవిచ్చిరి.

ఓ బెరినుగారు కొంతసేపు మూలిగి, చివరకు ఒప్పుకొనిరి. కార్యమగారు కూడ నిందున కంగీకరించిరి.

సర్ రోజరుకేస్టెంటు కేసువిచారణ.

లండను ఏప్రిల్ మే 28:— కేస్టెంటు గారి కేసు విచారణ బాగునెల 28 తేదీ ప్రారంభమగును. ను ప్రసిద్ధులు ఆ యుద్ధండు దేశమును ఆగు నల్లికను చున్న గువారు కేస్టెంటు గారి పక్షమున వాదింతురు.

మోర్చుప్రసాదములు.

లండను మే 28:— విల్లండు స్వరాజ్యవిషయమై లాయకుజార్జి విల్లండు ప్రభువులతో సంప్రతించుట. వీరికి సామ్యముగా రివివరములను సహజముగ ముందు. డిల్లకుగానని డెల్వికగానని తెచ్చుచుగాని సహాయ మొనరింతురు.

అయ్యుర్లాండు నా ఆపలతోడ రానువారము

లండను మే 28:— ఇల్లండు దేశ నాయకులతోడ రానువారము జరుపవలసివచ్చిన దొరతమువారు జార్జిగారిని కోరియుండిరి. అందులకు వారు సమ్మతించిరిని ప్రధానమంత్రి ప్రజలసభలో నుడివెను.

విచారణ కమిషను.

లండను మే 28:— డెల్లిక నగరమున కమిషనువారి యెరుట విల్లండుదేశ కనిష్టము ఇన్ స్పెక్టరు జనరలు సర్ నెవిక్ చేబర్లేతుగాన సాత్తు మిచ్చిరి. సినిఫీను పక్షములకు గల గందరగోళము విశేషముగ నున్నదని, అది బాధకర మనియు, తెలియజేయుచు వీరు దొరతమువారికి కొన్ని మార్చనముల నొసర్చి యుండిరి. కాని తమ సూచనముల దొరతము మన్నింపదయ్యెనని నెవియగారు కమిషనువారికి విన్నవించిరి.

ప్రాస్తు

ఆక్స్ మహాసభ.

లండను మే 28:— రాబోవు నెల 5 న తేదీ వైసభ పాఠము నగరమున జనన నిశ్చయింపబడినట్లు తెలియపర్చినది.

వెర్దనుయొద్ద పోరాటము.

మేము మే 28:— ముద్దనుయొక్క మంచి చెడ్డలు ప్రస్తుతము వెర్దనుయొద్ద జరుగుచున్న పోరాటపు పర్యవసానము ననుసరించియుండునట్లు వెర్దనుయొద్ద పోరాట మిపుడు ఉభయ సేనలకును మహాయుద్ధ ముక్రింద పరిణమించినది ఈస్టి జర్మనులకున గాక ను సేనలకు అది నిన్నటి ప్రాణనయా సమస్యగా వివరింపబడినది.

బుధవారము కాదు జరుపబడిన వెర్దనుయొద్ద మహాసంగ్రామ మారంభమైనది. ఈ యుద్ధి కారణమున డోమాంటు డుగ్రము మరల మనకేమయ్యెను. అరబుము కలుగునను అధైర్యము జర్మని యురరాజునకు కలుగ కలిగిన గౌరవహాని తొలగియకొనుటకై యాతడు ఉప్పు ట్రాలముల నిన్నిటిని రప్పించి ఒకదానినొక కౌకటి చొప్పున యుద్ధ దవానలమున భావంతియొనర్చెను. ఇంత ప్రయత్నమైనై వారకు డోమాంటు

దుర్గ శిథిలములను మరల వశ మొనరించుకొన గలిగెను. కాని జరుగుచుండిన మహాయుద్ధమున నిది అణుమాత్రము. పోరాటమున విజయము చలించుచుండును. ప్రస్తుతపరముల నిట్టియొద్దు కలుగునని చెప్పుటకు చాల యవకాశ మున్నది. గత రెండుదినములందును వెర్దనుయొద్ద జరిగిన యుద్ధము కర్ణింపక క్రమము కాదు. మన సైనికుల సాహసకృత్యములు వర్ణనాతీతములై యున్నవి. వారము ఆ శేకములకు అ కృతకృత్యము లొసర్చి అ సమాన సూక్ష్మబుద్ధిని గనుపరచిరి. డోమాంటు దుర్గపార్శ్వములు చచ్చిన జర్మని సైనికులతో నిండిపోయినది. మన ఫిరంగులు జర్మని ముల ఫిరంగులకంటె నతితీవ్రగ వనిచేసిని. అందువలననే జర్మనీయుల సైన్య లంతని శేషముగ నశించిరి. గాయపడిన సైనికులతో నిండి ముండిన 57 రైలుబుద్లు జర్మని లోనికి పోయినవని తెలియపర్చినది.

డోమాంటు ప్రదేశము.

కేరఫ్నియొద్దము.

మేము మే 28:— వెర్దనునంద ఇంకను జోడుగ పోరాటము జరుగుచున్నది. మూర్ఖమువ్యయమునకుగమున 85 మిట్టయొద్ద ఫిరంగిదళ సంఘం సమరము జరిగినదని నేను చుఱ్ఱావ్వు మాన ప్రకటింపబడినది. బాంటులు జేయు పరాసు సైనికులు మృమియగునకు తూర్పునకును అరణ్యములనుండినకు నడచిరి. తీవ్రముగ ముట్టడియొచ్చి హడ్యమాంటు క్యారిలకు ఉత్తరమునందు ఒక కందకమున జర్మనీయులు తొచ్చుకొనిరి. డోమాంటు ప్రదేశమున ఎవరెగని ఫిరంగి యుద్ధము జరిగినది.

రష్యా

అపత్య ప్రకటనములు

లండను మే 28:— అస్ట్రీయావారు రష్యాదేశమునకు ప్రకటనముల సంపుచుండిరి. ఇటువలంపుచుండిన ప్రకటనములు తదితర స్థలముల వీరు వెలువరింపు ప్రకటనములు అధికవ్యక్త్యమును జూపుచున్నవి. బ్రెంటినోలో అస్ట్రీయావారు ముందుకు పోవుచున్న తమమున సందుచేసికొని రష్యావారు గెలిసియోలో ముందుకు ప్రోవీసిని వత్తురేమో అను భయమున అస్ట్రీయావారు తేవిపోని సంగతులను కల్పించి తాము బ్రెంటినోలో ముందుకుపోవుట లేదని రష్యావారిని భ్రమింప జేయుచున్నాడు. అని కోరియన్న డెల్లనర్షన్ వత్రి కట పెటో) గాదు అతేభుడు తెలియజేసెను.

ఇటలీ

అస్ట్రీయుల నెదిరించుట

లండను మే 28:— నెపోనావ అగ్నేయ భాగమున ఇటలీయులు అస్ట్రీయుల సెరుంక ప్రారంభించిరి. ఇదిగాక ఈశాన్యముఖములై బెరేటువై ఇటలీవారి సేనలు నడచుచున్నవని నెపోనా నుండి బ్రెస్సుపత్రికకు తెలివార్త వచ్చెను.

ఇటలీవారి ప్రకటనము.

కోడు మే 28:— ఫిరంగిదళ యుద్ధములు విశేషముగ జరిగినవి. క్రువులు చాల మోట్లు అతి తీవ్రతతో ముట్టడుల జరిపి తరుమగొట్టబడిన బూలె కనుమకు ముట్టడింప యత్నించి విఫల మనోరథులైన పిదప క్రువీసేల నిటాలియనులు వెంట దరిమిరి. ఈ కనుమకు అగ్నేయమున నున్న మెట్ట మరల ఇటలీవారి యధీకమైనది.

అమెరికా

సంధి విషయము

కల్నకుగారి భావము

వాషింగ్టను మే 28:— వీరుత్తర్యకస్థను గూర్చి కా లరుగాడు విల్ సుగానితో ముచ్చటించిరి. క్లవహార పరిష్కారము గూర్చి వరకుండును. యుద్ధ దేశము వారు సమాధాన పడినగాని తరుపు లొకరు మును జోక్యము కలుగజేసి కొనరాదని అధ్యక్షుని భావమై యున్నట్లు కాలరుగారు తెలియపరచిరి.

మాట్లే స్తీయము:— కొలంబోనుండి వచ్చిన మాట్లే స్తీయరులో కేంబ్రుజు అను హిందువుకుండును. అతడు ప్రాస్టుదేశమున కార్మికము పదవి నొనగబడినది. ఫ్రెంచి దొరతమువారి తరనికి రెండు బంగారు పతకముల నిచ్చి.

గంజాముమండల ద్వితీయ మహాసభ

సన్మానసంఘాధ్యక్షులగు తెన్నేటి విశ్వనాథశాస్త్రిలవారి స్వాగతోపన్యాసము.

శ్రీకృష్ణమండలమున నున్న సమాజమున 26 గంజాము మండలసభలలో ప్రతినిధులను ప్రేక్షకులను, స్వాగతములను చేయుచు, తెన్నేటి విశ్వనాథ శాస్త్రిలవారి చేతుల సాగత్యమున దీ క్రిందిభాగాలను ముగించుచున్నాము:- ఈసభ ఇండియా జేతపు జాతీయమహాసభ ప్రాపున జరుగుచున్నది. స్వపరిపాలనను బొందుటకు దళ కార్యక్రమములను మార్గములను యోచించి నిర్వహించుటకు నా మహాసభవారికి యోగ్యతను సేర్పించుచున్నాము. గత నెలలో మాసభవారి అలచోబాదులో సమావేశమై కొన్నియోచనలు చేసి యొక సమావేశాధ్యక్షుని నిర్దేశించుచున్నాము. అది జేతపులోని ప్రజలు యభిప్రాయములు తెలిసికొనుటకు వారలకు బంతుబడి పిమ్మట నీ సందర్శనమున జరుగు యాలోచన జేతపు మహాసభ వారి యాలోచనలతో తేలును. కావున అంతకుముందు నిర్వహించిన బ్రాహ్మసంఘముల సాంప్రదాయము గాదు.

మండలసభలు.

మండలసభలు, రాజకీయ వ్యవహారములనుగూర్చి దొరతనమువారికిని అధికారులకును ప్రజల యభిప్రాయములను గ్రహించుటకును చేయవలసిన సాధనములు. ఇదిగాక ప్రస్తుత రాజకీయ వ్యవహారములనుగూర్చియు రాజ్యాంగ వ్యవహారములనుగూర్చియు దొరతనమువారి ఉద్దేశములనుగూర్చియు అభిప్రాయములను గూర్చియు అధికారుల పద్ధతులనుగూర్చియు ప్రజలకుండవలసిన స్వతంత్రతలనుగూర్చియు ప్రజాసామాన్యములకు బోధించుటకును యభ్యుదయకృషియు ఇట్టి జిల్లాసభలలో నుచుపొందుటకు ద్వైతములనుగూర్చియు విషయములనుగూర్చియు ఈజిల్లాసభలు చేయుచున్న రాజకీయవ్యవహార సంబంధములయిన కార్యములనుగూర్చియు బుర్రులుగాక నిష్కము నుదంతమువారు పోయి సంబంధము గలగతీకొనుచు ఈసభలలో బ్రాహ్మసంఘములను బ్రకటింపుచున్న వ్యాయమైన సాధనములని యంగీకరించి అందుచేర్చించుటకు విషయములనుగూర్చి కొంతవరకు తాములోనించుచు ఉండగలమునాదు. ఈకారణముచే జిల్లాసభలయొక్క ప్రయోజనము ప్రధానమున వివిధ ప్రజలకు రాజ్యాంగ విషయములలో సభించివచ్చి యుటకు దొరతనమువారును ప్రజాభిప్రాయముల తెలిసికొనుటకు సాధనము సేర్పించి, దొరతనమువారిపట్టి సభలను గౌరవముతో జూచుచుండుటకు నీమండలసభల ప్రయోజనములను ఫలించుటకు మొదలుపెట్టింది. రాజకీయ వ్యవహారముల యందభివృద్ధి జరుగమన నులయించి ఉదయించి రాజ్యకీర్తి జ్ఞానోదయము కలిగి సంఘభావకత పొందమి సంఘములుగా జేసుటయు సభలలో అది తమకార్యములను అందరేకమై నిర్వహించు కొనుటలను గలుగులాభములను తాము గ్రహించుటయు స్వధర్మములను గురించియు ప్రజాధర్మములను గురించియు రాజ్యకీర్తిలను గురించియు సరియైన యభిప్రాయములను కలిగి ప్రజాస్వాతంత్ర్యముకొరకును తమకీర్తియను నీ సాగత్యం త్రియము కొరకును బునితో విచేయవలయునన్న నిశ్చయభిప్రాయమును జనులకు కలిగింది. ఈసంగతి దొరతనమువారు కూడా గ్రహించి మన మభివృద్ధిచేయుమన్న మార్గములను నీటిని బాగ్గితో గనిపెట్టుచున్నాము. మన తేలును గూర్చియు లాభములనుగూర్చియు దేశభివృద్ధినిగూర్చియు మనకంత శ్రద్ధ జోక్యము గలదో దొరతనమువారికిని అంతే శ్రద్ధ జోక్యము కలదు. దొరతనమువారియొక్కయు బ్రజలయొక్కయు సుద్దేశ్యములొక్కటే. దొరతనమువారి పరిపాలనాధర్మము మిక్కిలి వ్యాయమైనదయినను అందుకుగురించి జేయు కార్యముల యందును పడిపించి కార్యక్రమములయందును అవలంబించు మార్గములయందును దొరతనమువారి యాలోచనలను ప్రజాభిప్రాయములను భేదమెప్పుడు ఉండకమానదు కాబట్టి ప్రజాభిప్రాయములను దొరతనమువారికి తెల్లచేసి ప్రయరపరిచి జేతపుమహాసభలను మనవృద్ధికొరకును అవలంబించి యోగ్యములని ప్రజలకుదోచిన మార్గములను గూర్చియు కార్యక్రమములను గూర్చియు వారు గ్రహించగలగునట్లు పనిచేయుట మనకు ముఖ్యధర్మము. మన యభిప్రాయములను కూర్చుకొనక మార్గదర్శితో వారి సాహచింది యటలందింపుట

కు దగిన ప్రయత్నములుచేయుట దొరతనమువారికిని ధర్మము. జిల్లా సభలు జేయుచున్న కార్యములు రెండు విధములు. సంఘభావన సమకూర్చి రాజ్య కీర్తిని దిశ్యులగు మార్గములను రాజ్యాంగ విషయములను గూర్చియు రాజకీయ వ్యవహారములందులకి లోపములనుగూర్చియు జిల్లాసభలు యొక్క అభిప్రాయమును సమయముగ దొరతనమువారికి నివేదించి జిల్లాతేలును కొలువను దేశభివృద్ధికిని జిల్లాప్రజల యొక్కయు జేతపులయొక్కయు జేతపులములను జేయవలసిన ముఖ్య కార్యములను జేయుటకు దొరతనము వారిని గోరుట మొదటిది. ప్రజలకు జ్ఞానాభివృద్ధి గలగతీకొని వారికి రాజ్యాంగ కీర్తిజ్ఞానమును వ్యవహార దక్షతా నైపుణ్యమును కలిగించుటకు కర్తవ్యములగు కార్యముల నాలోచించి చేయుటయు, దేశభివృద్ధికిని సంఘభివృద్ధికిని జేయవలసిన విషయములను గూర్చి చర్చించి జేయుటకు దగినసాధనము సేర్పించుటయు, జరుగవలసిన వ్యవహార దక్షతా నైపుణ్యములనుదయించుటకు దగిన ప్రయత్నములను సాధనములను సమకూర్చుట రెండవది. ఇట్టి రెండు కార్యములను మండలసభలకు ముఖ్యము లైనవి మనము గ్రహించవలయును. మనమీరెండు కార్యములను సంతోషకంగా సేరజేయుటకును లీనభయము జరిగించిన సంకీర్తనకరమును బ్రయోజనకరమును నుండును. ఈరెండు కార్యములను ముఖ్యములైనవియు సమానములైనవియు నగుటచే మనము వీరి శ్రద్ధతో గ్రహించవలెను. ఇందు మొదటిది రాజ్యకీర్తిజ్ఞానమును వ్యవహార దక్షతానైపుణ్యమును మనము చెందగలగుట కనకాళములను గలిగించుటకు సాధనమును. రెండవది మనమధికార దక్షతను పూనుటకు కారణమైన యోగ్యతను సమకూర్చుటకు ముఖ్యమైంది. స్థానిక నిర్వాహము. ఏటేట జరిగించుటకు జిల్లా రాజ్యాంగవిషయక సభల ఎంత బాంధవీయమై అవసరమై యభ్యుదయమును జిల్లా ప్రజల యొక్క కడలికతో గూడిన తోడ్పాటుతో సేర్పించు చేయబడి సందర్శనకరముగా జరుగుచు జిల్లా రాజకీయపు వ్యవహారములలో సుబంధించిన పని ఎంతెంతైతక నిర్వహించుచుండుగా జరుగుచు బలపరచక పోయినచో ప్రయోజనకరము కాకపోవు. ఈసంగతి తాముంద తెలిసికొందు. కావున మన రాజ్యాంగ విషయక సభల సాధనములను గూర్చి కార్యక్రమములయొక్క విధిపర కొంతయును అవసరము. అభినివేశమును పట్టదలమును యాచించుటకును సంతోషకరములను ఈవ్యాపారము చక్కని యంగ్రహముతో నిర్వహించవలెను. ఇదిగాక వివిధముల నన్ని సంఘములను పాటుచువిధించి తమకొనవలయును. ఒకవిధమును సామాన్యపు ఒప్పుటల మూలమున దానియూ కారణములను విశదమైన బడిపించి, సంవత్సరము పొడవున యంగ్రహముగా బనిచేయు సర్వసామాన్యత ప్రసభతాలాకు ఉపసభతోగూడి సామాన్యత ప్రాతీయము వోసభ; రాష్ట్రీయసభలు; ఏరాష్ట్రీయ తాలూక వ్యవహారముల సామాన్యపు విచారణయొక్క భారము ఆరాష్ట్రీయసభ వహించును. జిల్లాకొటవోప్య జిల్లాసభలు; ఫిర్కావారిగా తాలూకావారి సేర్పరములకు తాలూకాసభలు. ఆఖరుకు గ్రామసభలు. గానివిస్తరములయొక్క వారివారి ఫిర్కావారిగా విములవిచారణ, ఫిర్కాసభయొక్క సభ్యులు తమ గ్రామము సర్వసరి పనిచేయవలయును ప్రతిఫిర్కాసభతాలూకు సభ్యులకు గ్రామములలో మిక్కిలి తెలివిన గ్రామస్తులను తిరగొనడం కలుపుకొనుచు, వారిలో కీర్తి వారిములమున పనిచేయును, వారలకు తాము జేసిన పనికీర్తి కార్యములయందు దక్షతను నమ్మకము పుట్టుటకు సేర్పించుటయును. పూర్వమును స్థానికప్రభుత్వమును పొందుట కిట్టిసేర్పాట్లు పూర్వమున ఏర్పాటుచే మిక్కిలి యవసరము. ఆపట్టిలో ప్రతి జిల్లాలోను తాలూకాలోను ఆయాస్థలముల జనసంఖ్యకును కార్యములకు పూనుటకు సాధనముగా సేర్పరగలగు సమర్థతతో గూడి యోగ్య చిత్తతో బనిచేయగల బహుజనము కలగలన సంగతి ముఖ్యమగును. ఈ సభలలో నుండి తాలూకావోప్య జిల్లావోప్యకు దొరతనము వారి యోగ్యత గ్రహించి సభికులు సభాధ్యక్షులు ఏర్పడియును. అట్టివో

సామాన్యపు శిక్షణ కాలములో స్థానిక ప్రభుత్వములకును వారు గ్రహించి ప్రభుత్వములలో సేర్పాట్లయొక్కగా సేర్పరగల సంఘములలో వారు గుర్తుంచిన కార్యములను పూర్తిగా సేరజేయుటకు సామాన్యమును పొందగలగు గాని జిల్లాయొక్క అన్ని భాగాలకు అయినవారి, పరిపాలనా వ్యవహారముల యధికారమును సర్వాధికారములకు బహుముగా వారలకు ఉద్దేశ్య గీయుగాని వారినిసామాన్యముగా వదలిపెట్టలేనన్న స్వాధికారము. ప్రజాసామాన్యముయొక్క తేలుమునుగూర్చిన అభినివేశము. ప్రతిపాలనుకు తెలియవలసిన విషయముగా జ్ఞానాభిమానము, ప్రధానము ఇది. యెవ్వరు కాదనదు. రాష్ట్రీయసభ యా రాష్ట్రీయయొక్క యాభ్యుదయని సుయోగకరము కేంద్రము. చేయబడిన పనియొక్క యేర్పాట్లును, చూచవలదు, ప్రసంగములను, ప్రయోజనములను ఈమొదలకు వాసిని వరసమును మార్చుకొనుచు జిల్లాసభలలో ఆభివృద్ధియను సర్వసరిగ గ్రహించును. రాష్ట్రీయసభ కరణము, రాష్ట్రీయలోని యాభ్యుదయ రాజ్యాంగవిషయక వ్యవహారమును పరమగతియై ప్రలయము రాష్ట్రీయసభ సకల హిందూజాతీయ దేశీయోపసభల సమయమునందును. రాష్ట్రీయసంఘములకు, జిల్లాసంఘములకు, చిట్టాపులు, శ్రోత్రియులు, మాస్టరులుగానే రాష్ట్రీయచట్ట నిర్వాహసభలలో సభికులు ఆలోచనలతో దెచ్చు సమర్థ సంకల్పములను గూర్చిన భోగ్యుల మూలాధారముగా నుండవలయును. జిల్లా ప్రధానమును విశేషాధికారులు, ఇన్స్పెక్టరులు, పటలు, చేతిపనులనుగూర్చి సుఖములు, భవిష్యత్తును గురించి, నీటియొక్క స్థితియు ఈ మొదలకు సమర్థ అంశములను అనుసంధానమున జిల్లాసంఘము నిర్దేశించి యోగ్యములను దగిల్చు తయారుచేసి యుంది. యెడల చట్టనిర్వాహసభలలో జరగవలసిన పని మున్నగుటగాన సభికులకు గాను జరుగును. ఆధికారుల నిర్ణయభిప్రాయములను తాననుయొక్క చేతులకు ముఖ్యమై బలపరచబడి రలెను. వారిని యొక్కకాలములో రాష్ట్రీయ సంఘములకు జిల్లాసంఘములకును వారు తాలూకాసంఘములకును వారి ప్రతిఫిర్కాలో గ్రామములను పంపించవలయును. తాలూకా సంఘములకును వైసయనిచేసిన యన్ని యంశములను గూర్చి భోగ్యుల తెచ్చించుటకు వారిని జిల్లాసంఘముగా దయాకరములు గ్రామములకును తాలూకా సంఘములకు బంపిపెట్టుట ప్రత్యేకమును వివరణప్రత్యేకము వివిధములను గూర్చి జరుగునో యట్టి సంతోషములను ఎంచుట నియమముల సంబంధము కార్యముయొక్క నిర్వాహకము, చట్టనిర్వాహసభల దరఖాస్తువార్తల ఎంచుట, సభలలో నిష్కర్మలనుపరిచి యుండుట, ఈసమయజిల్లాసంఘములకు ముఖ్యముగా జేయవలసిన విషయములను రాజ్యాంగవిషయక విచారణలలో గొప్ప యంశములను తీర్చించి వారియధిప్రాయమును గ్రహించు చేసి, సలకకసాని యునునను సభములకు, అవసరము గలిగినపుడెల్ల, వారి యభిప్రాయములను పకలసామాన్యత ప్రాతీయము సభలకు బంపుచునీ గోరుచు రాష్ట్రీయ సభలకు పంపవలయును. బాంధవీయమున తోడ్పడవో సామాన్యము సభవారి అందుకుగూర్చి పనిచేయుట కూడ గోరవలయును. ఇదేవేది తాలూకా సంఘములకు తాలూకాలోని గ్రామములను విభజనచేసి ఫిర్కాలవారిగా సంఘముల సేర్పరచి ప్రతిగ్రామమున వోదెలిగల గ్రామస్తుల అవకాశముండవో నియమించవలెను. వానిములముల గ్రామములలో వరసమును దగ్గరలను చేయుచి భోగ్యుల బాగ్గిత చేయవలయును. గ్రామములలోని (ఎ) భిక్షుభూమి యొక్క విస్తీర్ణము, ఇవాళు లేక జిరాములే, చెల్లుచున్నవి. (బి) పంటలు, పశువులసంఖ్య, గడ్డి, నీరు, నీటితీసువా యుండినచో అట్టితీసువా (సి) వ్యవసాయపు పనులన్నియు వ్యవసాయదారులకు, వాని కుటుంబముల చేయుచున్నది, లేక పాలికాపులుగాని, కూలి పొందు)గాని చేయుచున్నది. (డి) వ్యవసాయముగాక ఇతర పనిపొందుచేసిన జీవము చేయుచున్నది, అట్టివో అందులనురాబడి 1 కుటుంబములకుభ్యువారి బాగ్గియునువోని జీవనముచేయువారి సంఖ్య (ఇ) భోజనము, బట్టలు, మత సంబంధముల కర్మము, విశిష్టత భుక్తివెట్టుబడులైనచు. (ఫ) ఋణములు, రడ్డి. (జి) సంవత్సరములలో కాబడిన సాగుబడియొక్క మొత్తపుభుక్తి, (ఎచ్) వ్యవసాయపు భుక్తి యొక్క యొ వివిధ దారులందును. (బి) పరిశ్రామికప్రభుత్వము వారి వివరములు వివిధల జీవించు సమయసంఖ్య రాబడి. (కె) రోడ్లు (క) చెరువులు మును

కాలము మొదలగు జలాధారము. (ఎన్) ఆరోగ్యము ఇండ్లనీటి (ఎన్) పశువులమేతకు నీళ్లు (ఎన్) చదువు చదువులకు ఈ మొదలగు అంశములనుగూర్చి పరిశరణలలో భాగస్వామిగాగలిగియున్న గ్రామము చేయవలసివలెను.

రాజ్యకార్య విషయక నిర్వాహణకి ప్రాజాధారము నంది.

ఇట్టి భాగస్వామి ఎప్పటి కప్పుడుగాని సంవత్సరమున కొకసారిగాని పరిశరణచేయును సంప్రదించుచు చట్టనిర్మాణ సభలోని యాయాజిల్లా లేక నియమక ప్రదేశముల బ్రతినిధులుగా నుండు సభ్యులతోమీదను వారిని హెచ్చరించుచో లేక మునకు బాలప్రయోజనకారి యును.

ఈ విషయమున మన జిల్లా సంఘాధ్యక్షుడుగారు రా. రా. అన్నెల్ల పరశురాం పోలోగారు, విశేష పరిశ్రమచేయుచు గ్రామముల మొదటి దివి జాగ్రూకతతో నిండైన యాద్యోగకరముల వైవి వివరించిన భాగస్వామి సం గ్రహించి హిందూవారా కత్తికలో పుణా కరిహలముల గూర్చివ్యాసములు అనుపేరన ప్రచురణము చేయారు. ఇదియంతయు ప్రశంసనీయు.

ఈవిషయము మనసభల తేము పలుకు తేలము ప్రాజాధార మగుటకు నింత దీర్ఘముగా బ్రసంగించినాను. మిగుల విసుగు ప్రకటించినందుకు నన్ను చున్నింప గోరదు. మన జేతమున చదువలసంఖ్య తక్కువ. అందులో బహుమంది సర్కారుద్యోగములలో నుండినంతయు క్రియమున్నవగు నొకరినొకరు వ్యవహారములలోని లోపముల గనపరచుచు నుపరిహారము ప. తోచేరని రాజ్యాంగ విషయక ప్రభుగములలో జోక్యము గలకేసికొనుటకు అత్యుపగానున్నది. చట్ట నిర్మాణ సభలో నేమి జరుగుచున్నది, మన యభివృద్ధిని గూర్చిన కార్యములలో రాజ్యాంగవిషయక కార్యక్రమ మెట్లు జరుగుచున్నది, మన రాజకీయసాంఘిక, పరిశ్రామిక, ఆర్థిక విషయములలో జేరిన నితిగతులకును ఇంగ్లాండునుండి బ్రపంచముగాని ఇతరముల నుండికేరములను స్థితిగతులకును వ్యత్యయములను గూర్చిన భాగస్వామి అందుకుగల కారణములను మనజేతముగాని ఇంగ్లీషుభాష నేర్పించుటలో గూడ బహుమందికి తెలియదు. తెలిసికొను అభివృద్ధి. తేను. ఈ పరిస్థితిలో మన సాంఘిక ప్రభుత్వములో మేలగు మార్పులు గలుగుటకు న్యూజ్య ప్రాప్తి గలగుంచి కాంక్షించుటకును ముందు మన జేతములో నున్న ప్రజా సామ్యమును మిదవకేసికొనిన విషయములకు గూర్చి ముందుగా బోధపరచి వారికి జ్ఞానోదయము గావించి జాతు భిన్నాభిప్రాయములు గావించి యాలో ప్రామాణ్యములలో బాటు మీరు సంఘములను బోధపరచుకొని వారికి వివేకము లో లోడ్చుడి సంఘభారముతో గావ్యముల నన్నిటిని వివేకము కుటలతోను ఎడతెగని అభివృద్ధి జాతీయ పట్టుదలతోను జరిగించుచు, వ్యవహార నిర్వహణలోగూడ అనుభవజ్ఞానము గొంతవరకైన సంపాదించుచునో మనము గమ్య స్థాన మెప్పుడును చేరము. అది మే వ్యక్తులను ఎండమావిరె గనపరచు. ముందుగా సాంఘికము. గమక ముందుగా సామ్య జలలను మైదెలియజేసి యంతయులను బోధించుటకు గుంటూరు మండల సంఘమువారి జేతమున్న చందమున యొక కార్యకర్త నేర్పరచి బాహ్యములను అప్పటప్పట పరిశీలించి ప్రచురణము చేయుచు అంతయులను సభలకు దరుగుగాగూర్చుచు వారలకు జ్ఞానోదయము కలుగున జేయవలయును. అట్లుచేతనిచో మనజేతాభిమానుల యుద్యమములు ఫలించుట గట్టము.

సాంఘికభివృద్ధి

27. మనవ్యవహారములకు ముందు చక్కగా నెరవేర్చు కొరకముల క్రితసామర్థ్యములను అధికారములను మనకులభించుటకు జేయుటకేరకు 1882 న సంవత్సరమున రిషన్ ప్రభువు గారి కాలములో సాంఘికభివృద్ధిము. మనజేతము సాపించబడినది. కాని నేటివరకు జరిగిన కాలముకు దిగిసామర్థ్యము మనకులభదలగు. ఇందుకుగొన్ని కారణములు గలవు.

- (1) సాంఘిక భివృద్ధిము చేయవలసిన స్వకంతములు రాజకీయోద్యోగముల యజ్ఞము, నిరంధముల మొదలగు వానికి లోబడి నేర్పూర్చివృద్ధికి, భంగము గలిగించుచున్నది.
- (2) అర్థిగౌరవముల పెద్ద మతస్థులను కర్మకారాజ్ఞానము గలిగి నిష్పత్తుపాతలబుద్ధితో వ్యవహరించు తలచియు గల వారును, ప్రజల నియమానుకూల, అధికారమును వినియోగించి ఎందుకోడలము, భాగస్వామ్య ప్రభుత్వము భాగస్వామి పరిపాలనలకు తక్కువ.

(3) తాలూకాబోర్డుల జిల్లాబోర్డుల అధ్యక్షులు, విశేషించి, కలెక్టరు వారి తాచేదాట్లు అయియున్నారని సర్కారుద్యోగములు కానివారు లేరు.

(4) అన్నిటికంటే ప్రధాన లోపము ఏదనగా, బోర్డులకు, మ్యూనిసిపాల సంఘములకు, చక్కగా నిరంధముగా ప్రజలకు లాభకరముగా జేయగలగుటకు చాలినంత దృవోత్సవతత్తి సాధనములు వీనికి లేవు.

ఈకొరత నింతజేగము తీరుటకు మార్గము కనబడదు. ఏమనన ద్రవ్యోపకర్తి సాధనముల నేర్పటములకు మన మదరాసు దొరతనమువారి జేతాధికారములేరు. అంతకు రాష్ట్రీయ స్వకంతాధికారము అత్యావశ్యకము. ఇట్లు యధికారములేని హేతువుచే, ద్రాసుడ్రెసిడెన్సీలో దొరతనము వారికలములు చేయు ద్రవ్యమంతయును కొన్ని బాటకుల సామ్యముగ గలకా భాగమును కొన్ని బాటకులసామ్యముగ సంకము మరికొన్ని బాటకులలో కొంతభాగమును మాత్రము మద్రాసు గవర్నరు మొట్టవారికి భిక్షునిమిత్రిమిచ్చి తక్కినదంతయు ఇడియాదొరతనమువారు పుచ్చుకొనుచున్నార. కాబట్టి మన రాజధానిలో కలములను సామ్యంతయు మద్రాసు దొరతనమువారు నేర్పూర్తిగా భిక్షుపెట్టుటకకకములేరు. 1915-16 సంవత్సరములో మన మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో అన్ని బాటకులక్రిందను కనూలుచేయబడిన సామ్యము మొత్తము 18,72,17,000 లు, అందులో మన మద్రాసు దొరతనము వారికి లోబడిన యాప్రెసిడెన్సీలోనిభిక్షులక్రిందవినియోగకరములను 7,68,96,000 లు మాత్రము అనకాకము చిక్కినది తక్కిన ప్రైవేటులము అనిగా రూ. 0,08,21,000 లు ఇడియా దొరతనమునకు తీసుకొనినారు.

ఇడియాదొరతనమువారికిని మన మద్రాసు ప్రభుత్వము వారికి దృవోత్సవములను తగిన ఏర్పాట్లు నిర్వయింపబడునరకు మనరాజధానిలోని మ్యూనిసిపల్ సంఘములకును బోర్డులకును గావలయు దృవోత్సవతత్తిసాధనము లేరనవలయు.

మన మ్యూనిసిపల్ ఆఫ్ఫీస్ లోకలబోర్డుల ఆఫ్ఫీస్ లు రెండిను కీప్రుచు లోనే సవరిం కాబోవుచున్నది. ఏయే భాగములు ఎట్లెట్లుమారునో తెలియదు.

పాలకవిల్లు

ఈ విల్లుగూడ రాబోవు ఆగస్టు నెలలో ప్రవేశపెట్టబడును. ఈ విల్లు ఇంగ్లీషుబాలుర ఆఫ్ఫీస్ నామోనావై తయారు కాబడినది. ఇందులో గొన్ని యంతములు తేరుకరముగా గనపట్టుచున్నవి. 16 సంవత్సరముల ప్రాయముకు లోపు పిల్లలకు పాగాకు అమ్మిన వారికి ఆపరాధము ఏర్పరచబడును. ఇదియంతయు మంచియేర్పాటు.

విద్య

క్రితేపాలగు గోపాలకృష్ణ ఘోక లే గారి ప్రాసంధవిద్యనుగూర్చిన విల్లు చట్టముగా జేయబడలేదు. కాని యది కేవలము నిష్పలము కాలేదు. ఈవిద్యావాప్తిని గూర్చి జేయబడిన యేర్పాటులను సంతృప్తిగాలేదని సామ్రాజ్య ప్రభుత్వమువారి వ్యవహారమున నాటినది. ఈవిద్యావాప్తి విషయమై ఏటేట 50 లక్షల రూపాయలు వెచ్చపెట్టుటకు యివ్వవలసినదిగా నేర్పరచబడినది. అందుకు మనచక్రవర్తిగారికి మనమంతయు కృతజ్ఞులము. కాని ఈద్రవ్యము రాజధానులలోని పంచకములలో మన మద్రాసు దొరతనమువారు రాజధానియొక్క అవసరములకు దగినంతద్రవ్యము భిక్షుపెట్టుట జరగలేదు. ప్రతిగ్రామమున ఆధరము ఒకపాఠశాలయైన బెట్టరిచో జేతమున జనసామాన్యములో బహుకాలమునుంచి వ్యాపించియున్న అజ్ఞానాంధకారము హేను. అదిహోయ జ్ఞానోదయగుగుడాక జేత వృద్ధినిగూర్చి మనముచేయు ప్రయత్నము లేనియు గొనసాగవు. మనకు తరుణోపాయము లేదు. ఈ సంగతి నిశ్చయమని గూఢిగా నమర్చవలెను. ఈబాటకుభిక్షు అంతయు దొరతనమువారే భరించుట న్యాయమైనను జిల్లాలోని జనిందారులు, ప్రాప్రయిబుద్ధు, వర్తకులు మొదలగు భరిమలందరు వారు జేయు పుణ్యకార్యములలో దీనిని మించినది లేదని వృథముగనమ్మి యా యజ్ఞానాంధకారమును బోగొట్టుటకు దగు సాధనము లేర్పరచి వారికి బాముగూడదగు దృవ్యసహాయము చేయవలయును.

జిల్లాలో మధ్య విద్య, ఉన్నతవిద్య, కూడ నేర్పు పాఠశాలలు జిల్లాయొక్క వైశాల్యమునకును జనసంఖ్యకును బాలినన్ని లేవు. ఇది యంతయు శోచనీయును. వి.ఎ. పట్టపరీక్షవరకు విద్యనొసగు విద్యాలయ మొకటిలేదు. పట్టాకి మిడిలో సాజమిందారుగాను స్థాపించిన శాస్త్రపాఠశాలని జిల్లాకు ముఖ్యపట్టణమగు బరంపురములోనున్న శాస్త్రపాఠశాలగాని వృద్ధిచేసి యా కొరత దీర్చుట అత్యావశ్యకము.

నరసన్న పేట, సోంపేట మొదలగు యూనియనులుగా నేర్పడియున్న పెద్దగ్రామములలో గూడ మధ్యవిద్య నేర్పు పాఠశాలలు లేవు. ఈబాటకును సామ్య వినియోగ పరమ పాధ్యత జిల్లాబోర్డువారిది. బోర్డు మొంబుర్లు ఈవిషయమున శ్రద్ధతీసుకొని గట్టిపనిచేసి యీయచ్చమాపవలెను.

పాఠశాలలో నేర్పు విద్యలలో ప్రథమ విద్యను మాత్రము నేర్పుకొని చదువు తుడ ముట్టించి లోక వ్యవహారమున బ్రవేశించు వారలకు, వారలవలించు వ్యవసాయపు వర్తకపు పరిశ్రామికపు వృత్తులకు పయోగించ దగునీటిని చదువు నేర్పు ఏర్పాట్లు చేయవలయును. ఈ తీరున మధ్య విద్య నభ్యసించి మాత్రము పాఠశాలలను విడిచి చుట్టుంబహుమంది ద్రవ్యాధ్యక్షకు దను కాలము వినియోగపరచు వారలకు అందుకుగూడ బ్రయోజనకారి యగు లాగున విద్య గలపు యేర్పాటు పాఠశాలలో నుండవలెను. లేనిచో నీ విద్యాభ్యాసములన భాషాజ్ఞానము గొంతవర కలవడము తప్ప హెచ్చుస్థానములేదు.

ప్రస్తుతము జరుగుచున్న యుద్ధములో నింగ్లాండు దేశములోనున్న విద్యాలయములలో నేర్పు విద్యలో శాస్త్రమునకంత ప్రాముఖ్యత యివ్వనట్లున్న అందువలన దేశజేతు మనకు చాలాలోపమున్నట్లున్న ఇంగ్లీషు ప్రధానులు మొదలుగాగల ఇంగ్లీషులు తెలివి తెచ్చుకొనికొరతదీర్చుకొనుటకు ఈపాఠశాలలను సాధనములను యోచించుచున్నారు. మనదేశమునకు ఆదర్శముగానుండి కొంతవరకు మాత్రము వానిని నమోనాగానుంచుకొని విశ్వవిద్యాలయములను స్థాపించిన యాహిందూదేశములో విద్యగరపుటయందు ఆలోపముబహుభితి జనకముగా నున్నదనుటకు సందేహములేదు. మనవిద్యాలయములలో నేర్పుచున్న రసవాదశాస్త్రము పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రము, భూగర్భశాస్త్రము, జంతుశాస్త్రము వృక్షశాస్త్రము, మొదలగువానిని నభ్యసించి పట్టపరీక్ష నిచ్చినవెనక నట్టి శాస్త్రముల పరిశోధనజరిగించి విశేష జ్ఞానవృద్ధి నొందుట యనునది ఎక్కడను వినుటయే లేదు. జీవనోపాధి నిమిత్తమనలించుచున్న వృత్తులలోబడి విద్యాలయములలో నేర్పుకొనిన శాస్త్రములను మరచిపోవడముగూడ తలపించుచున్నది. ఇదిగాక B. A., M. A., పట్టపరీక్షలకు విశ్వవిద్యాలయము వారు ఏర్పరచిన గ్రంథములదాముముకు ఇంగ్లీషుభాష. యందు సాహిత్యమును లభింపజేయు యోగ్యతగలదు గాని, బుద్ధియొక్క విశేషమును వికసించజేసి శిక్షయొనర్చు సామర్థ్యము లేదు. విద్యార్థులు సామాన్యపు పట్టపరీక్ష లిచ్చిన పిమ్మట ధర్మశాస్త్రము, వైద్యశాస్త్రము వాస్తుశాస్త్రము, యంత్రములనుసంపు శాస్త్రము మొదలగు వానిలో విశేషజ్ఞానమును పొంది యావిశేషజ్ఞానమును తామవలించుచు వృత్తులలో వినియోగపరచుచున్నారు. కాని తక్కిన వృత్తులవారి కట్టియనకాళము చిక్కుటలేదు.

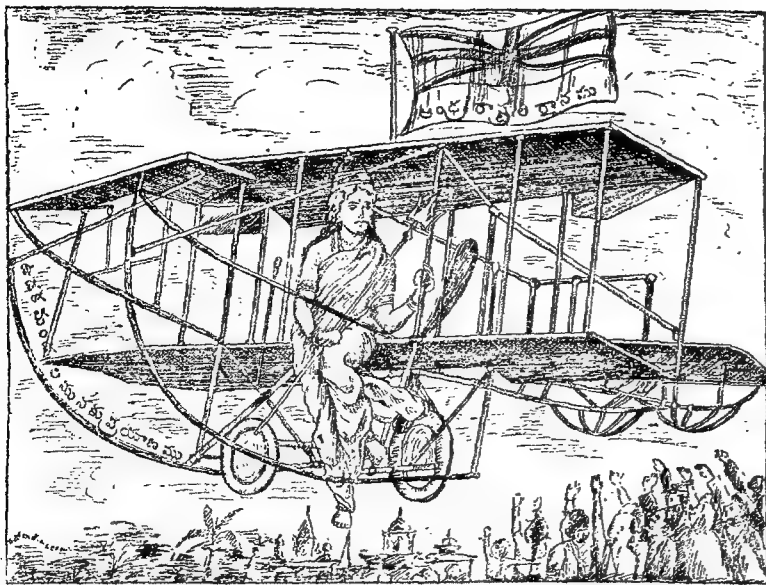
పూర్వాచారమున ను సరించి వ్యాకరణశాస్త్రము, తర్కశాస్త్రము, మిమాంసశాస్త్రము, సంస్కృతసాహిత్యము వీనినభ్యసించుటలో సంవత్సరములకొలది కాలముగడచిన మన పండితులు సామాన్యముగా లోకవ్యవహారములలో నెన్నదగిన సామర్థ్యము గనపరచినకట్టుగా నున్నసంగతి మనమంది రెగిన సంగతియే. చదువు విశేషములేక అనుభవజ్ఞానము సంపాదించిన పండితులు గానివారలు, లోకవ్యవహారములలో నేమి, వర్తక వ్యాపారములలో నేమి ఇతర తాకికార్య నిర్వాహణలో నేమి యుక్తప్రప్రాణిరేక గనపరచుచున్నారు. ఈతీరుననే మన విశ్వవిద్యాలయము తయారుచేసి పట్టపరీక్షలలో గృతార్థత నిచ్చువారలకు మనసంస్కృత విద్య నేర్పిన పండితులకునలే ప్రయోజకారిగా నుండలేదు. కావున నీవిషయమున విశ్వవిద్యాలయమువారు తగు యోచనచేసి యవసరమగు సంస్కరణము చేయవలయును.

శ్రీల విద్యావిషయములో సామ్రాజ్య దొరతనమువారు మిగుల శ్రద్ధసహించుచున్నారు. ఇది మిగుల సంతోషదాయకము. మనము కాంక్షించు రాజకీయాది కార్య నిర్వాహకపు స్వాతంత్ర్యములలో నన్ని మేలగు సంస్కారములకు నీ విషయము ముందుగా బూర్తిగావలసిన యంతము.

మన మాతృభాషను మన మనాదరణ చేయుచున్నామని మనమై పెద్దనేరము మోపబడినది. అట్టి నేరమునకు మన మొప్పుకొనకతీరదు. ఈలోపము ఇటీవల కనిపెట్టబడి కొందరు ప్రాజ్ఞులు దానిని భర్తీచేయ నుద్దమించి యున్నారు. అంగులో విజ్ఞానవర్షి కా మండలివారు మొదలగువారు కొంతవరకు శ్రద్ధతోను పూనికతోను బనిచేయుచున్నారు. అందుకు వారలు మన యందరిచే ప్రశంసనీయులు మధ్యవిద్య నేర్పు హైస్కూళ్ళలో నాంగ్లేయభాష తప్పక చదువవలసిన విషయముగా నేర్పరచి మిగిలినవిషయములు దేశభాషలో జరుపున డ్లెర్పరచుట యుచితమని మనలో పెద్దలు యోచించుచున్నారు. ఇదిగాక కొంతవరకు వైద్యవిద్యగూడ దేశభాషలోనే నుపజేయవలసినదిగా మన వారలభిప్రాయబడుచున్నారు. ఈతీరున జరుగుటచే దేశభాష. యందు విజ్ఞానము చక్కగా నలవడుటయేగాక నీ విద్యలన్నియు ప్రయోస తక్కువతోను హెచ్చుగాను బాగుగాను మనసున నాటేట్లు లభించును.

ఉదకమండలమునకు ప్రయాణము

(ఆంధ్ర)రాష్ట్ర తీర్మానమును ప్రభుత్వమువారికి నివేదించునట్లు చతుర్థాంధ్ర మహాసభలో అయిదారుగురు తప్ప సభాసదులందరివలనను తీర్మానింపబడినది. ఆంధ్రమాతకు శుభముగునుగాక యని పరమోత్సాహముతో ఆంధ్రులు సందేశ కార్యమునకు పంపుచున్నారు.)

దేశీయతంత్రీ వార్తలు

ముంబాయి నాటికా

నాగపూరు మే 26;— నాగపూరు నుండి బురగుల జాబితా నోటికే తయారీ చేయబడుచున్నది. (1) కత్తిడికి గుండు గాని, కంపెనీ గాని, కంపెనీలు గాని హిందూ దేశీయులకుగాని, కంపెనీలకుగాని కంపెనీలకుగాని భాగము న్ను (బ్యాంకింగును గూడకలిపి) మొత్తము పేకలు, మొదలగు వివరముల నిర్ణయము, (2) హిందూ దేశీయులకుగాని, కంపెనీ గాని, కంపెనీలుగాని కత్తిడియునకు గాని కంపెనీ గాని కంపెనీలకుగాని భాగమునను సామ్య వివరములును, (3) ఏమే భావించును వస్తువులేవి కత్తిడియునకు నుండబడినవో ఆవివరములును (4) కత్తిడిపు వారతముననుభవ తీయలకు పూచీ పదనలపిన వస్తువుల వివరములును గూర్చి యిండియా దొరతనమువారి కబాలితానుబంధముననున్నది. ఆంధ్రముగూర్చి తెలుపుకొనవలసినవాడు, కంపెనీల అధికారులు మధ్య పరగణా విభాగములో వెర్రిరైన నున్న యెడల ఫిపు కమిషనరుగారి రెండవ కార్యవర్గికి తెలిపి వరభాగముల సంవలయునని తెలియజేసివారు.

బెల్లయ్యలకు పిల్లలకు సాహాయ్యము.

బండల మే 25:— బెల్లయ్యలకు సహాయముచేయుటకు యేర్పడిన సంఘమువారు ఆంగ్ల సాహిత్యము వందల టను మూలములను చేత సత్సనములు తెలుసుకొన్నచి వారిని జరిపించి అందరినను విమూలైన సామ్యము జన్మత అధికారము క్రింద ముప్పైవలను పంపియింప బెల్లయ్యలకు బాలురకు సాహాయ్యము చేయుటకు యేర్పాటుచేయుచున్నాడు. 16 సంవత్సరములలోపు బాలురు 2500000 నుండి బెల్లయ్యలకునున్నారని లెక్కలవలన తెలుసుకొని వారిలో చాలమంది నిరాధారయైయున్నాడు. తిరుపతిలోను వారికి ఆహారమును పట్టు చేయుచున్నాడు. వీరి సహాయములను వీరికింను చుచున్నాడు. ఈ యాత్మనములు జూన్ 10వ తేదీని ఇండియా, ఆఫ్రికా కనడా, ఆస్ట్రేలియా మున్నగు దేశములందు జరుగును. జన్మము పిల్లలకు కూడ అంది తీరందేదీని మాడ్చివేయుచున్నాడు. ఈ సాహాయ్యములను జర్మనులు పెట్టుచున్న లిప్పులు కొంతవరకు కాకపోయిన కొంతవరకును తప్పదు. విద్యావంతులైన, ప్రాకమ్యునములను మున్నగువారు ఇంచుకు తోడ్పడుచున్నాడు. చాలకాలము వ్యవధి లేదు. కావున త్వరలో సాతకలాధికారిగా తగిన ఏర్పాటులు చేయవలసివచ్చి, నేమోన కమిటీ వారు కోరుచున్నాడు. జన్మములను ముప్పైవలను పెట్టుచున్నను అట్లయి రాజునందు ప్రభుభక్తి కరయలులైయున్న బెల్లయ్యలకు పిల్లలకు తగిన విధమున సాహాయ్యము చేయుటకు కమిటీవారు ప్రార్థించుచున్నాడు.

ఆంగ్లో ఇండియను పటాలము

వై సేనాంధ్రులకు సింహాంధి 48 ముగియునది దరఖాస్తుల సంపీ. వైస్రమునకే వర్తించు 11 రకు వైస్రము సర్టిఫికేట్ల నిర్దిష్ట. వీరికి సేనాంధ్రులకు తర ఆకట్ట యియునునది. జబ్బుల పూరునండి తెల్పిన 10 మంది రిట్రాక్టునాటికి గురిని మార్చియు దాక్షిణ్య ప్యాను జేసిరి. 8 వ సింహాంధ్రులలోని రోయలు పెట్టునెడిగు రెజిమెంటునకు పంపబడిరి.

వెదపులి రక్కగా చనిపోవుట.

లిలాన పూరు డిప్యూటీ కమిషనరు ఎ ఎఫ్. ఇ. తెల్ల వి. సి ఎస్. గారు జేటావోయి వెదపులిచే బలమును గానుమునంది తత్కాలమున చనిపోయినది నష్టము (25-5-16) నాగపూరునకు తెలియబడినది. వీరితోగూడ వీరి భార్యయుండెను. దాక్షిణ్య క్విట్ నైటుగాను నాగపూరు నుండిబయలుదేరి తళివ వెదపులిచేతు నులదకపోయినది. వీరి ఆశాలమునందును (వలివారును విచారించి వారి భార్య యెడలను సోదరియెడలను సానుభూతిని కనుపరచిరి.

బాలికలు పరిత్యయించు కృతార్థత గాంచుట

పంజాబు విశ్వవిద్యాలయమువారి ఇంటర్మీడియటు పరీక్షయందు 9 బాలికలు కృతార్థత గాంచిరి. లాహోరునందలి తమూరి కళాశాలనుండి మార్చిమే ఈ పరీక్షకు బాలికలంబడిరి. కళాశాలనుండి సంపిన 6 రును పరీక్షయందు ఉత్తీర్ణులైనందులకు కళాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయుడు మున్నగువారి సంతకములతో సీనియులు, తక్కిన ముగ్గురు బాలికలకు ప్రైవేటుగ పరీక్షకుగట్టిరి. వీరిలో నొకరే మహమ్మదీయ మతస్థురాలు. ప్రాందపులు సిక్కులునుగ్గురు విశుగురు ప్రాందవక్రైస్తవులు. పంజాబు ఫిఫ్ కోర్టు వ్యాయమూర్తి మేదిను గారిమూలై అస్థారి భారతం అనువాద వీరిలో ప్రథమస్థాన నందినది.

వితంతు శరణాలయము.

లాహోరు నగరమందు వితంతుశరణాలయ మొందు సంస్థానము మొదల సంఘమందున్నరహస్తులగు మహానీయులు కొందరు ప్రాందవ సభా కార్యాలయమున నొకసభ గాంచిరి. ఉపసంఘమువారిచే తయారుచేయబడిన చిత్తుస్కీమునందు కొన్ని సవరణములు చేయబడినది. ఆనంతరమున నవి సభవారి యభిమతియను వదలెను.

వర్ష పాతము.

లాహోరు నగరమే 26:— గాతటి రెయిల్వేలైనులో తియి నెలప్పుడు స్టేషనులమధ్య విస్తారముగా వర్షము కురియుటవలన రైలులు కొద్దంతయు చెడిపోయినది. 24 గంటల వరకు రైలునుల నడవకునాడదని ఉత్తర పీఠమునడిచి.

కమ్యూల తప్పుట.

నీల్వా మే 26:— 25 వ తేదీని తెలిపుట్టావేషము నకు వచ్చునట్టియు, స్టేషనులనుండి సామ్రాట్టియు రైలులు కమ్యూలు తప్పిపోయినవి. కస్తూరుముగా రైలులు కలిగినవి. 26 వ తేదీ ఉదయమున రైలులునుగూడ అపివేయబడినవి. నిన్నటి మధ్యాహ్నము నుండియు కమ్యూలు సరిచేయబడినవి.

భాట్ల్యా ఉన్నత పాఠశాల.

భాట్ల్యాబాబుర కొక పాఠశాల నిమిత్తము 4 లక్షల రూపాయల క్రితుని భాట్ల్యా బాలికలును ముగ్గునీధులును అగు కర్నాందాను నాధాగారు ఇదివరలో చెప్పియుండిరి. భవనముల నిమిత్తముక లక్షరూపాయల కొనగియుండిరి. వీరి పద్ధతులనుసరించిన ఉన్నత పాఠశాలయొగటి ఏర్పరుచునది. పాఠశాలయందు ప్రాసంధిద్య గూడ కొనగలరును. అభివృద్ధులకు నవసరించిన అదర్శ పాఠశాలయొయనట్టి పాఠశాల నొనర్చు కార్యనిర్వాహక సంఘమునకు తోడ్పడ

మరియొక 1,25000 వేల రూపాయల నొక నాధాగారు గొరెంచిరి. భవనముల తయారగునంత వరకు పాఠశాల అదై ఇంట నుంచుకును బానునెల 8 వ తేదీ మూలము తెరువబడునది. కొద్దరు విద్యార్థులకు పరితమగను ముగ్గుందరకు తగు మాత్రపు జీతమువై నిన్ను విద్య గలుగునెను.

బ్రిటీషురుష్యును సేనల కలయిక

వెల్వో గాగ్ల మే 27:— రంగులమున దంతటను చిల్లరయద్దము జరిగినది. మొనూలుపుడేశమునకురుమ్మలనుట్టడితొలగగొట్టుబడినది. మొనూలైమియాలో ఆంగ్లవ్యయ సేనలు కలసికొనవని. కొనవచ్చునది 22 తేదీని ఆంగ్లవ్యధానస్థానముల కేతెంచెను. అది ప్రకటించబడినది.

సూరతు వర్తక సంఘము.

బొంబాయి మే 26:— బొంబాయి నగరము వందలి సంఘ సేనానమిలిచిరి. ననుసరించి సూరతులో నొక సంఘము స్థాపితమైనది. ఈ సంఘమువారిని బొంబాయి వీరసంఘము వారి ననుసరించి సూరతులో నొక వర్తక సంఘమును స్థాపించబ్రితులైయుచున్నాడు. సర్దార్ పేల్ ఇకారదానుగారి అధ్యక్షతక్రింద కొలది దిశములక్రిందటనే వారొక వైద్యసభ జేసిరి. అన్ని విధములకు కర్మవహార పరిచయములగువాడు 125 గురు ప్రతినిధులును రాజధాని వివిధపుడేశములనుండి సభకు విచ్చేసిరి. వర్తక సంఘము సేర్పరచకలెనని తీర్మానింపబడినది. వర్తక సంఘము నెలకొల్పుటకుగా నొకరాష్ట్రీయసంఘ మేర్పరుతబడినది.

మొనూలైమియాకు ఉపచారకుల సంఘము.

మొనూలైమియా నుండి వైద్యశాలకు 100 గురు ఉపచారము చేయువారు కాలమునని వైనికోధికారులు కొరియుండిరి. ఆప్రకారము 100 మందియు బొంబాయినగరమున ఆయధికారియధీకమొనరింపబడినది. వైనికోధికారులు ఏప్రిలు 20 వ తేదీని తమ కొరికను వెలువరించిరి. నెల దిశము లోపల వారికి అవసరమగు ముద్రాముసము కూర్చబడినది. నగర దిశెంబరునుండి రెండు సార్లు ఇట్లువచ్చారకు లంపబడిరి. ఇది మూడవసారి. నెలముఖ్యము అయ్యులెప్పి ల్లి నేను తాలూకు అసిస్టెంటు కమిషనరు వ్లాంగ్కు గారు వచ్చిన పరిచారముల విషయమున వెనుకటివలె బొంబాయిలో నేర్పాటులు జేయించిరి. దాక్షిణ్యము (కలకత్తా) మేజరుగొన్నటా (మదరాసు) గాల్లకు సంఘమునా రెంతయు కృతజ్ఞులు. దాక్షిణ్యము 70 మంది పరిచారముల జరపరచిరి. మిగిలిన వారు రంగూని మున్నగు మారదేశములనుండిగూడ వచ్చిరి. అని నెయింటుబాను వైద్యసహాయ సహజముయొక్క ఇండియా కౌన్సిలువారు ప్రకటించిరి.

పంజాబు గోధుములపంట

అఖత అంచనా

పంజాబులో బ్రిటిషువారి వ్యాధియు వందలి జిల్లాలలో నీసావత్సరము గోధుముల వ్యవసాయము చేసేభూమి విస్తీర్ణము 89,99,984 ఎకరము. క్రిందటి సంవత్సరము కంటె నూటికి 9 వంతులు విస్తీర్ణము తగ్గినది. అచ్చటచ్చట సాధారణముగను, తూర్పుభాగములలో విశేషముగను నీరు చాలక పంటవృష్టు నుండెందినది. ఈసంవత్సరము చేనుతెగులుబట్టి చెడిపోలేదు. అయినను నీటి మూధారము తక్కువగుటవలన విశేషవృష్టు సుభందినది. మొత్తముగా 21,73,876 టన్నుల గోధుములపంట రావచ్చునని అంచనా తేలిచి. అకగా ఎకరమునకు మూడుములకు చొప్పునని తెలియుచున్నది. న్యూజే సంస్థానములలో ఈసంవత్సరము సాగుచేయబడినభూమి 1,25, 703 ఎకరము. నీటి సంవత్సరము సాగుచేయబడిన భూమి 14,23,030 ఎకరము. ఈ సంవత్సరము పంట 84, 270 టన్నులు.

చీనావ్యవహారములు

వెకింగు మే 25:— రాజీయ వ్యవహారముల విలిచి పోయినవి. అధ్యక్షుని స్థానమునకొక్కరి నివాసింపించెను అందరే కాబట్టియును కాలేదు. ఇందుములమున వ్యవహారము చిక్కముగ నున్నది. నెలదియు క్రిందట వేర్పడిన వాస్తవతల సంక్రిందని చెప్పువడి దప్పడే నిడిపోయినది. వోయలు మున్నగు యర్థాగ్రుణులు యధేచ్ఛకు వర్తించుచుండిరి. వర్తకమున కంతరాయము కలిగినది. అధిక స్థితి వావాటికి నీరసమగు చున్నది. విదేశీయుల లాభవృద్ధులలకును పంపాలనమునకును భంగము కలుగలేదని తెలుపుచుట్రికకు తలెత్తివర్తన దిచ్చి.

[నవ వేదీ తరువాయి]

తరువాత కొంతవేల మానుమంతరావుగారు ఉపసంఘము అవసరము లేదనియు, తీర్మాన మే అవసరములేదని తమ నమ్మకము. కాంగ్రెసును జరుగవలెననిన సర్కారువారే వికసంఘ మేగవలెనని దానివలన కొంత లాభమున్నదని చెప్పిరి.

తరువాత అప్పయ్యకాశ్రీగారు మాట్లాడుచు దేవాలయ భక్తికర్తలు, పూజాచార్యులు కలిసి మిగిలిన భవమును విద్యా పక్షమునై యిచ్చిన బాగుండునని చెప్పిరి.

పిదప శ్రీ తిరుమంతరావుగారి టిట్టు చెప్పిరి. ధర్మాదాయములలోపూర్వము రెండురూపాయలు వచ్చేవోట నిష్పదంబులందల వచ్చుచున్నది. మే సుబ్బారావుగారు ఒక కార్యదర్శి నేర్పరుపుటని సలహానిచ్చిరి. అది బాగుండలేదు. ప్రతియూరను ధర్మాదాయములలోను కొద్దిగా ఖర్చుచెట్టి మిగతా మొత్తమును (మింగుచున్నారని) కావున ఉపసంఘమును కొంతవని నడుగునని చెప్పి తీర్మానమును బలపరిచిరి.

తరువాత గొ. సీతారామకాశ్రీగారు మాట్లాడుచు నిట్లనిరి. ఉపసంఘమునల్ల ప్రయోజనములేదు. 2, 3 యేండ్ల నుండి యీసంఘములవలన ప్రయోజనములేదు. కావున ఒక కార్యదర్శిని యేర్పాటుచేసి యీవిషయమైన అన్ని సంగతులను నిర్ణయించేసిన బాగుండును. లేదా యీవిషయమునకే నడవిన మేమే తింటూ పడుతామని ఒకసవరణను చేసిరి. ఈసవరణను డి. శేషచలపతిరావుగారు ఆమోదించిరి.

ముందుజరుగు సభలలో జిల్లాసంఘమువారు ఈవిషయమై నిజేదించుటకు సవరణ చేయబడెను. ఎక్కువ మంది సభ్యులు సవరణకే ఆమోదించిరి.

గుంటూరు నీటివనతికి సంబంధించిన తీర్మానమును కొందఱ వెంటకట్టయ్యగారు ఉపపాదించుచు నిట్లుచెప్పిరి. ఇదివరకే చాలభవమును వ్యయముచేసి నీటివనతి యేర్పరిచి గాని యేమాత్రము ప్రజలకు చాలుటలేదు. కావున కృష్ణ నుండిగాని లేక బోయిల కాలవనుండిగాని నీటిసప్లయచేసిన బాగుండును. ప్రభుత్వమువారు తలచుకొనిన తప్పక చేయగలరు. ఇదివలన కొంతకేస్తునముగిసిపల్ల వారు వసూలుచేయుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారికి కొంతభవమును గుంటూరువారు యిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నారు అని చెప్పిరి.

దీనినే చట్టి నడపింపరావుగారు బలపరిచుచు నిట్లు చెప్పిరి. కృష్ణనుండి నీరును మంజుళగిరి కొండమీద బ్యాంకు కట్టి నిండు అక్కడనుండి తూములద్వారా గుంటూరుకుపంపిన బాగుండును అని చెప్పిరి. అందఱు ఆమోదించిరి.

చేంబరు అక్రమమునకు సంబంధించిన తీర్మానమును చీమట్రక్కి టిమారస్వామిగారు ఉపపాదించుచు నిట్లనిరి. శాసనసభలో వర్తకసంఘముల పక్షమున ఒక మెంబరుననుయ మించుట మంచిదనిరి. అట్లులేకపోవుటవలన యూరోపియన్ వర్తకులకే అన్ని అనుకూలములు జరుగుచున్నవి.

దీనినే వీరభద్రయ్యగారు బలపరిచిరి. తరువాత ఇన్ కంట్రాక్టు కాలవలమీద బల్లకట్టు-తీర్మానము అంగీకరింపబడినది.

హిందూమత సభ

తెనాలి మే 24:— రాజకీయసభ శ్రేణికి హాజరైన ముగ్గురు ప్రభువు, గుంటూరుకుండల హిందూమతసభ ఉండల సభ్యులు చేసిన పరిశీలన, రాత్రి యేడుగంటలకు సమావేశమయినది. విజయలక్ష్మి కేవలం శివసాధనాధ్యక్షులుగానే పాల్గొనిరి. భీమ శంకరరావుగారు, నభకు నచ్చిన ప్రేక్షకుల కంటరికి స్వాగత మొసంగుచు, మత సభలవలన లాభములు వెలిసి శివసాధనాధ్యక్షులుగా పభకు అధ్యక్షులుగా నెన్నుకొనగోరిరి. కేవలం హిందూమత గుర్తగురు మతాభిమానులు అధికారియగు విష్ణుస్వామియ్యగారు నివాసధానులగునని సభకు అధ్యక్షులుగా కన్యకొనగోరిరి. అందఱు ఆమోదనతో శివసాధనాధ్యక్షులుగా పభకు అధ్యక్షులుగా హిందూమత సేమియోదానివలన గుంటూరు లాభములను చెప్పిరి. శ్రీశ్రీమత మతము బాగుగా వ్యాపింపినగాని బాతీయ్యకర్తల పెంపొందడము.

తరువాత ది. సుబ్బారావుకాశ్రీగారు హిందూమత ఉన్నతా దర్శకులను వెలుపుకు తిలక్కు గానిచే రచించబడిన గీతారహస్యమును గ్రంథమున అంధ్రీయున సజ్జమా చేయుచు దానివలనందలి ఉన్నతభావములగుర్తి ముచ్చటించిరి. అగ్రంధమునకు 600 పుటలు భూమిక 250 పుటలు గ్రంథభాగముగాను ఉన్నది. ఇట్టి గ్రంథము యాగకలుకు మన చేతియందు లేదు. చలపతిరావుగారు ప్రతివాడు చదువగల విషయ మనియు చెప్పిరి.

మరియు మనము ఏపనినైనా కృషిచేయవలెను గాని కృషిచేయే దానంటి అని అవునని కూర్చుండ గూడదు. అలా కూర్చుంటుంటే కేవలము అపకరణము సామరించునను గనకమును. అహంకార ముతకారమును వదిలి అత్యంతమైన భావనతో గలవానికి కృత్రి మార్గము తగును. తగువారే కన్యకాగము, భక్తియోగమునుగూర్చి కొంత ముచ్చటించి తిలక్కుగారి గీతారహస్యముయొక్క ముఖ్యసార మిదియే యని చెప్పి ముగించిరి.

తరువాత అగ్రాకవాధిపతిగారు గీతలలోని కొన్ని విషయాలనుగూర్చిన కొన్ని శ్లోకముల యొక్కయు, క్రమార్థముల ప్రధానభాగములలోని కొన్ని శ్లోకములయొక్కయు భాగములను వివరించుచు విశదీకరించి చెప్పినభవ ముగించిరి.

నీ ము బొ గ్గు

కరాచి మే 26:— బ్రిటిషుఇండియా స్ట్రీటు కానిగేషను కమిషన్ ఏకైకము కరాచీ వర్తకసంఘమువారి కిటుల తెలియజేయుచున్నది. "కరాచీవర్తకసంఘమునకునీమబొగ్గుమిక్కిలి స్వచ్ఛముగా నున్నది. జెరియాలో విస్తారముగా నున్నప్పటికిని తెచ్చుకొనుటకు తగినసాధనములు లేకున్నవి కొలదిగా మార్కెట్ వారు బహిష్కరించ గలగుచున్నది. కరాచీ నుండి బహిష్కరణకే స్త్రీయులు రాకపోకలవలన బొగ్గు విస్తారముగా ఖర్చుకడుచున్నది. ఇక్కడకిచ్చు స్త్రీయులు బొంబాయికి వెళ్ళక యిచ్చుట నుండియే మరలు చుండుటవలన విస్తారముగా బొగ్గును తీసికొనిపోవుచున్నది. అందుచేత స్త్రీయులు మన కంటబొగ్గు కావలసి యందునో నిశ్చయముగా తెలియనిందున విశేషముగా బొగ్గు బాగ్రికవచనమున యున్నది కాబట్టి తెలుసుబోర్డువారికి వ్యాపియైన ఎక్కువకు బండ్లకు కట్టించి మాట్ల వారియవలన 5000 టన్నుల నీమబొగ్గుకు మార్కెట్ నుండించుచుండవలెను.

కలకత్తా జాతీయ వైద్యకళాశాల

సిక్రూ మే 26:— కలకత్తాలో జాతీయవైద్యకళాశాల యేర్పడి యున్నది. నీరు వైద్యవిద్యకు నేర్పడుట. ఈ విద్యను నాలుగేండ్లు చెప్పుదురు. వాఱుగు నలలు చదివి పరీక్షలో సెగ్గినవారికి వైద్యకట్టముల నిచ్చుట కధికారము కళాశాలవారికి దొరతనముగా రొనగిరి. కళాశాలవారి కిక్రింది నియమములను పాటించవలెను. 1916-వ సం॥ను మార్చి 16-వ తేదికి పూర్వము 2-వ సం॥ను పరీక్షలో సెగ్గిన విద్యార్థుల పేరులను విద్యాలయాధికారులు జూను 16-వ తేది లోగా నర్జను జనరలు గారికి తెలియజేయవలెను. వారాపరీక్షలో సెగ్గినట్లు తగిన ఆధారములనుకూడ కనపరచవలెను. 1917 సం॥ను మార్చి 16-వ తేదికి పూర్వము మూడవ సంవత్సరము వ రీక్ష లో సెగ్గినవారి పేరులను ఆసంవత్సరము జూను 16 వ తేది లోగాను 4 వ సంవత్సరము పరీక్షలో సెగ్గినవారి పేరులను 1918 వ సం॥ త్వరగా జూను 16 వ తేదిలోగా నర్జను జనరలకు పంపవలెను

శత్రువులవలన రావలసిన సొమ్ము.

కలకత్తా మే 26:— ముద్రాముఖ పూర్వము జరిగిన వర్తకసంఘమునకు శత్రువులనుండి మన జేతీయులకు కొంత సొమ్ము రావలసి యున్నది. ఈ సొమ్ముకు సంబంధించిన కృత హారములన్నిటిని డ్రాఫ్ట్ ద్వారములగారికి బిప్పజెప్పిరి. బంగళాలోని ఆరు నగరముల 2 లక్షల రూపాయలు రావలసి యున్నది. తరువాతకూడ కొంతసొమ్ము రావలసియుండునని మరి తొమ్మిది లక్షలకు ద ర భా గు లు చేసిరి. అందరికంటె చాల సొమ్ము నేవములు బాంకువారికి రావలసి యున్నది. ఈసొమ్మును బాగ్గాదులలోని వైశాఖలింకికంపెనీ వారియ్యలవలన యున్నది. నేవములు బ్యాంకువారు పిరికినీలి ముందుకు తేయకును సప్తముచేసిరి. ఇందుకు 10760 పానులు రావలసియున్నవి. ఇందుకు బోలెడునడ్డి యెనడి. డిల్లీలోని సర్దారు నాయకులనుకు గారికిని ఎక్కువ ఫలికవారికి ఆర్. బి. మాండవకంపెనీ వారికి, మాండవకం సొమ్మురావలసియున్నది. జర్మనీ హాలండ్ల సహాయము కూలియను ప్రదేశమున కలకత్తాలోని మెక్సెరసునగారిది కొంత సొమ్మును యుద్ధారంభమునందు జర్మనులు నిలుపుటచేసిరి. ఇందుకుగాను వారికి 150 పానులు రావలసి యున్నది.

గుంటూరు నుండల సంస్కరణసభ. — గుంటూరు నుండల సంస్కరణసభ 28 వ తేదిని మండలసభలకు చేసిన పండితి యందు సమావేశమగును. కొందఱ వెంటకట్టయ్య పంతులుగారు అధ్యక్షత వహించెదరు.

కలకత్తాలో సభిక వేడి

కలకత్తా మే 27:— కలకత్తాయందును, ముఖ్యముగ బంగళా పడమటి భాగమునందును, వేడి అధికముగ నున్నది. కలకత్తాలో దీనివలన బ్రజలు ఆరోగ్యమునకు భంగము కలగలేదు కాని పానశుశ్లాఘా సట్టుకాదు. బరవాన్సు బరంపురము లలో వేడి 115 డిగ్రీలు. యెదురు బంగళామునకు నిల్చేయున్నది. వేడి అధికముగ నుండి పరిపాటుల సాగవు. ఇంతే గాక; చెరువులు మున్నగునవి ఎండిపోయి మంచినీరు దొరకక ప్రజలు తిప్పులువనుదురు బిర్మను, బలరా జిల్లాలలో నీరు లేదు. రైలు జేమిద ప్రయాణము చేయువారికి ఎండిపోయిన చెరువులు బోలెడు ఇసుకై పులుల కలుపించును. రైలువే వేడు నలలో పోయినను శుభ్రీయుగమునకుటలేదు. బురదగనుండును. మంచినీరు లేకపోవుటవలన చాలవోట్ల కలరాజ్వరము వ్రేకవించి నది. ప్రతివోటున తహశీదా లాడిపోవుచున్నది. త్వరగా వర్షముకురియవలెను. ఇదివరకే తొలకరించవలసినది. కాని ఇంతకడ చివకు డాడి కడలేదు.

కైదీలగు భారతీయులు

బాగుగ వాదించబడుట
లండను మే 26:— పూర్వపూర్వ కైదీలగు భారతీయుల 600 మంది భారతీయులు బందెలగు నున్నారు. వివిధములను యునునలమెకనుల రిపోర్టుకు బట్టిమాడ కైదీలు బాగుగ వాదించి ప బ గు మున్న దని తెలుచున్నది. అవటినిగిగిగి లన్నియు సంతృప్తికరము నున్నవి. అహంకారములు కైదీల సౌకర్యము మరము మున్న విషయముల జర్మనీయులు శ్రద్ధ వీసికొనుచుండిరి. సైనికులకు కైదీలకును సంబంధములు అనుకూలముగ నున్నది. ప్రతివారము కైదీలకు ఇంగ్లాండు నుండి బంగీలు (ఆహారపదార్థములు) చేయవచ్చు. ఈ పదార్థమువారు నమముగ పంపకొందురు.

స్పెయిను జేపువస్త్రీ మరుమునుగులు

లండను మే 26:— అరీరాను స్పెయిను జేపువస్త్రీ మరుమునుగులు ముంగబడినది.

Punjab.

A Scheme to Establish a Widows Home.

LAHORE, May 26. An influential meeting of the citizens of Lahore interested in the cause of social reform in the Punjab was recently held in the office of the Punjab Hindu Sabha to consider a scheme for the establishment of a widows' and girls' Home in the capital of the province. A draft scheme prepared by the sub-committee appointed in this behalf was passed after certain modifications.

Six Girls Pass the Intermediate. Creditable Results.

LAHORE, May 26. Girl candidates in the Intermediate examination of the Punjab University, have splendid results this year. As many as nine girls went up for the examination and all of them passed. Kumari College of Lahore was the only institute that sent up girl candidates. Credit is due to the principal and the staff that all the aspirants sent up from it were successful. The same was the case with the three girls who went up as private candidates. Out of the nine successful girls one is a Mahomedan, three Hindus and Sikhs and five Indian Christians. The successful Mahomedan candidate who stands at the top of the list of girl candidates passing in the first division is Miss Asghari Khanum, daughter of Justice Shakhdin of the Punjab Chief Court.

Central Provinces.

A Record of Debts.

Due to Persons Trading with Enemy Countries.

NAGPUR, May 26. It is notified for general information that arrangements have been made to keep a record of (a) debts (including Bank balances) due to persons or firms in India from persons or firms residing or carrying on business in an enemy country; (b) other property in enemy countries (including securities) belonging to persons of firms in India; (c) personal luggage detained in an enemy country and belonging to such persons and (d) claims against enemy Governments, e.g. in respect of public securities of those Governments and goods or property requisitioned, sequestered or destroyed by those Governments. Persons or firms who reside or have their headquarters in the Central Provinces or Berar and desire to register their claims should apply in the appropriate form to the Second Secretary to the Chief Commissioner, Nagpur. The forms prescribed for the purpose, and any other information required on the subject, may be obtained from that officer.

The mortality from plague in India during the week ending the 20th May showed a decrease of 788 cases. The number of deaths was 598 against 1,138 as compared with the previous week. The deaths were 166 in Bombay, 21 in Madras 3 in Bengal, 42 in Bihar and Orissa, 130 in the United Provinces, 35 in the Punjab, 79 in Burma, 8 in the Central Provinces, 31 in Mysore and 80 in Hyderabad State. There were only seven cases and 2 deaths in Kashmir.

THE GREAT WAR.

Compulsion Act: King's Stirring Message.

IRISH NEGOTIATIONS ENTRUSTED TO MR. LLOYD GEORGE.

Mr. Asquith's Powerful Plea for Settling Irish Question.

THE GREAT VERDUN BATTLE: WHOLE WAR HINGES ON IT.

[Reuter's Agency.]

Great Britain.

The Compulsion Bill. The King's Stirring Message.

LONDON, May 26.

The King has issued following message to his people:—
To enable the country to organise more effectively its military resources in the present great struggle for the cause of civilisation I have, acting on the advice of my Ministers, deemed it necessary to enrol every able-bodied man between the ages of eighteen and forty one. I desire to take this opportunity of expressing to my people the recognition and appreciation of the splendid patriotism and self-sacrifice they have displayed, in raising by voluntary enlistment since the commencement of the war no less than 60,41,000 men, an effort far surpassing that of any other nation in similar circumstances recorded in history. It will be a lasting source of pride to future generations. I am confident that the magnificent spirit which has hitherto sustained my people through the trials of this terrible war, will inspire them to endure the additional sacrifice now imposed on them and will, with God's help, lead us and our allies to victory which will achieve the liberation of Europe.

Burial of Moslems. Land Declined by Mr. Chamberlain.

LONDON, May 26.

Mr. Chamberlain has reluctantly declined the generous offer of Miss Faithful (See May 7th) as there will be no more burials of Muslim soldiers in England and the removal of bodies interred at Brookwood (Woking) is necessary and would be repugnant to the religious feelings of many Mohammedans. Mr. Chamberlain suggests that the faithful shall consult the leading Muslim residents as to whether the general burial ground in the neighbourhood of London is desired by the Muslim community.

The Casement Trial.

LONDON, May 26.

The Casement trial will begin on June 26th his counsel will include the famous Irishman Sergeant Sullivan.

The Economic Conference.

LONDON, May 26.

It is understood that June 5th has been definitely fixed as the date of the economic conference in Paris.

Small Holdings Bill Passed.

LONDON, May 26.

The House of Lords has passed the second reading of the Small Holding bill designed to place 15,000 soldiers and sailors on 200,000 acres. The cost will be six millions.

Mr. Lloyd George to Negotiate with Leaders.

LONDON, May 26.

In the House of Commons Mr. Asquith announced that at the request of the Government, Mr. Lloyd George had undertaken negotiations with the Irish leaders.

Mr. Asquith's Statement in Parliament.

The House of Commons was crowded this evening to hear Mr. Asquith make his statement with regard to Ireland which has been eagerly awaited. Lord Wimborne was a spectator in the Peers Gallery. Mr. Asquith affirmed that the primary duty of the Government was to restore order and prevent the recurrence of disorder. He rejoiced that there was overwhelming evidence that the great bulk of the Irish nation had no sympathy with the rebellion. Martial law was being continued as a precaution, but he hoped its disappearance would be speedy. The composition of the Irish Executive must be temporarily provisional. The two main impressions of his visit were, firstly, the breakdown of the Irish Executive, and secondly, the strength, depth and universality of the feeling that now was a unique opportunity for a new departure and for the settlement of the problem. He emphasised that Irishmen of all creeds and classes had shed their blood for the Empire, and it was inconceivable that a prospect of intercommunal strife after the war could be tolerated. It would mean a confession of bankruptcy not only of statesmanship but of patriotism. Agreement of different interests and parties in Ireland was of paramount importance. Mr. Lloyd George, at the unanimous request of his colleagues would devote his energy and power towards an agreement, and he had already been in communication with various parties. Mr. Asquith hoped and believed that his mission of peace, reconciliation and, if possible, of unity would be successful. The Premier solemnly appealed to everyone to abstain from immediate discussion of Irish affair which would be likely to prevent a great and lasting settlement.

Mr. Redmond said Mr. Asquith's appeal imposed the severest test on the Irish party, but he could not take the responsibility of not responding to it. If the Government's new step failed it would not be due to any unreasonableness on the part of the Nationalists (Cheers.)

Mr. O'Brien concurred somewhat grudgingly, and Sir Edward Carson readily responded to the appeal.

The Irish Negotiations.

LONDON, May 26.

It is stated that Mr. Herbert Samuel who was mainly responsible for the Financial clauses of the Home Rule Bill will be associated with Mr. Lloyd George in the Irish negotiations, either Mr. Dillon or Mr. Devlin will assist Mr. Redmond.

Irish Enquiry Commission. Sir N. Chamberlain's Evidence.

LONDON, May 26.

Giving evidence before the Irish Enquiry Commission now sitting in Dublin, Sir Neville Chamberlain, Inspector-General of the Royal Irish Constabulary, declared that he had reported on the seriousness of Sinn Féinism and had made recommendations, but the Government did not adopt them.

Post-War Trade Policy. Statement by Mr. Bonar Law.

LONDON, May 26.

In the House of Commons Mr. Bonar Law said that the question of Government's trade policy after the war was being carefully considered, though no representations had been officially made to him from the Dominions. He added that the Imperial Government was paying attention to the subject of preferential trading with the Dominions and the Allies, the importance of which the Government appreciated.

The Compulsion Bill.

LONDON, May 26.

The Royal assent has been given to the Compulsion Bill. Consequently it comes into force on June 24th.

The Spanish steamer "Aurora" has been sunk.

France.

THE FIGHTING AT VERDUN.

Important French Note. Decisive Period Begun.

LONDON, May 26.

PARIS.—Perhaps the whole war hinges on the present phase at Verdun. An important French note issued this afternoon states frankly that it is now a general battle between the two armies. "It is possible," the note says "that the present decisive period was opened not by the enemy's initiative, but by the will of our higher Command."

On Wednesday a great attack, which enabled us to retake Fort Douaumont marked the beginning of a general battle. The Crown Prince, wishing in view of his defeat to repair the injury done to his prestige, recalled all available battalions and hurled them into the furnace, sacrificing division after division. He thus succeeded in retaking the ruins of Fort Douaumont, but this achievement is a mere episode in the gigantic struggle, which will undergo other fluctuations. What has happened during the last two days at Fort Douaumont it is impossible to describe. No language could do justice to the heroic deeds and marvellous exploits of our soldiers, whose keenness has been incomparable. The slopes of Fort Douaumont are covered with German corpses. The fact that the German losses have been greater than ours is explained by the curtain of fire of our seventy-fives, which have been far more murderous than the German preparatory bombardments. It is reported that fifty-seven trains full of wounded Germans half left for the interior of Germany.

Very Violent Bombardment in Douaumont Region.

LONDON, May 26.

PARIS.—Fighting in still heavy at Verdun. This afternoon's communique reports an intense artillery duel on Hill 354, on the Morthomme-Cumieres front. French bomb-throwers made progress during the night time in thickets eastward of Cumieres. A strong German attack gained a footing in one trench northward of the Haudramont quarries. There has been continuous mutual very violent bombardment in Douaumont region.

The Paris Bulletin.

LONDON, May 26.

PARIS.—The communique says on the left bank of the Meuse the activity of enemy artillery increased in the day time against Hill 304. The Germans on the right bank of the Meuse after a furious bombardment delivered a series of attacks at five in the afternoon between Haudramont Wood and Thiaumont farm. All were repulsed with heavy loss except at one point where fractions of the enemy captured part of a trench. A violent artillery duel continued in the Douaumont region. A French pilot, in a fight in the air, brought down a Fokker north of Vaux. There was a fight between two air squadrons in the Etain district. Two enemy machines were badly hit and compelled to land.

LONDON, May 26.
A British communique says there was considerable mining activity which resulted in our favour in the Loos salient. Last night and to-day there was reciprocal artillery activity at many points.

Russia.

Junction Between Cossacks and Indians.

LONDON, May 27.

PETROGRAD.—The Communique reports minor operations on all fronts. Turkish offensive was repulsed in Mosul region. The Communique reporting the junction of the British and Russian forces in Mesopotamia says that the Cossacks arrived at the British headquarters on May 22nd.

LONDON, May 26.

The Russian communique explains that Cossacks who joined General Lake belonged to the force operating in the region of Nermanshah and Kasrishirin.

Misleading Communiques.

From Austria to Russia.

LAHORE, May 26.

LONDON, May 25th.—The "Corriers Della Serd's" Petrograd correspondent says that Austria is sending to Russia communiques entirely different from those issued elsewhere, apparently with the object of leading the Russians to believe that the Trentino advance has already ceased and of discouraging their seizing the opportunity in Galicia.

Italy.

Italian Attacks.

LONDON, May 26.

A Telegram to the "Times" from Salonika says that the Italians have begun to attack the Austrians south-east of Valona and are also advancing north-eastwards on Berat.

LONDON, May 26.

ROME.—The Communique says there were mostly artillery and rifle duels, but the enemy fiercely attacked at several points and was repulsed. The enemy was pursued after his failure to attack Buio Pass by the Italians who recaptured the Hill southeast of the Pass.

ROME.—Lieut-General Brusati has been placed on the retired list.

Belgium

RELIEF OF CHILDREN IN BELGIUM.

A Children's Day Throughout the Empire. National Committee's Appeal.

LONDON, May 26.

The National Committee for the Relief in Belgium arranging a children's day for Belgium throughout the Empire on July 10th. They ask children in every school to organise concerts, sports and other entertainments and to devote the proceeds to the children who remain in Belgium under German tyranny. A careful analysis indicates that there are 2,500,000 children up to the age of sixteen still in Belgium, and the majority are destitute. Through a neutral Commission they are provided with a daily ration which is just enough to keep them alive. It is hoped that the children of India, South Africa and the Crown Colonies, who have already done so much, will assist on July 10th in frustrating Germany's systematic warfare on children. Mr. Arthur Henderson, Minister of Education, has sanctioned the proposal in English and Welsh schools, and High Commissioners and Agents-General have been asked to obtain the co-operation of their respective Governments. In view of the shortage of time the National Committee hope that all education and school authorities in the countries named will forthwith make arrangements so that the tribute of British children throughout the Empire shall be worthy of the children in Belgium, who, despite oppression and threat of starvation, remain loyal to King Albert.

China.

Chinese Affairs: A Deadlock.

Brigandage Increasing.

LONDON, May 26.

PEKING.—A message to the "Times" says that political deadlock continues. The real difficulty is apparently the absence of agreement upon the successor to the Presidency. The so called responsible Cabinet formed a month ago has already broken up. Brigandage is increasing. Trade is much restricted and the financial position is daily becoming worse. Foreign interests are not menaced, however, and the administration has not collapsed.

Germany.

Indian Prisoners in Germany.

Well Cared For.

MAY 26th.

It is officially announced that the American report on war prisoners' camp at Wuenndorf where there are 600 Indians shows that the conditions are satisfactory and care is taken regarding foodstuffs, comfort and religions. Relations between the prisoners and the military are excellent. Many prisoners receive weekly parcels of food from Great Britain which are shared equally.

HAGUE.—Holland has protested to Germany against the sinking of the steamer "Berkelstroom."

BALKANS.

Position of Anglo-French Force.

A Bulgarian Official's Statement.

LAHORE, May 26.

LONDON, May 25th.—A Bulgarian official states that the Anglo-French force does not remain in an entrenched camp. The principal forces are disposed in the Vardar valley extending eastward to the Struma Valley and westward to Florina. A portion of the Serbians have already disembarked.—("C. and M. Gazette.")

TELEGRAMS.

United States.

The Time for Peace.

LONDON, May 26.

It is stated from an authoritative source that Germany has intimated to America that now is the opportune time for President Wilson to start peace mediation, but President Wilson is not likely to acquiesce.

Peace and Neutrals.

President Wilson's Attitude.

LONDON, May 26.

WASHINGTON:—Callers at White House who have discussed the situation with President Wilson state that the President's attitude regarding peace proposals is that a neutral can only intervene when the belligerents have reached a mutual understanding regarding the terms of settlement.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

Simla.

War Cable to the Viceroy.

SIMLA, May 26.

The following telegram, dated the 24th instant, has been received by H. E. the Viceroy from the Secretary of State:—

The situation on Vimy Ridge is unchanged. There has been heavy bombardment by both sides. Hostile artillery has also been very active against the trenches between Hooze and the Ypres-Roulers railway.

The battle round Verdun continues extremely violent. The enemy launched furious counter-attacks against H. 30, 4, but all completely failed. The use of flame projectors enabled him to penetrate one trench, but a brilliant counter-attack forced him to evacuate the occupied position. The Germans, after bombardment with heavy shells lasting all the morning of the 23rd, several times launched assaulting masses against positions east and west of Morchomme. One attack gained a footing, but a counter-attack immediately drove it back. On the right of the Meuse there was equally violent fighting. The enemy, with mass attacks and after suffering enormous losses, reoccupied one of the trenches near Thiaumont captured by the French. Everywhere else the French held their positions, and have continued to drive back the enemy, who now holds only the northern corner.

Fighting on the Italian front is less severe. The Austrians are massing between the lake Garda and the Adige. Between the Astico and the Brenta the Italians, after repulsing the enemy on the previous day, gradually withdrew to their lines. Artillery actions were especially violent.

Only minor actions are reported from the Russian front. The Russians repulsed the repeated Turkish offensive south of Trebizond. The Russians occupied Serdasht in the direction of Omsul.

National Medical College, Calcutta.

Granting of Certificates Authorised.

SIMLA, May 26.

It is notified that the Governor-General is pleased to authorise the institution now known as the National Medical College situated in Calcutta to grant certificates of attendance and proficiency to such students as shall have passed the fourth year examination of the said institution prior to the 16th of March 1916, subject to the following conditions, viz. (1) that such students shall have passed the second year's examination of the said institution prior to the 16th of March 1916 and that the said institution shall, prior to the 16th June 1916, furnish to the Surgeon-General of Bengal the names of such passed students together with satisfactory evidence that they have so passed the said examination; (2) that such students should pass the third year examination of the said institution prior to the 16th of March 1917, and that the said institution should, prior to the 16th of June 1917, furnish to the Surgeon-General of Bengal the names of such passed students together with satisfactory evidence that they have so passed the examination; and (3) that the said institution shall, prior to the 16th of June 1918, furnish to the satisfaction of the Surgeon-General of Bengal evidence that such students have passed the four year examination of the said institution.

Calcutta.

Enemy Property in India.

Registered Claims.

CALCUTTA, May 26.

Up to date Mr. Y. S. Drummond, custodian of enemy property, Bengal, has registered six claims by persons or firms resident in India against persons or firms carrying on business in enemy countries. The total amount is just over 2 lakhs of rupees, and in addition nine applications for firms are being dealt with. The largest claim is that of the National Bank against Stephen Lynch and Co. of Baghdad, which totals £ 19,760 for 36 chests of indigo and 1,942 chests of tea. On this claim interest has accrued to a further extent of £ 1435 19-8. Sirdar Narain Singh of Delhi has a claim of £ 1,185, against the Aachen and Munich Fire Insurance Co., and the "Empire" newspaper has a claim for three pounds against the same company, Messrs. R. B. Mundol and Co. of Calcutta, have a claim for £ 226 on account of commissions against a number of Hamburg, Dresden, Brussels firms. There are at present no claims against enemy Governments in respect of public securities or the requisition or destruction of property, but Mrs. C. Macpherson, of 30 Park Lane, Calcutta, has filed a claim for £ 150 for personal luggage detained at Cooch on the German Dutch Frontier at the outbreak of the war.

A Great Heat Wave Over Bengal.

CALCUTTA, May 27.

The heat wave at present passing over Calcutta and more specially over West Bengal is no doubt exceedingly trying. So far as Calcutta itself is concerned, it does not seem at all to have affected the health of the city. The case however is very different in the mofussil. For one thing temperature is much higher there than in Calcutta reaching as high as 115 degrees at Burdwan and Berhampore. This constitutes a record so far as Lower Bengal is concerned. But quite apart from temperature which makes the day's work impossible, there is the question of drying up of ponds and tanks with consequent scarcity of good drinking water. Scarcity of water has reached very serious proportions in such districts as Bankura and Birbhum. As one travels along by railway, one is struck with long and constant succession of dry tanks which appear on both sides of the railway track. Water that is distributed at railway stations is diluted mud. Water scarcity has led to an outbreak of cholera in various localities as it was expected to do. Rain therefore is badly needed everywhere, needed all the more urgently because it is long overdue.

Bombay.

Portuguese India.

The Prohibition Decree.

BOMBAY, May 26.

The chief topic on the tapis in Goa is still, according to the "Times of India's" correspondent, about the decree prohibiting Portuguese citizens from leaving the country. The Governor-General has been in telegraphic communication with the Lisbon Government on the subject, and has set forth that serious inconveniences which will attend the enforcement of the decree in Goa, and till the decision of the Lisbon Government is declared the decree will neither be published nor put into execution. It is hoped that the decree, if enforced at all, will be modified so as to suit the special conditions of emigration prevailing in the Colony. Meanwhile, apprehensions of the people who think that it may be put into execution continue, and the current of emigration which set in last week has grown in volume, the increase being hastened by the approach of the monsoon, when steam service between Goa and Bombay ceases. On some days the numbers waiting at Panjim to embark for Bombay were so large that steamers had to sail away, leaving many shut out for want of accommodation. A measure which is said to be adversely affecting Portuguese India is a decree recently put into execution prohibiting export from Portugal of wines and foodstuffs. Portuguese India has considerable trade with the Mother country in wines and provisions, but the agents in Lisbon representing the commercial houses of Goa have informed their constituents that it is impossible for them to execute their indentments. One of the effects of the decree will be the temporary suppression of Goa commerce with Portugal. The Governor-General has made a representation on the subject to the Lisbon Government.

A Bhatia High School.

A Philanthropist's Donation.

BOMBAY, May 27.

Some time ago Mr. Karsondas Natha, the well known Bhatia philanthropist, announced a donation of four lakhs of rupees for establishing a school for Bhatias and gave one lakh more for the school building. The school is to be established on modern principles and although it will be called a High School it has been decided also to include elementary education in the institution. Mr. Natha has agreed to contribute Rs. 1,25,000 more to enable a managing committee to make the institution thoroughly up-to-date. Pending construction of the buildings the school will be accommodated in a house rented for the purpose. The school will be opened on the 8th June. A number of pupils will be given free tuition and moderate fee will be charged to others.

A Merchants' Chamber at Surat.

BOMBAY, May 26.

A body working on the lines of the Social Service League at Bombay has been organized in Surat, and has taken up as one of its activities the work of forming a Merchants' Chamber working on lines similar to those of the Indian Merchants Chamber and Bureau of Bombay. A public meeting was held a few days ago under the presidency of Sirdar Sheth Ishardas. About 125 representatives of all lines of business were present. It was resolved to establish a Merchants Chamber, and a provincial committee was appointed to proceed with the scheme.

Consolidation of India Bill.

Bombay Presidency Association's Protest.

BOMBAY, May 26.

The following cablegram has been sent to the Secretary of State for India by the Bombay Presidency Association in regard to the Bill which is now before Parliament, supplementing the India Consolidation Act of 1915:— Regarding the amendment of the India Consolidation Act the Council of the Bombay Presidency Association submit an emphatic protest on the following grounds:— (1) No opportunity has been given to the people of India to submit their views by timely publication of the provisions vitally affecting their interests, (2) No urgency has been made out, since the Privy Council decision in Moment's case was given as far back as 1912. This undue haste and failure to ascertain public opinion regarding legislation having far-reaching consequences has caused widespread dissatisfaction and alarm. (3) Having regard to the express desire of the Government that no controversial measure be introduced during the war, the public view this serious departure with dismay. (4) The Council submit that the right to subjects was granted deliberately under the Government of India Act 1858, to sue the Secretary of State for India as successor to the East India Company in all matters in which the said Company could have been sued. The present attempt to deprive the people of this right, so long enjoyed, valued and cherished, has caused the greatest uneasiness and is likely to be a source of utmost discontent. (5) The provisions making Princes and Rulers in India and their subjects eligible for all offices open to British Indian subjects raise great constitutional questions going to the very root of the system of administration in British India and may lead to serious and undesirable consequences.

sequences. The Council earnestly pray that the Bill altogether dropped. In any event sufficient time should be given to enable the people of India and the various bodies to express their views, and the measure should be hurried.

Punjab.

Wheat Crops in Punjab.

Final Forecast.

LAHORE, May 26.

The final forecast on all important wheat crops in Punjab has just been issued. The area in the British districts is now returned at 8,999,934 acres, which is 9 per cent below last year, but one and 5 per cent respectively, above the quinquennial and decennial averages. The decreased area, which is general in the province is confined to unirrigated crop, Ambala reporting decrease of 15 per cent, Rawalpindi 14 per cent, ar Julundur and Multan divisions 10 per cent. Even irrigated land the water supply in canals, especially in the east of the province, was insufficient to bring to maturity the very large area which the Zemindars, in the absence of rain, wish to irrigate with canal water. The crop is, however, threshing out more satisfactorily than could have been anticipated. The crop this year is generally free from disease, as rust or smut, and the grain is well filled. But the failure of the winter rains has affected the yield very adversely on unirrigated lands. The crop is poor generally, and in the southeast it is bad. The total outturn is estimated at only 2,172,376 tons, which is 32 per cent less than last year's yield and 30 per cent below the quinquennial average. The average outturn for the province, as a whole, on unirrigated land is only 8 maunds per acre, the outturn on irrigated land being 9 to 10 maunds. The area under wheat in the Native States of Punjab is estimated at 1,25,700 acres, compared with 1,420,000 acres last year, and the yield at 314,210 tons.

100 Nursing Orderlies Sent to Mesopotamia.

LAHORE, May 26.

The Indian Council, St. John Ambulance Association announce that the 100 Nursing Orderlies recently called for by the Military authorities for hospital duty in Mesopotamia have been handed over to the Military authorities at Bombay. The call for the present 100 men was issued on the 20th April, so that the entire number has been enrolled in less than one month. This is the third contingent of male orderlies which the Indian Council have placed at the disposal of the Army for field hospital service since last December. Assistant Commissioner Clark of the St. John Ambulance Brigade at Bombay has, as before, seen to arrangements for the men on arrival at Bombay. Special acknowledgment is also due to Dr. Elmes, Calcutta, and Major Hingston I. M. S., Madras. The former has been responsible for enrolling over 70% of the candidates and the latter for some 20%. The remainder have also come from considerable distances including Rangoon.

LATEST TELEGRAMS.

Deadly Effect of French Fire.

LONDON, May 26.

The British special correspondent at the French headquarters sends interesting details of the fighting at Verdun given by a German officer taken prisoner. He dwelt on the annihilating effect of the French counter-attacks and the terrific power of artillery, which was most difficult to locate. The heavy guns were most methodical, dropping shells every twenty yards. The intervals were swept by the "75's." The fire produced an apathetic fatalism among the infantry, who were deprived of all hope of escaping either by charging forward or flying to the rear. As soon as an assault was expected fatalism turned to exasperation. An Officer declared that the report of the capture of Vaux Fort was due to a Major's involuntary mistake. The Germans never advanced beyond the slopes. He added that the fundamental mistake of the German staff was the failure to relieve the attacking troops.

A Battle of Giants.

LONDON, May 26.

Nowhere is the war seem like a battle of giants, says a correspondent of the Milan paper, Il "Secolo," describing the battle in Tyrol. Great Austrian shells burrow deep holes in the mountain sides. Rocks split and crumble, and whole slices of the mountain, with vine and forests, seem to be cut off and crash like thunder into the valleys. The resistance of the Italians in such conditions is marvellous, yet immediately masses of Austrian infantry are hurled to the attack, the Italians appear like magic, from rocks and dug-outs and mow down the enemy in hundreds, their bodies strewn the slopes. There is no sign of depression among the Italians. Reserve troops hurry up in motor lorries, festooned with leaves and flowers, and with bouquets on their rifles, confident of victory.

Airmen at Work.

A Naval Bombardment.

LONDON, May 26.

A communique issued in Egypt says. — In retaliation for the air attack on Fort Said, four of our aeroplanes dropped 40 bombs on the advanced posts at Rodhsalem, Elhamma, Birbayad, Birsalmana and Birelmazar, and did much damage, including the destruction of the water tanks at Rodhsalem. This upset the enemy's whole plan, as he greatly valued the water tanks at Rodhsalem since our patrol destroyed the drilling plant at Jiffaffa. One machine while returning had its tank holed by a bullet. It descended beyond our lines and repaired the leak, and then returned safely.

Supplementary reports show that it was a German column which suffered by our aeroplane attack on El Arish on the 18th instant. Details of the naval bombardment of El Arish on the 18th instant show that the accurate fire of two monitors and a sloop directed by a seaplane was most effective. The heavy guns of the monitors fired 34 shells, two of which hit the hangar of an aerodrome. Most of the remainder burst among the tents in the camp, scattering the enemy who sheltered in the palm groves on the shore. The sloop stood in and scorching the groves with salvoes. The bombardment lasted two hours, and destroyed a strong fort in the town. The enemy were demoralised, and did not attempt to reply.

భరత వర్షాధిక వ్యవస్థ

II

[గత వ్యాసమునందు లేఖనము రక్షణమునకు వివరించినట్లు. ప్రస్తుత వ్యాసమున వారు వర్షాధిక వ్యవస్థ మున కార్యకర్తలను వివరించినట్లు. అన్యదేశ వర్షాధిక నిర్మాణములను కలుగు అన్యధావర్తలను చూపించి, వ్యాసముని దేశములను స్వదేశవర్షాధిక ప్రాముఖ్యమున తెలియ జెప్పి, భారత వర్షమున దీర్ఘత యేర్పడుటకు, వర్షాధిక రక్షణమునకు చేరు కోరణమునందని నిరూపించిరి.]

(ప్రతిభా ప్రత్యేకము వ్రాయబడినది.)

రక్షణను పరిరక్షణను కొరక దేశమునకు తప్పక కలిగియుండవలెను. విద్యార్థులను గాంధీజీవిత తీరిగి స్వేచ్ఛాకర్తమున అలంబించవలెను. పరిష్కరణ మనదేశము నైవేద్యమని చెందవలెను. కనుక రక్షణను కలిగియుండుట అత్యవశ్యకము. రక్షణను స్థిరముగా వాచు దార్పణము మనదేశము కలిగియుండవలెనని మానవజాతి. కళాప్రావీణ్యము జెంది విద్యార్థులను ప్రోత్సహించు మేధావులైన రక్షణమునకు స్వేచ్ఛాకర్తము నలంబించుటకు బద్ధకంకణము మెయ్యవలెను.

విద్యార్థులను, జనసామాన్యములను, పలవంత మగు ధైర్యమును ఖిజ సంపదను గలిగియుండుటకు, ప్రజలొక్క గుణములను వారి సంస్కృతిని సులభముగా నిర్వహించుటకు, ప్రపంచము నందలి యెల్ల దేశముల ఒక వాని నుండి మరొకటి విస్తారము భేదింపబడుచున్నది ఏ వర్షాధికము నలంబించిన బాగుండునని మన మానసికమున బద్ధకంకణము యావత్తు సంకతులను చూచు బాగైగా పరిశీలించవలసి యున్నది.

ఆర్థిక విషయములలో సరదేశములను ఏ యొక్క వస్తువునకు ఆశించిన నవరక్షణ లేకుండ తమ దేశమునకు కావలసినవి, తమరే తయారుచేసికొనుటకు కళాప్రపంచమున స్వేచ్ఛాకర్త కలిగియుండుటకు, కొన్ని దేశములయొక్క విద్యార్థులు ప్రమాణమున పీఠికనిచ్చుచు, తనవర్షాధికము విద్యార్థులు 18000 జనసంఖ్యను గలిగి టైమోవాకో సంస్థానముగా, తమ వర్షాధికమునైతే కాల్యమును 2 లక్షల 18 వేల జనసామాన్యమును గలిగిన లక్ష్మోబర్హూజ్యముగాని, విదేశవర్షకము లేకుండలేముటకు ప్రయత్నించెనేని కేవల మహాన పాత్రము లగుటయేగాక ఆదేశపుజను మిగుల బాధపెట్టిన జనులు. ఈ సంస్థానములు బహు అల్పములగుటచే దేశీయవర్షకమునకు (Domestic Commerce) తగిన ఆదకాళము లేదు. ఇతరదేశముల లభ్యమగుటకును జనసామాన్యమును గలిగిన దేశాల్ల, స్వీట్జర్లాండు, బెల్జియము, హంగరీ, గ్రీసు, హాలెండ్, నార్వే, స్వీడనుదేశములను నైతము విదేశవర్షకము లేకుండ జేసికొనవలెనని నష్టమున్నది. ఏలన నీదేశములను దున్నతిమను కనువులలో వ్యత్యాసము తగిన గానరాదు. స్వల్పవిద్యార్థులను, శిశువులను భూసారములను భేదమేమియు లేక ఒకేతీరున నున్నందున ఈదేశములలో యంత్రకళలను వాస్తవకలను ఆవశ్యకములను అవసరకర్తలను ఉత్పత్తి ముగుటలేదు. ఇట్టిదేశముల వారు, వారి కావలసిన యావత్తు సంభారములను వారే తయారుచేసికొనుటకు ప్రయత్నించినే వీరి కళాప్రావీణ్యము నైతకర్తముగా మిక్కిలి సేవదేశము నుండక మానదు.

వైశాల్యమున పెద్దదయ్యెను జనసామాన్య ములగుటచే బ్రాహ్మణ, అర్జునైలు ప్రజాపరిపాలనావ్యవస్థలు నైతము అన్యదేశ వర్షకము వాని ప్రయత్నించె నేని నష్టము సంభవించును. కళాప్రావీణ్యమున కళాప్రావీణ్యముల ఉపాధులు అనేకరహస్య లు ఎదతెలిపిలేకుండ నీదేశముల గలవు. అయిన నేమిటియోజనము? జనసామాన్య ములను, దేశవాస్తవ్యులను సీగోబాలివారన్న నోగొనరులు కాదు. ఈ పాత్రులను వీరి కళాప్రావీణ్యము నైతము, కొన్ని కొన్ని కనువులను తయారు చేయుటయందేక మిగిలిన భాగములందు నీచదేశ యందే యున్నది.

దర్శిదేశముల సరకుల ఎగుమతి దిగుమతుల వలననే విద్యార్థులకుతెలి. వీరికి సరకులను రవాణా చేయుటయే హెచ్చు లాభకరముగా నున్నది. వార్యదేశములు వారికి కావలసిన పెక్కువస్తువులను నైదేశములనే యాశ్రయించుచున్నాడు. వీరు పరిదేశముల కన్యాయములు బహుస్వల్పము. దెన్నెరుగ్ స్వీట్జర్లాండు దేశమునైతే మార్థికవిషయమున నీ నీతియందే యున్నది.

వైశాల్యమున జనసామాన్యమునందున మెనిపేర్కొనబడిన రాష్ట్రములకన్న నేయుదుంగు లభికముగానున్న యన్య, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు మున్నగు దేశ

ములను విదేశవర్షకమునకు చేరు వర్షాధిక వ్యవస్థయే సకలైత్యవ్యాపకము. ఆర్థిక విషయము గమనించిన నీ రెండు దేశములు శిశువునీతిగావు, వైద్యకవ్యభావములను ముఖ్యముల గలిగియుండి బానిస కాలమునకు కళాప్రావీణ్యము కలయు సకల పాత్రులను గలిగి వర్షాధిక ప్రపంచములం బలె గల్గుచున్నది. ఈదేశముల తమన గావలసిన సకలవస్తువులనుదాయమును తమరే సంకల్పించు కొనుటకు ప్రయత్నించుచేయుటకు నలయు వనకాళములు పెక్కులు కావలసివచ్చును. అన్యదేశ వర్షకము మన గాములు కావలసినవి స్వదేశవర్షకము నీ నైత్యవ్యవస్థయే చేయుటకు బాగును.

యెప్పుడోట్ల ఏదియెట్లు పరిశయ గలిగి, తమనేమోట్ల ఏదియెట్లు చరచుమోట్ల వైశాల్యములు గలిగిన మన ఇండియా రాజ్యమును నైతము మన మార్థికవిషయములకు ప్రత్యేక ప్రపంచముగా నేర్పరచి పరిశీలించుచు నున్నాము. మన రాజ్యములలో పరిశయ కలిగిన అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకే స్వదేశ వర్షకము విదేశ వర్షకము కంటె లాభకరముగా నుండునపుడు మన మానవజాతియందు దేశీయ వర్షకమున కెక్కువ పాత్రము నియంత్రింప వలెను. మనకు వలసినవి అమెరికాను రక్షణ నలంబించినవారై వారి దేశీయ వర్షకమున విద్యుంధింపజేసినవారగుటయే గాక తన రాష్ట్రములవారి నైతము వాణిజ్యకార్యముల నుచువున్నారు. కాని మనదేశ ప్రావీణ్యమునైతము రక్షణ ఆవశ్యకము కన్పించుచున్నది. మన ఇతరదేశములలో వాణిజ్యకార్యములను లేకపోయినవి స్వదేశవర్షకము నభివృద్ధిచేసికొని, మన గావలసిన సరకుల నన్నియు మనమే బాగోతవ్యమొనరుటకు ప్రయత్నించుచేయుటయే. ప్రపంచము నంతయున్న గాని మనముద్యమము ఫలప్రాప్తి గానుటకు కలుగుదము.

మనభరతవర్ష మన కార్థిక విషయముల పట్లవర్షకముల నుండి సంపూర్ణ వ్యాపారవ్యవస్థ కలుగుటకు చేయుటకు కాళములను లే వాస్తవసంకల్పిని మనమాలోచించవలసి యున్నది. తనతనకరణములన్నిటిని మన ఆకలిగి యుంటిని మమ్మాటికి నొక్కి చెప్పగలము.

ఏలనన మన భారతరాజ్యము ఆహార మైన: సంపదను కలిగియున్నది. ఆవశ్యక జనములకు కృషి వాణిజ్యముల ద్రవ్య సాధనములు మనదేశమున పెక్కులు స్వయంభువులు. అయిన ప్రస్తుత మది చాలవరకు ప్రచ్ఛన్నముగా నున్నది. ప్రత్యేక మైన బాగుగలము, వాడిమైన కరసాములు, ఆహారమైన కలప మనదేశమునగలవు. ప్రత్యేకమైన ఇతరములు దేశము దంతలను చెదరియున్నది. ఈ ఇతరము యొక్క పరిమిత వాహించింక ఇంగ్లాండు నందలి ఇతర వర్షక మనమాములనునైతము నోరూరక మానదు. మరొక విశేషము మన ప్రావీణ్యమునకు విశేష శ్రమ యవసరము లేకుండ పెక్కు ఫలములందున వైభావమునేయున్నది. ప్రసిద్ధి గాంచిన దాదెక్కును కర్తులను తయారుచేయుటకునైతము పరిశీలించెడి ఉత్సాహ, మేంక నీనుగలము మనదేశమున కున్నవి కున్నవిగా నున్నవి. ఇంతే గాక ఏలగాని సావరము, సత్తు, రాగి, నీపము, మున్నము, కయోలిను, జిప్సము, సుడియానికములు మున్నగు గోహము లీదేశమున పెక్కులు. అందులకు యవసరము, చకల విధములైన ఆహార పదార్థములు మన దేశమున అపార ముగా నున్నవి. మృదువున కాస్త్రీలియా దేశపు పంట కీడు దీనినివియు మోటు తనమునకు కాబాంకాదేశమునకు సరియ్యవలెను నగు గోధుమ లీ దేశమున పైగలమున్నవి. నూనెగింజలు పొగాకు, తేనెము, కాఫీ, కోకో, పంచదార, వానదగ్గివ్యములు, లక్క, రంగులు, ప్రత్తి, జనులు, గోగు, అనితెనార కొబ్బరిపీచు మొదలగు అన్నిరకముల వారములు, మనదేశమున మెండుగాగలవు. నేయేల వర్ష వాతీతమును పెక్కు దిను లీదేశమున గలవు. దేశభాష యన్ననో, మిథ్యయనును పోడిమిని, గలవారగుటయే గాక శ్రద్ధగా పాటుపడువాడును, ఎంతటి జనాభివృద్ధి నొందువాడును వినయ విధియతము

గలవాడును, ఎద్దానినైన బోధకత్వము మునుగా గ్రహించు వాడును, నూత్నములను సమయోగించి వాహనములను సమయోగించు సమయమునకు కళాకళలముల వారునైయున్నాడు. కర్మకామల జేతములూ, కాటువాళ; డేరీమా చాలవరకు అమృతమును ఫలార్పణకళకై గలిగి యున్నది.

“ఇండియాదేశపు ఆర్థిక భూగర్భావ్యతను” వారలమనోక యాంగ్లేయ వందెరు దీట్లు వ్రాయుచున్నాడు: “ఇండియాదేశము ప్రపంచ మంతటియందీ ఏలంబునను లేక తనచేయుటకునులేని లేదాఇతరదేశములయొక్క పాటియందీ ఆదేశమునందు ప్రవీణులు అందులను రక్షణ నలంబించి గాపాడియెడల, ఆదేశమునకు గావలసిన యెల్ల గోహములను తానే సంపూర్ణ చేసికొనుటకు తగిన పాత్రులనున్నదని మునుపుటకు, ఎవ్వరనుయిన అనుమానము లేదు.” “అమెరికాప్రపంచమునందే గాక స్వయంభులైన గర్భ సముదాయమును ప్రవీణులుటకు నైతము ఇండియాదేశము తగి యున్నదని” సర్ గిల్బర్ట్ మోరెస్వర్థు గారి యభిప్రాయము. ప్రత్యేకమైన బాగుగలములకు ఇతరములను కలిగియుండుటయే గాక యంత్రకళాప్రావీణ్యము కావశ్యకమైన కొట్లకొలది గుర్రముల శక్తిగల విద్యుచ్ఛక్తిని జంపజేయుటకు మనకొండల నుండి ప్రాప్తించెడి నీటిని ఆకట్టుటకు చాల సమర్థములు గలవు. తాతా అందునకన్న వారు బొంబాయి పెన్సిలెన్సియా అంధ్రావర్ష ఒకగొప్ప విద్యుచ్ఛక్తి జాతసామును నిర్మించి వారు. దీనివల ఆవిశక్తిల కలపములను మున్యంత్రములకు విద్యుదు తక్కువభాగ్యులకే పాత్ర ప్రయోగ విద్యుచ్ఛక్తి లభించుచున్నది. ఇది దృఢవిషయమున గాక ఆగోగ్యవిషయమున నైతము బహు గొప్పలాభము.

ఇదివరకు మనము దేశాభివృద్ధికి ఆవసరము లైన ప్రకృతిని గురించియు, కృతము గురించియు విచారించి యున్నాము. ఇక మూలధనముగల నిండుక యాలోచించవలసి యున్నది. మన దేశమునకూడ కావలసినంత మూలధనము లేకపోలేదు. కొట్లకొలదిన మనమోగములలోకి తీసికొని యావదమండ పాత్రబడి యున్నదనుమాట యొకవరకును మెత్తుటికి, తాతా అందు సత్సాధనలకు పాపింపబడిన విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రములకు గావలసిన మూలధనము సంతము. మనదేశమున గాగ్రీత పర్యవేక్షకులు మునుపాదము. కావలసినంతమైన మన మిదర దేశములనుండి నైతము అప్పులెప్పుకొనవచ్చును. యమేకభాభివృద్ధికి ఆవసరము కల్పించ నొందిమో, ఆకళ వృద్ధియై లాభకారి యగునని నోయవచ్చును మన కవ్యబుట్టకపోదు. ఈవిషయమున ప్రభుత్వమువారి పహాయ మవసరము.

మూలధనము కళాభివృద్ధి కావశ్యకమనుమాట సర్వమే అయిన “ఏమార్కెట్టులలో వాని వ్యాపారమునకు ఆటంకములు గలవనో, యెవ్వరు ఆకళములను ఆహారమైన పాటియలకు అభివృద్ధి గానుటకునై నెలగులానున్న కళలు సకలములను ఆహారకర్తలకు మూలధన మెప్పుడును స్వేచ్ఛగా చూడవలెను. (Page 271, Industrial Conference report 1905.)

నుమారు నలవదిసంవత్సరముల క్రిందట ఇండియా దేశముయొక్క కళా వాణిజ్యముల విస్తారమునుబట్టి గర్భములు మోటుకాకి కావలసిన లాభవీరి ప్రవీణులగుటకు అధిక మగు నేలపన్నును కొంత ప్రోత్సహమున కృషి వృద్ధిచేయుటకు వీలు కలుగుటకును పన్నులను విధించుట చాల సోకర్యమును అత్యవసరము నై యున్నదని, సర్ లెస్లీగ్రేఫీ గారి రాక జరుపతిక (Fortnightly Review) యందు వ్యాఖ్య యున్నాడు. ఈ యుద్దేశము నెరవేరుటకు గాను రక్షణకర్తలు వ్యాపారముగా ఇండియావారు విధించవలెననియు అందు కలన దేశములకు లాభకరమునను వీరు అభిప్రాయపడినారు. అయిన “నీవిషయము ఇంగ్లీషు ఆధారములగునని, ఇంగ్లాండునందలి ఆంగ్లేయ ప్రజలచేగాని తమకొంతమందిచేగాదు. ఇండియాగర్భ మోటు వారలకు, ఇండియాదేశముల యాకళములను మనమునుబట్టి విద్య యుండుదలెను.” మోరెస్వర్థు.

కావలెను ఒక వైశ్య వితంతువు

వరును సర్కారు ఉద్యోగమునందు ఒక యావనము. పురస్కారమును ఇచ్చగించు ప్రీలు ఈక్రింది అద్రమకు వ్రాసిన తగిన ప్రోత్సాహమును పొందగలను.

నరసపల్లి చన్నప్పస్వామి, బళ్లారి.

శారదాంబ

ఇది

స్తోత్రబోధినియనునాటకము

శ్రీనివాసరాఘవాచార్య ప్రణీతము.

సంఘమురాచారి సంప్రదించునకు మార్గ మిందు జూపబడినది. అందఱును జదివి తీర వలయును.

8 అణాలు వెలగలది 4 అణాలకు పంపబడును పోస్ట్ జి. ప్రత్యేకము.

దిగ్దశామః—

ఆంధ్రవత్తికాకార్యాలయము, తంబు శెట్టివీధి, మదరాసు.

ARMS & AMMUNITION.

తుపాకులు, తుపాకి మందు, కేపురములు మొదలగునవన్ని సారాయములు, స్పిరిట్సు నానావిధోపయోగవస్తువులు మావద్ద దొరకును

ఎస్. పి. సారథి అండుకో ౧౦౧ చైనాబజారు రోడ్డు

230

మదరాసు

గ్యాల్లీ మోటారు పాఠశాల

మోటారుబండ్ల పనులుచేయు, వాటిని కాదుచేయు గలుగు తరగతును నిర్వహించు మోటారుబండ్ల ఎల్లు ఇన్ స్టిట్యూట్ యొక్క పాఠశాల యొక్క పనులు చేయునపుడు అది చాలా అవసరము. పట్టుకునాగేయు తీయగలగు యాంత్రములు ఇల్ల ఆభ్యాసభూమిగా ఈ పాఠశాలలో యూరోపియన్ వాడెల్ల నేర్పించుచును. ఇది తెలుగు మాత్రములకు నేర్పించి కన్నడ తెలుగువారికెట్లకుండు తై వెన్ను యిప్పించి శంకులకును, ముందులకు పీను 40 మాత్రములు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు జూన్ నెల 15 తేది నుండి ప్రారంభమగును. క్లాసులో చేరలచిన విద్యార్థులు మే 31 వ తేదికి గాని అంతకు ముందుగాని ధరభాషము చేసికోవలయును. పాఠశాల విద్యార్థులు కోరినచో నివసించుటకు తా వీరంగవచ్చును. ఈ క్రింద పేర్కొనబడుచున్న ప్రాసెస్ గడువు.

(41) గ్యాల్లీ అండ్ కో, (బ్రాడ్వే, మదరాసు Galley & Co., 149 Broadway, Madras.

మదరాసు మోటారు ఇంజనీయర్లు

288

24 జనరల్ పీటర్సన్

మోటారుబండ్ల పనులుచేయు, వాటిని కాదుచేయు

మోటారుబండ్ల పనులుచేయు, వాటిని కాదుచేయు గలుగు తరగతును నిర్వహించు మోటారుబండ్ల ఎల్లు ఇన్ స్టిట్యూట్ యొక్క పాఠశాల యొక్క పనులు చేయునపుడు అది చాలా అవసరము. పట్టుకునాగేయు తీయగలగు యాంత్రములు ఇల్ల ఆభ్యాసభూమిగా ఈ పాఠశాలలో యూరోపియన్ వాడెల్ల నేర్పించుచును. ఇది తెలుగు మాత్రములకు నేర్పించి కన్నడ తెలుగువారికెట్లకుండు తై వెన్ను యిప్పించి శంకులకును, ముందులకు పీను 40 మాత్రములు కట్టవలయును.

వైద్యవిద్య

దీనియందు మందుల వైద్యబోధన సంబంధములు 144 పుటలుగల పుస్తకము మీ యంటివద్ద ఏ కచ్చులులేక పోస్ట్ జి. ప్రత్యేకము కూడ లేక మీకు యిప్పించుటకు పుచ్చు తీసికొనుటకు ఎప్పుడులేదు? కడే ఒక పుస్తకమునకు వ్రాయును. రాజవైద్య వారాణసి కేళేశి, 188 20, చీనాబజారు రోడ్డు, మదరాసు.

అమ్మబడును

బిట్టు బ్రయిడిత్తో సహా సెమిమిలిటరీ జీనులు

జమీందారులకును, కలెక్టరులకును, డిప్యూటీ పోలీసు ఆఫీసర్లకును, వాడుకకు తగినవి. కొన్ని మాత్రమే గలవు.

వదిలించువత్తులలోపు పిల్లలకు పయోగము చిన్న సంగడుపైకిలు, దీని ప్రేము 16 అంగుళములు పైపు 24 x 1 1/2 అంగుళములు, రెండు గంటలు, ఒక పంపు, బ్యాక్ సీటు వీటితో సహా గలదు. కిమ్మత్తు తెలిసికొనగోరువారు:—

ఏకాంబరం అండుకో, మర్చంట్స్, అండుకో మిమిలీటరీ, 18, సెకండులైవ్ బీచ్ మదరాస్.

బాధాపీడితులకు వరము: ఐనోడిక్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధి సారవర్తిల్లా

అశుభకృత్య రక్షణమున జరించువాడ్యులకు కీర్తియవంటి మండ్రి. ముఖ్యము, మచ్చలను, గండములను శుద్ధి, పాతనోత్పలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి

28

కనామధిసార్వభౌమ గుణ మిచ్చుట నిష్పంతయును, సహజమైన మధ్యకర్మకను అన్ని విధములైన పోషణలను పోగొట్టును. కీర్తియవంటి పాతనోత్పలను, ముఖ్యము, మచ్చలను, గండములను శుద్ధి, పాతనోత్పలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

ప్రతిజ్ఞ:— పి. డి. సావంత్, ౧౪౪, పనసవాడి నం ౨ బొంబాయి. Proprietor P. D. SAVANT, Fanaswadi No. 144, No. 2. BOMBAY.

తేలుమందు:— తేలు కాటువలన అపాయములేదు గాని విశేష బాధగలదు. తేలుకాటు విషము నెత్తులో ప్రవేశించదు. బాధనరములవెంట పెద్దనరము దగ్గరనుండి లాగుట ప్రారంభించును. కుట్టిన చోటును మొదగునటులు చేసిన బాధతగ్గును. వెల సీసా 1.కి 8 అ.

అమృతాంజనము డిపో, 6 వ నెంబరు, తంబు శెట్టి వీధి, జార్జిటౌన్, మదరాసు.

అపూర్వమైన గంధములు

- 1. త్రివర్ణప్రదీపిక:—టీకా తాత్పర్య విశేషాన్ని సాధించు, అరవమునండి తెలుగులోకి భాషాంత రీతినిచేసింది, ధర్మకాండ 1.0-0
2. త్రివర్ణప్రదీపిక:—అర్థకాండ, మన పూర్వపు తు రాజకీయవిషయములందు గల ప్రభావమును దీక్షలన తెలుగుగమ్యును 1.4-0
3. ఆర్యవిద్యారహస్యము:—వచనము 0.12-0
4. ఈశ్వరదర్శనము:— 0.12-0
5. సనత్కుబాతి మము :—శంకర భాష్యాంధ్ర టీకా తాత్పర్య సహస్వరము 0.12-0
6. సౌందర్యభారతము:— ఆంధ్రాక్షరములు 18 పర్వములు, నిర్వహ్యమైన శ్రుతి 18.0-0
నిర్వహ్య కర్మావళి కాది విశేషగంధములు, తొట్టె వైద్యగంధ ములు, అది శంకరాచార్య, గాయత్రి మున్నగు పురుషులు మాదగ్గల లభించును.
వలయువారు:—నూనెజన సృష్టరక్షప్రకాశిని, గుంటూరు, అని వ్రాసేమి.

ప్రపంచచరిత్ర

మూడవ సంవత్సరము వెలువడినది.

(గంధకర్త:—గౌ. హరివర్మోత్తమరావు ఎం. ఏ.

తైలిసలభము. కథలు చదివినట్లు చదువుకోవ

చచ్చును. బహుప్రాచీనకాలమునుండి లోకములోని అన్ని దేశములలో జరిగిన సంగతు లిందు వ్రాడబ

బడును. చందాపద్ధతి ఆరుసంచిలకు రు. 2.0-0 అంకురాలి లేదు. ప్రవేశమును లేదు.

సిద్ధమయిన సంచికలు పి. డి. గౌ వంశధర్మము

వలయువారు:— ప్రపంచచరిత్రకార్యాలయము, 145, కాళవీధి, మదరాసు ౧౪౫ వ్రాయును.

150 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును కాల్వకును అనుకూలమైన స్వాభావిక మైన కొన్ని విధులను ఆనుసరించుటవలననే కల్గుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును కలుగజేసి శరీరపూర్వమును దృఢపరచును ఆయుర్వ్యధిని ఇప్పించును. ఈ పుస్తకము ఇరానుగా నీయవలయు. పోస్టు చార్జి ము మీమే భరించుట వలెయు. వెలు సీ. వ్రాసేమి. వైద్యశాస్త్ర మునిశంకర్ గోవిందజీ, అలంకరిత గ్రామ భాషాంధ్ర, 157, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

నీయల (REGD)

హేర్ ఆయిల్.

సింహ హేర్ ఆయిల్ వెంట్రుకలను పుద్దిచేయును. నెరసిన వెంట్రుకలను, ఎత్తిన వెంట్రుకలను నలుపుచేయును. రాలు వెంట్రుకలను ఆపును. శుభమున్నను చల్లగానుంచును. ఇది బహువిధములైన ముఖనలతో కూడియున్నది. దీనిని ఉపయోగించు వారలకు భూమి పుష్పములతోటయందు యన్న ట్లుండును.

గొంగరే సం॥ మైసూరును ఉంచుటకై ఎక్కివినునందు దాని పరిమళమును ఒక సున్నపతకము నిచ్చిరి. ఇతరము భావభాదయం ఉంచుటకై ప్రదర్శనమునందు బొంబాయి గలర్నరు సాహెబు హిజా ఎత్తులను లాడ్జ వెల్లింగ్ట్ జి. సి. వి. ఇ. గాన ఒక యోగ్యతాపత్రక నిచ్చిరి.

ధరలు యిట్లే ౧.కి రూ॥ ౧౦-౦. 3-కి రూ॥ ౨౦-౦.

కలాలాకర్ములు ప్రత్యేకము

సోల్ ఏజంట్లు:— వాల్స్ అండుకో, పి. డి. టాంత్ చంద్రబాబు, కి. డి. సం ౪, బొంబాయి

155

